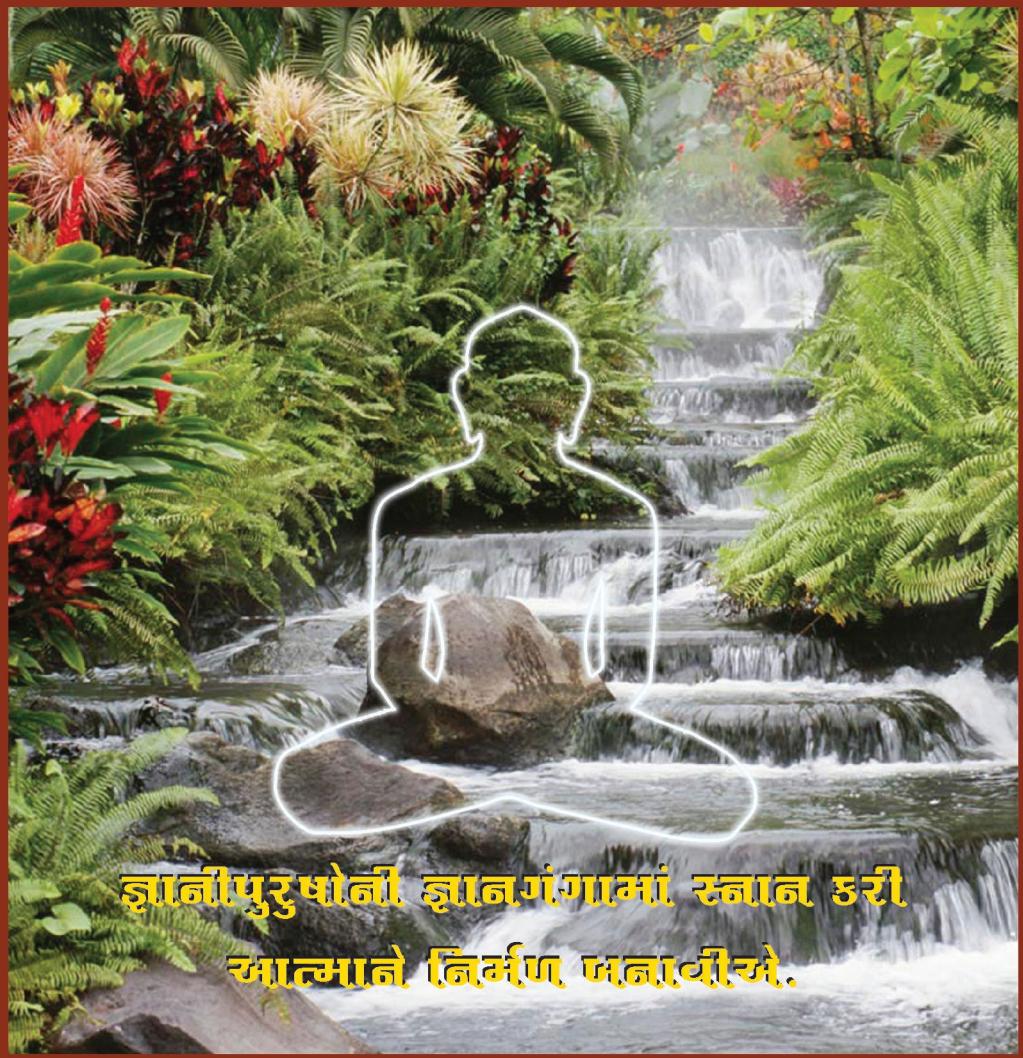

શ્રી રાજ-સોભાગ સદગુરુ પ્રસાદ

અંક: ૬૧ (ત્રિમાસિક)

માર્ચ-૨૦૧૩

જ્ઞાનીપુરુષોની જ્ઞાનગંગામાં સ્વાના કરી
આત્માને ક્લર્ન્યુ મનાવીએ.

Published by :

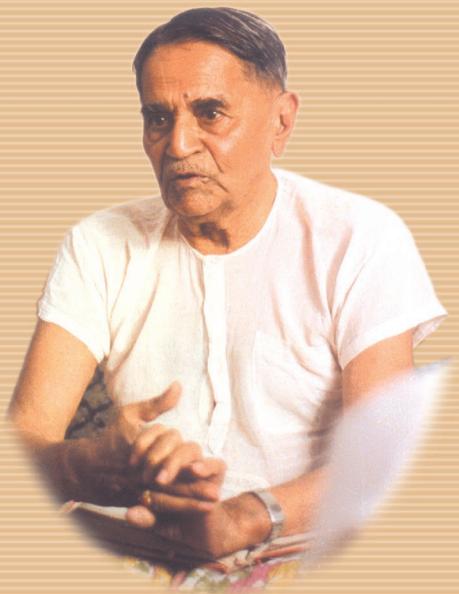
Shree Raj-Sobhag Satsang Mandal

Sobhag Para, SAYLA-363 430 (GUJARAT-INDIA)

Tel. : 02755-280533, TeleFax : 280791

Email : rajsaubhag@yahoo.com

Website : www.rajsaubhag.org

કથાયો શાંત થયા હોય, માત્ર મોક્ષની ઈચ્છા
હોય, ભવભ્રમણનો ખેદ થયા કરતો હોય અને
બધા જીવો પર દ્યાભાવ રહેતો હોય ત્યાં
આત્માર્થ-મોક્ષમાર્ગ પ્રગટે. જીવ આવી દશાને
પામે નહીં ત્યાં સુધી એને મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ
થાય નહીં.

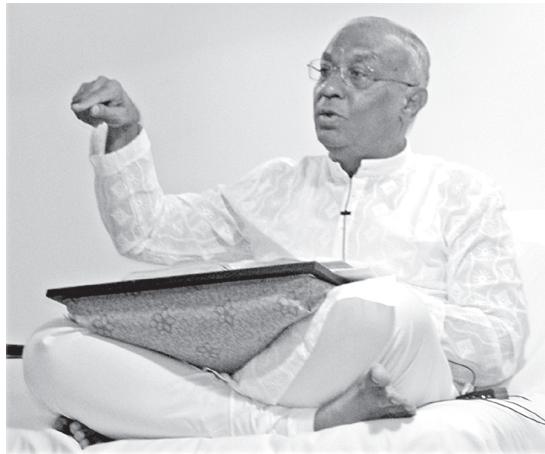
— પૂજ્ય બાપુજી

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતજી

પત્રાંક – ૪૪૮

(પુ. ભાઈશ્રીએ પત્રાંક-૪૪૮ ઉપર કરાવેલ સ્વાધ્યાય)

આ પત્ર પ.કૃ. દેવે કૃષ્ણાદાસ ઉપર મુંબઈથી જેઠ સુદ ૧૧ શુક્રવાર ૧૯૪૮ની સાલમાં લખ્યો. ખંભાતના જે મુમુક્ષુઓ છે તેમાંના આ કૃષ્ણાદાસ એ એક મુમુક્ષુ છે અને એ વૈરાગ્યવાન જીવ છે. કૃપાળુદેવના સમાગમમાં આવ્યા પદ્ધી એમને કૃપાળુદેવ પ્રત્યે ખૂબ જ શ્રદ્ધા અને ભક્તિ થયાં છે. એટલું જ નહીં પણ કૃપાળુદેવ પ્રત્યેનો એટલો બધો પ્રેમ છે અને એના અંતઃકરણની અંદર એમ જ થઈ ગયું કે મારે હવે કૃપાળુદેવના શરણમાં જ હમેશાં રહેવું. કૃપાળુદેવના દર્શનની એમને એવી તરસ લાગે, એવી તરસ લાગે, ઘાસ લાગે કે એમનાથી રહી ન શકાય. આવી તીવ્ર ભાવના પણ એ પોતે ખંભાત રહે અને કૃપાળુદેવ મુંબઈ હોય એટલે બંનેની મુલાકાત થવી તો ક્યારેક જ બને. પણ આને જુરણા એવી લાગે, એવી લાગે કે એના શરીર ઉપર એની અસર થાય, ત્યારે ખંભાતના મુમુક્ષુઓને પણ એના માટે ફિકર ચિંતા થઈ જાય. કૃપાળુદેવ એ કૃષ્ણાદાસની પ્રકૃતિના બરાબર અભ્યાસી હતા એટલું જ નહીં પણ જે ખંભાતના બધા મુમુક્ષુઓ કે જેમાં સાથે મુનિશ્રી લલુજી પણ આવી જાય. એ બધાનું પ.કૃ. દેવ આધ્યાત્મિક ઘડતર કરી રહ્યા હતા અને એ આધ્યાત્મિક ઘડતરમાં બધા મુમુક્ષુઓને કૃપાળુદેવ જેવા જ્ઞાનીપુરુષ મળી ગયા એટલે માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ હતી. પણ અધ્યાત્મમાર્ગનાં જે રહસ્યો કહેવાય એ રહસ્યોથી પરિચિત ન હોય એટલું જ નહીં પણ જે અનેક પ્રકારના ધાર્મિક સંસ્કારો જે ખોટી રીતે, ગાંધરૂપે અંતઃકરણની

અંદર બેસી ગયા હોય, એ પણ જીવને નહતા હોય તો કૃપાળુદેવ એવા જે સંસ્કારો જીવને વિનન્દરૂપ થતા હોય એ કાઢવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે. તો આવી રીતે કૃપાળુદેવ કૃષ્ણાદાસને એ લક્ષે બે-ગ્રાન્ડ પત્રો લખેલા. તો આ ૪૪૮ મો પત્ર છે જેમાં પ.કૃ. લખે છે વૈરાગ્યાદિ સાધનસંપત્તિ ભાઈ કૃષ્ણાદાસ, શ્રી ખંભાત. તો હવે આ તો વૈરાગ્યવાન જીવ છે. સામાન્ય રીતે સંસારમાં રહેતા જીવની અંદર કોક કોક જીવ જ વૈરાગ્યવાન જોવામાં આવે બાકી તો બધા સંસારી ભાવની અંદર જ પોતાનું જીવન વ્યતીત કરતા હોય છે. પણ આ કૃષ્ણાદાસની અંદર તો વૈરાગ્ય પહેલેથી જ હતો. એટલું જ નહીં પણ એને તો સંસાર છોડવાની ભાવના અવારનવાર રહ્યા કરતી હતી. તો કૃપાળુદેવ આ પત્રની અંદર એને વૈરાગ્યાદિ ગુણ સંપત્તિ કીધા એટલે એનામાં વૈરાગ્ય ગુણ તો છે જ પણ તે ઉપરાંત પણ એની અંદર બીજી ગુણો છે તેનો ઉલ્લેખ કૃ. દેવે આની અંદર કર્યો : શુદ્ધ ચિત્તથી વિદિત કરેલી તમારી વિશ્વાસિ પહોંચેલ છે. તો કૃષ્ણાદાસે કૃપાળુદેવને કંઈક પત્ર દ્વારા વિનંતી કરી હશે અને એ પત્ર વાંચતાં કૃપાળુદેવને પણ મહેસૂસ થયું કે, એણે શુદ્ધભાવથી

આ વિનંતી કરેલ છે. હવે પ.કુ.દેવનું આ વચન છે તે અદ્ભુત છે કે સર્વ પરમાર્થના સાધનમાં પરમસાધન તે સત્તસંગ છે, સત્પુરુષના ચરણ સમીપનો નિવાસ છે. હવે સત્તસંગ તો લખ્યું પણ પાછી ચોખવટ કરે છે કે સત્પુરુષના ચરણ સમીપનો નિવાસ છે, કેમકે સત્તસંગ શબ્દનો જે ઉપયોગ કૃપાળુદેવ કરે છે તેનું મહાત્મ્ય જે બતાવે છે તેની અપૂર્વતા અને અમૂલ્યતાનો જે ખ્યાલ આપે છે. એ સત્તસંગનું જે સ્વરૂપ છે તે અલગ અલગ અપેક્ષાએ જણાય છે. પણ સામાન્ય જીવ સત્તસંગ એટલે સાથે બેસી અને સ્વાધ્યાય કરે એને સત્તસંગ માનતા હોય પણ આની અંદર તો એ અર્થ જે રીતે મૂક્યો, જે જીવ પોતાનું આત્મકલ્યાણ કરવું છે અને જિનેશ્વર ભગવંતે આપેલો જે મોક્ષમાર્ગ, એ માર્ગ પ્રાપ્ત કરી અને એનું આરાધન કરવું છે અને એ આરાધન કરવા માટે થઈને એને જે જે સાધનોની જરૂરત પડે, એ બધાં સાધનોમાં પરમ સાધન કોને કહ્યું? તો કહે સત્તસંગને. તો સત્તસંગ કેવા અર્થમાં મૂક્યું છે કે જેને સત્તની એટલે કે આત્માની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેનો સંગ એટલે કે જ્ઞાનીપુરુષનો સંગ. બસ આને પરમ સાધન કીધું અને વળી સત્પુરુષના ચરણ સમીપનો નિવાસ એટલે કે એ જીવ પરમાર્થ માર્ગની અંદર ખૂબ જડપથી પ્રગતિ કરવી હોય તો એને જ્ઞાનીપુરુષના શરણમાં રહેવું જોઈએ. હવે આગળ કહે છે : બધા કાળમાં તેનું દુર્લભપણું છે અને આવા વિષમ કાળમાં તેનું અત્યંત દુર્લભપણું જ્ઞાનીપુરુષોએ જાણ્યું છે. તો હવે આ સત્તસંગ એટલે કે જ્ઞાનીપુરુષનો સંગ, તે તો બધા કાળ - એટલે કે જેને કહીએ સારો કાળ, ચતુર્થ કાળ - કે એ સારો કહેવાતો, આમાં પણ એનું દુર્લભપણું હતું. તો અત્યારના તો આ પંચમકાળ છે, કે જેને આપણે કળિકાળ કહીએ છીએ. દુઃખમકાળ

કહીએ છીએ. તો એ કાળની અંદર તો જ્ઞાનીપુરુષની પ્રાપ્તિ થવી તે દુર્લભ જ રહેવાની. હવે આમ કહી અને જે જીવ પોતાનું આત્મકલ્યાણ કરવું છે તેને એક પરમ સાધનનો ખ્યાલ આપ્યો. હવે તરત જ જીવને એમ થાય કે હવે મારે જ્ઞાનીપુરુષની પ્રાપ્તિ કરવી છે. કૃષ્ણાદાસને પણ એવા જ વિચાર આવેને કે પ.કુ. દેવ જેવા જ્ઞાનીપુરુષનો તો મને સંગ થયો જ છે. બસ હવે એનો સમાગમ અને એના શરણમાં રહેવું એ જ પરમ સાધન છે અને મારે એની પ્રાપ્તિ કરી લેવી છે. પણ જ્ઞાનીપુરુષના સમાગમમાં આવેલા જે જીવો છે એ જીવોએ જ્ઞાનીપુરુષને કેવી રીતે ઓળખ્યા છે? તેની ઉપર બધો આધાર છે કેમકે જો જ્ઞાનીપુરુષની સામાન્ય ઓળખાણ થઈ હોય. સામાન્ય એટલે કઈ રીતે? કે કોઈ જીવોએ એમ કીધું હોય કે આ જ્ઞાનીપુરુષ છે. અથવા પોતાના ઓળખીતા-પાળખીતા કે જાણીતા જીવો હોય એણે એમ કહ્યું હોય કે આ જ્ઞાનીપુરુષ છે. એટલે આપણે એમ એને જ્ઞાની માની લઈએ. તો આવી રીતે એક કોઈના કહેવાથી ઓળખાણ થાય પછી એ જ્ઞાનીપુરુષનાં થોડાંધણાં વચનો સાંભળ્યાં હોય તો મનમાં એમ લાગે કે એ જ્ઞાનીપુરુષ છે. આમ જીવને જ્ઞાનીપુરુષની ઓળખાણ શરૂઆતમાં તો કોઈના કહેવાથી કે એવા સામાન્ય કારણથી થઈ હોય કે એકાદ બે વખત એના પરિચયમાં જીવ આવ્યો હોય કે એનો બોધ સાંભળ્યો હોય તો થઈ હોય. પણ બધા જીવો છે એની દસ્તિ તો જ્ઞાનીપુરુષ શું પ્રવૃત્તિ કરે છે એના પર હોય. એટલે કૃપાળુદેવ કે જે તીવ્ર જ્ઞાનીપુરુષ, પણ એના કર્મના ઉદ્દ્યની અંદર સંસાર હતો, એના કર્મના ઉદ્દ્યની અંદર વેપાર હતો તો જીવને એમ લાગે કે આ જ્ઞાનીપુરુષ છે, પણ જ્યારે એ જુઓ કે એ તો સંસારની વચ્ચે રહે છે એ તો વેપાર કરે છે. તો તરત

જ એની માન્યતામાં ફેરફાર થઈ જાય. એટલે જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખવા એ તો કઠિનમાં કઠિન વાત છે. મુશ્કેલમાં મુશ્કેલ વાત છે. આની અંદર કૃપાળુદેવ આગળ કહે છે કે જ્ઞાનીપુરુષોની પ્રવૃત્તિ, પ્રવૃત્તિ જેવી હોતી નથી. ઉના પાણીને વિષે જેમ અભિનિતાનો મુખ્ય ગુણ કહી શકતો નથી, તેમ જ્ઞાનીની પ્રવૃત્તિ છે; તથાપિ જ્ઞાનીપુરુષ પણ નિવૃત્તિને કોઈ પ્રકારે પણ ઈચ્છે છે. તો હવે પાણીનો સામાન્ય સ્વભાવ શું છે? શીતળતા. પણ એ પાણીને અભિનિતાનો સંયોગ થયો હોય તો એ પાણી ગરમ થયેલું કહેવાય. તો એ ગરમ પાણી પણ એ અભિનિતાનો સંયોગ થયો એટલે એ ગરમ થયું. પરંતુ પાણીનો મૂળ સ્વભાવ તો શીતળતા જ છે. એટલે એ ઉષ્ણપણાનો પાણીનો ગુણ મુખ્યપણે કહી શકતો નથી. તેમ જ્ઞાનીની પ્રવૃત્તિ છે.

એ જ્ઞાનીપુરુષ છે એ તો હકીકતની અંદર પોતાના આત્મસ્વરૂપની અંદર જગત રહીને, ઔદાસીન્ય ભાવથી એ બધી પ્રવૃત્તિ કરતા હોય છે. એ પ્રવૃત્તિ કર્મનો ઉદ્ય હોવાથી કરતા હોય છે. એટલે જીવ છે એ જ્યાં સુધી જ્ઞાનીના આંતરસ્વરૂપની ઓળખાણ ન કરી શકે, ત્યાં સુધી તે યથાતથ રીતે જ્ઞાનીને ઓળખી ન શકે. આમ બધાને એમ જ લાગે કે ભાઈ, આ જ્ઞાની છે, પણ એને સંસાર છે અને સંસારી પ્રવૃત્તિ છે પણ જ્ઞાનીપુરુષ તો ખરેખર પોતાના જ્ઞાનસ્વરૂપની અંદર જગત જ હોય. એ પ્રવૃત્તિ કરતા હોય છતાં પણ એને અંદરથી શું ભાવના હોય? કે આ કર્મનો ઉદ્ય જે છે અને આ પ્રવૃત્તિ મને વળગેલી છે તેનાથી હું કેમ જલ્દી છૂટું? એનાથી કેમ જલ્દી હું મુક્ત થાઉં? એવી જ એને ભાવના હોય. પૂર્વે આરાધન કરેલાં એવાં નિવૃત્તિનાં ક્ષેત્રો, વન, ઉપવન, જોગ,

સમાધિ અને સત્સંગાદિ જ્ઞાનીપુરુષને પ્રવૃત્તિમાં બેઠાં વારંવાર સાંભરી આવે છે. તથાપિ ઉદ્યપ્રાપ્ત પ્રારથને જ્ઞાની અનુસરે છે. તો હવે આમ તો એને આ બધી પ્રવૃત્તિ કરવી પડતી હોય પણ એણે પોતે પૂર્વે જે પણ આરાધન કરેલું હોય અને નિવૃત્તિ ક્ષેત્રમાં જેમ કે આ વન છે, ઉપવન છે અને એને કોઈ મહાપુરુષોનો જોગ થયો હોય અને સત્સંગની પ્રાપ્તિ થઈ હોય, આ બધું એને યાદ આવે. એને એમ થાય કે આ હું કે જે નિવૃત્તિમાં રહીને મારા આત્મસ્વરૂપમાં મસ્ત રહું એવો જે જીવ-પણ કર્મનો ઉદ્ય છે એટલે મારે પરાણો ઈચ્છા નથી તો પણ સંસારી પ્રવૃત્તિ કરવી પડે છે. એ પ્રવૃત્તિ કરતાં એણે નિવૃત્તિ વખતે જે આરાધન કરેલું તે યાદ આવે - સત્સંગની રૂચિ રહે છે, તેનો લક્ષ રહે છે, પણ તે વખત અત્ર વખત નિયમિત નથી. તો કૃ. દેવને પણ સત્સંગની રૂચિ છે. સત્સંગ પ્રાપ્ત કરવાની અંદરથી જુરણા છે. ખેવના છે. એનો લક્ષ એ છે કે કોઈપણ રીતે સત્સંગની પ્રાપ્તિ થાય. પણ કર્મનો ઉદ્ય જ એવો છે કે એને એ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. હવે જે પરમાર્થનું પરમ સાધન સત્સંગ કીધો, સત્સંગ એટલે જ્ઞાનીપુરુષ કીધા. પણ જ્ઞાનીપુરુષને જ્યારે પ્રવૃત્તિમાં જુઓ ત્યારે જીવ વિકલ્પમાં ન પડે એટલા માટે થઈને તે જ્ઞાનીપુરુષ પ્રવૃત્તિ કરતા હોય છતાં પણ તેઓ અંદરથી તો સમાધિભાવમાં જ હોય. નિવૃત્તિભાવમાં જ હોય. આટલું કીધા પણી હવે કૃષ્ણાદાસને કહે છે કે કલ્યાણને વિષે પ્રતિબંધરૂપ જે જે કારણો છે; તે જીવે વારંવાર વિચારવાં ઘટે છે, તે તે કારણોને વારંવાર વિચારી મટાડવાં ઘટે છે; અને એ માર્ગને અનુસર્યા વિના કલ્યાણની પ્રાપ્તિ ઘટતી નથી. મળ, વિક્ષેપ અને

અજ્ઞાન એ અનાદિના જીવના ત્રણ દોષ છે. તો જે જીવને પોતાનું કલ્યાણ કરવાની ભાવના છે અને એમાં પણ આ કૃષ્ણાદસ કે જેને કલ્યાણની ભાવના છે એટલું જ નહીં પણ એનાં કેટલાં બધાં પુણ્ય હશે કે એને કૃપાળુદેવ જેવા જ્ઞાનીપુરુષ પણ મળ્યા. આટલાં બધાં પુણ્ય હોવા છતાં પણ એને કલ્યાણ માર્ગની અંદર વિઘ્ન કરનાર, અટકાવનાર ઘણાં બધાં કારણો હોય છે. એ કારણોથી જીવ પોતે પોતાનું આત્મકલ્યાણ સાધી શકતો નથી. અથવા તો અટકી જાય છે. તો કહે છે કે એ જે જીવને પ્રતિબંધ કરનાર કારણો છે તેના પર જીવે ખૂબ ખૂબ વિચારણા કરવી જોઈએ. એ કારણો જો એને અટકાવી રહ્યાં છે તેને તેણે દૂર કરવાનો, હટાવવાનો પ્રયત્ન અને પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ. કહે છે કે જ્યાં સુધી જીવ આવાં વિઘ્ન કરનાર કારણોને હટાવવા માટે પુરુષાર્થ નહીં કરે ત્યાં સુધી કલ્યાણની પ્રાપ્તિ થવી મુશ્કેલ છે. તો હવે ઘણી જાતનાં જીવને માર્ગમાં અટકાવનારાં કારણો હોય. બધું સરખું મળ્યા છતાં પણ અંદર અંતઃકરણની જે અનેક પ્રકારની ગાંઠો છે એ તો બેઠેલી જ હોય કે જે એને વિઘ્નરૂપ થતી હોય. એટલું જ નહીં પણ કર્મના ઉદ્યથી પણ જીવને અનેક ચિત્રવિચિત્ર સંજોગો અને સંયોગો પ્રતિબંધરૂપ થતાં હોય છે. એટલે કે અટકાવતાં હોય છે. તો કૃષ્ણાદસને કહે છે કે મણ, વિક્ષેપ અને અજ્ઞાન એ અનાદિના જીવના ત્રણ દોષ છે. તો મણ-અનાદિકાળથી જીવ રાગ અને દ્રેષ્ટ કરીને નવા ને નવા કર્મનું બંધન કર્યા જ કરે છે, કર્યા જ કરે છે અને એને ભાંતિ છે, અજ્ઞાન છે એટલે એ મોહભાવ અને તૃષ્ણાથી ભરેલો હોય છે. આ બસે જીવને એવા લાગેલા હોય છે કે સતત એની ચિત્રવૃત્તિની અંદર રાગ-દ્રેષ્ટ ચાલ્યા જ કરતા હોય, જેમાં કોધ, માન, માયા, લોભ,

તૃષ્ણા, કામના આમ અનેક પ્રકારના સંસારી ભાવો મળુંપે એની અંદર ભરેલા હોય, અથવા તો અનેક પ્રકારનાં કર્મો કે જે જીવને બંધન કરનારાં થતાં હોય અથવા મળુંપે એ જીવને પ્રતિબંધ કરનારાં બનતાં હોય. પછી વિક્ષેપ - તો જે જીવ છે એને જ્યારે જે પ્રકારનું કર્મ ઉદ્યમાં આવે એ કર્મ પ્રતિકૂળ હોય એટલે તરત જ એનું ચિત્ર છે ને તે વિક્ષિપ્ત બની જાય. વિક્ષિપ્ત બની એ કાં તો ઉદ્દેગ કરે, કાં તો ઉચ્ચાર કરે, કાં તો કલેશ કરે - દ્રેષ્ટભાવ કરે. આમ એ જીવ છે તે વિક્ષિપ્ત બની જાય કે જેનાથી એને આ માર્ગની અંદર પ્રગતિ કરવી હોય તો એ એને પ્રતિબંધરૂપ બની જાય. અને ત્રીજું કારણ કીંચું છે અજ્ઞાન. તો આ અજ્ઞાન છે તે જ તો મૂળ મુખ્ય તકલીફ છે કે જીવ પોતે પોતાની જાતને ઓળખતો નથી અને એને ભાંતિ થઈ ગઈ છે કે આ શરીર એ જ હું, તો આ જે અજ્ઞાન છે, એટલે કે જીવ જ્યારે જે શરીર ધારણ કર્યું એ જ પોતે છે. એવી એને માન્યતા થઈ જાય છે. અત્યારે અહીંયાં બેઠેલા જે જીવો છે, અને બધાને મનુષ્ય શરીરની પ્રાપ્તિ થઈ છે, તો દરેકે દરેક એમ જ માને કે આ શરીર એ જ હું હું - અને એની દરેકે દરેક પ્રવૃત્તિ એમ જ ચાલે, એવા જ શરીરભાવમાં હું-પણાના ભાવથી જ ચાલે. પછી આ શરીર છોડ્યા પછી કોઈ બીજી ગતિનું શરીર મળે તો એ જે શરીર મળે એમાં એને મારાપણાનો ભાવ થઈ જાય. એટલે કે જે ચારે ગતિમાં રજણતો જીવ કે જેમાં દેવગતિ છે, મનુષ્યગતિ છે, તિર્યંચગતિ છે અને નરકગતિ છે. આ ચારેય ગતિમાં રજણતો જીવ કે જેમાં ચારેય ગતિની અંદર ૮૪ લાખ જીવયોનિ છે અને એમાં એનો જે યોનિમાં જન્મ થયો અને એને જે શરીરની પ્રાપ્તિ થઈ એ શરીરમાં જીવને મારાપણાનો ભાવ

થઈ જાય અને પછી એને જે શરીર મળ્યું એ શરીરના સુખને અર્થે એ બધાં કાર્યો કરતો હોય. આ જીવનું અજ્ઞાન છે. બીજી રીતે કહીએ તો આ એનું મિથ્યાત્વ છે અને અજ્ઞાન છે એ જ સાચી વાત ગ્રહણ કરતાં જીવને રોકે છે, કે જેને કહીએ કે આ જે કલ્યાણનો માર્ગ છે એમાં એ અજ્ઞાનરૂપ જે પ્રવૃત્તિ છે એ એને પ્રતિબંધરૂપ થતી હોય છે. તો હવે આ ગ્રાણ દોષ કાઢવા માટે જ્ઞાનીપુરુષોનાં વચનની પ્રાપ્તિ થયે, તેનો યથાયોગ્ય વિચાર થવાથી, અજ્ઞાનની નિવૃત્તિ હોય છે. તે અજ્ઞાનની સંતતિ બળવાન હોવાથી તેનો રોધ થવાને અર્થે અને જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનોનો યથાયોગ્ય વિચાર થવાને અર્થે, મળ અને વિક્ષેપ મટાડવાં ઘટે છે. જેને માટે થઈને મળ અને વિક્ષેપ કાઢવા હોય તો સરળપણું, ક્ષમા, પોતાના દોષનું જોવું, અલ્યારંભ, અલ્યપરિગ્રહ એ આદિ મળ મટવાનાં સાધન છે. જ્ઞાનીપુરુષની અત્યંત ભક્તિ તે વિક્ષેપ મટવાનું સાધન છે. તો આ ગ્રાણ દોષો મટાડવાનાં સાધનો પ.કૃ. ટેવે બતાવ્યાં કે જેમાં જીવને જો પહેલાં અજ્ઞાન કાઢવું હોય તો જ્ઞાનીપુરુષના વચનની પ્રાપ્તિ થવી જોઈએ. એ વચનની પ્રાપ્તિ થઈને એના ઉપર જીવે યથાયોગ્ય વિચારણા કરવી જોઈએ. અને એવો જે જીવ છે તે તો વિચારણા કરી અને આરાધનાના માર્ગની અંદર લાગી જ જાય અથવા જ્ઞાનીપુરુષનાં વચન સાંભળે કે ખરેખર ભગવાન મહાવીરે આપેલો માર્ગ કયો? એ જ્ઞાનીપુરુષના વચનથી એ માર્ગનું સ્વરૂપ સમજી લે. પછી એ એના પર બરાબર વિચારણા કરી પોતાનું આત્મકલ્યાણ કરવું છે એ ભાવ સહ માર્ગ ગ્રહણ કરે, અથવા તો પ્રાપ્ત કરે અને પછી એનું આરાધન કરે. આવી રીતે આરાધન કરતાં કરતાં અનુક્રમે જીવ પોતાની અંદર રહેલા જે દોષો છે તે હળવા કરતો જાય, હળવા કરતો જાય અને એમ કરતાં કરતાં પોતાની અંદર રહેલું જે અજ્ઞાન છે એ દૂર કરી શકે. એટલે અજ્ઞાનને દૂર કરવા જ્ઞાનીના વચનની પ્રાપ્તિ અને એના પર વિચારણા થવી જોઈએ. આમ જ્ઞાનીપુરુષનું વચન એ ગંભીર શબ્દ છે. ગહન શબ્દ છે અને એ શબ્દ એવો છે કે સાવ જે ધર્મમાર્ગને જાણતો પણ નથી એને સમજાવવા માટે પણ એનું સ્વરૂપ જે હોય એટલે કે એની અંદર એનો પરમાર્થ જે હોય એ આની અંદર આવી જાય. પછી જેને માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ એને પણ આ જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનનું સ્વરૂપ એની ભૂમિકાએ સમજાય અને પછી જીવ એ માર્ગની અંદર પ્રગતિ કરતાં કરતાં પોતાની ભૂમિકા તૈયાર કરે અને ભૂમિકા તૈયાર કર્યા પછી યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી લે. એ પછી પણ જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનની પ્રાપ્તિ થાય તો પછી એ જીવ અંતર્મુખ બની માર્ગનું આરાધન કરતો થાય. આમ અલગ અલગ ભૂમિકાના જીવો માટે આ વચન શબ્દ એ ગૂઢ અને ગહન શબ્દ છે. હવે આવી રીતે જીવ અજ્ઞાનની નિવૃત્તિ કરી શકે પણ અજ્ઞાનની સંતતિ બળવાન હોવાથી - આ અજ્ઞાન છે એ અનાદિકાળથી ચાલ્યું આવ્યું છે અને પરંપરાએથી એ અજ્ઞાન ચાલતું આવતું હોવાથી એનું જોર એટલું બધું મજબૂત છે, એટલું બધું બળવાન છે કે એ સંતતિ અથવા તો એ અજ્ઞાનની સંતતિરૂપ જે અનેક પ્રકારના કુસંસ્કારો, ખોટી માન્યતાઓ વગેરે જે જીવના અંતકરણની અંદર બેસી ગઈ હોય છે એને અટકાવવા માટે થઈને અને જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનનો યથાયોગ્ય વિચાર થવાને અર્થે, એટલું જ નહીં પણ જીવની અંદર જો આ મળ અને વિક્ષેપ હોય ને તો એ ભલે જ્ઞાનીપુરુષનાં વચન સાંભળે પણ એના પર યથાયોગ્ય વિચારણા ન કરી શકે. પછી એને યથાયોગ્ય વિચારણા

માટે થઈને જો સામર્થ્ય કેળવવું હોય તો એને મળ અને વિક્ષેપ કાઢવા જોઈએ. તો મળ કાઢવા માટે એણે પોતાની અંદર સરળતા લાવવી જોઈએ. પછી એની પ્રકૃતિમાં જે કોષ નામનો દોષ છે તે દૂર કરી શક્મા ગુણ ધારણ કરવો જોઈએ. પછી ત્રીજું કે જીવે પોતાની દસ્તિ પલટાવી પોતાની અંદર કેટલા દોષ ભરેલા છે તે તરફ જોવું જોઈએ. એના સંસારની વચ્ચે રહીને જે આરંભની પ્રવૃત્તિ અને પરિગ્રહ વધારતો જાય છે તો એ બધા ઓછા કરી નાખવા જોઈએ. જો આ રીતે જીવ પોતાની જાતને ઘડતો જાય તો મળ છે એ જાય. પછી એને એનો પ્રતિબંધ ન રહે અને વિક્ષેપ કે જેનો જીવના અંતઃકરણની અંદર જ્ઞાનીપુરુષની ભક્તિ જોઈએ છે. તો એનાથી આ વિક્ષેપ છે તે મટે. જ્ઞાનીપુરુષના સમાગમનો અંતરાય રહેતો હોય, તે તે પ્રસંગમાં વારંવાર તે જ્ઞાનીપુરુષની દશા, ચેષ્ટા અને વચ્ચનો નીરખવા, સંભારવા અને વિચારવા યોગ્ય છે. હવે જીવને આમ તો કલ્યાણ કરવા માટે થઈને પરમ સાધન સત્સંગ કીધો. જ્ઞાનીપુરુષનો સમાગમ કીધો પણ એ સમાગમનો અંતરાય હોય તો? જીવ હમેશને માટે જ્ઞાનીપુરુષનો સમાગમ તો કરી ન શકે. એ તો એના ભાગ્ય હોય તો જ તે જ્ઞાનીપુરુષનાં દર્શનિ કરી શકે. એનો સત્સમાગમ કરી શકે. તો આ જ્ઞાનીપુરુષના સમાગમના અંતરાયમાં વારંવાર તે જ્ઞાનીની દશા, જ્ઞાનીની ચેષ્ટા અને જ્ઞાનીના વચ્ચનોનું બસ નીરખવું, સંભારવું અને એના પર વિચારણ કરવી. આ ત્રણ વસ્તુ જીવે બરાબર કરવી કે જ્ઞાનીપુરુષની દશા જોવી, ચેષ્ટા નીરખવી અને એમના વચ્ચનો પર વિચાર કરવો. આ એક કેવી વાત છે કે જે જીવને જ્ઞાનીપુરુષ પ્રતેની શ્રદ્ધા થાય પછીથી જ તેને યથાયોગ્ય રીતે જ્ઞાનીપુરુષની દશા અને ચેષ્ટાનો એને જ્યાલ આવે છે. પછીથી જીવને એનાં વચ્ચનોની અપૂર્વતા લાગે છે. કેમકે કૃપાળુદેવ કે જે ગૃહસ્થ હતા અને જે જીવને કૃપાળુદેવ પ્રત્યે શ્રદ્ધા થઈ એના અંતઃકરણની અંદર તો ચોક્કસ ખાત્રી થાય કે કૃપાળુદેવ વેપાર કરે છે પણ એને ધન કમાવવાની તૃણા નથી. કૃ. દેવ સંસારની વચ્ચે રહે છે પણ એને સંસારનાં બાધ્ય સુખ ભોગવવાની કામના નથી. તો પછી એ કૃપાળુદેવ શા માટે સંસારમાં રહે છે? શા માટે વેપાર કરે છે? તો કહે કે આ પ્રકારનું જે કર્મ તેઓએ પૂર્વભવે બાંધેલું તે કર્મ ઉદ્ઘયમાં આવ્યું છે તે કર્મ ખપાવવા માટે કૃ. દેવ સંસારની વચ્ચે રહી અને જેની જેની સાથે જે જે પ્રકારનું કર્મ છે, જે જે પ્રકારનો સંબંધ છે તે સંબંધ પૂરો કરી એ કર્મ ખપાવવાનાં છે. જેની જેની સાથે જે કંઈ પણ પૂર્વભવનું લેણું કે દેણું છે તે પૂરું કરવા માટે થઈને સંસારમાં રહે છે અને વેપાર કરે છે. આ બધું જીવને ક્યારે જ્યાલ આવે? એ ખરેખર પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીપુરુષની દશા અને ચેષ્ટાનો અભ્યાસ કરે અને પછી એનાં વચ્ચનો સાંભળો તો એને આ બધો જ્યાલ આવે. વળી તે સમાગમના અંતરાયમાં, પ્રવૃત્તિના પ્રસંગોમાં, અત્યંત સાવધાનપણું રાખવું ધટે છે, તો હવે જીવને જ્ઞાનીપુરુષના સમાગમનો તો અંતરાય છે અને પોતાની સાંસારિક પ્રવૃત્તિ છે તો એવે વખતે એને તો ખૂબ સાવધાની રાખવાની જરૂરત છે, કારણકે સમાગમનું બળ નથી. જે જ્ઞાનીના સમાગમમાં હોય તો તો એને આંતરિક ધણું બળ પ્રાપ્ત થઈ શકે એ બળ નથી અને બીજો અનાદિ અભ્યાસ છે જેનો, એવી સહજાકાર પ્રવૃત્તિ છે, અનાદિકળથી એ સાંસારિક પ્રવૃત્તિ આમ સહજ

રીતે કરવાને ટેવાયેલો છે. જેથી જીવ આવરણપ્રાપ્ત હોય છે. જીવને તો ઘણાં બધાં આવરણો નડતાં હોય છે અને એવો જે જીવ છે તે ઘરનું, જ્ઞાતિનું, કે બીજાં તેવાં કામોનું કારણ પડ્યે ઉદાસીનભાવે પ્રતિબંધરૂપ જાણી પ્રવર્તન ઘટે છે. ઘરનું કામ કરવું બહુ ગમે, જ્ઞાતિનું કામ કરવાનું આવે તો તે પણ હોંશો હોંશો કરે. આ બધું એને બહુ ગમતું હોય. આવી રીતે સંસારની વચ્ચે રહીને જે કંઈ બાધ્ય કાર્યો કરવાનો જે પ્રસંગ આવતો હોય તે જીવને કરવાં ગમતાં હોય. એ બધાં કાર્યો એને પરમાર્થ માર્ગની અંદર અંતરાયરૂપ થતાં હોય છે. અટકવનાર થતાં હોય એટલે ઘરનું કે જ્ઞાતિનું કે બીજાં તેવાં કામો કદાચ કરવા પડે તો તે કાર્ય કેવી રીતે કરવું ? તો કહે ઉદાસીન ભાવે, એટલે એ કાર્ય કરતાં ન રાગ થાય ન દ્વેષ થાય એને એમ જ માનવાનું કે જો રખેને હું રાગ કે દ્વેષ કરીશ તો મને પ્રતિબંધ થશે. તો મને કર્મનું બંધન થશે. આમ જગતૃત્પૂર્વક એણે બધાં કાર્યો કરવાં અને તે કારણોને મુખ્ય કરી કોઈ પ્રવર્તન કરવું ઘટતું નથી; અને એમ થયા વિના પ્રવૃત્તિનો અવકાશ પ્રાપ્ત થાય નહીં. હવે જીવને છે ને એક બાજુ કોઈ પોતાના ઘરનું મહત્વનું કામ છે અને એક બાજુ સત્તસંગ છે. તો જીવ કઈ વાતને મહત્વ આપે છે. સંસારનું કામ પહેલાં કરી લેવા ઈચ્છે છે કે સત્તસંગ સાંભળીને પછી એ કામ કરવું એમ ઈચ્છે છે. તો પ્રાધાન્ય કોને આપે છે ? મહત્વ કોનું વિશેષ લાગે છે ? એના પર બધો આધાર છે. તો મોટા ભાગના સંસારી જીવોને તો એમ થાય કે આપણું સંસારનું પહેલાં બધું કરી લેવું. એ થાય પછી જો સમય મળે તો પછી આપણે ધર્મ કરવો. તો એમાં આ અધ્યાત્મને મુખ્યતા નથી આપી અને જ્યાં અધ્યાત્મને મુખ્યતા નથી આપી ત્યાં અનું આરાધન પણ કેવું હોય ? તો કહે એનું આરાધન પણ ધીમું હોય, એટલે કે બળવાન ન હોય. બાકી તો આ સંસારની અંદર પ્રવૃત્તિનો અંત આવવાનો જ નથી. જીવને એમ થાય કે આટલાં મારાં કામ પૂર્ણ થઈ જાય ને પછી મારે ધર્મ કરવો છે. મારે આરાધન કરવું છે. હવે આવી ભાવના એણે રાખી અને જે પ્રવૃત્તિ એ હજી પૂરી થવા ન આવી હોય ત્યાં બીજી નવી પ્રવૃત્તિ આવી પડે. જીવને એમ થાય કે આ બીજી નવી પ્રવૃત્તિ આવી પડી છે એ પૂરી થાય પછી ધર્મ કરીશ. પણ એ પ્રવૃત્તિનો કદી પણ અંત આવવાનો નથી. એટલે જીવે તો કોઈ પણ રીતે સમય કાઢી અને આ પરમાર્થમાર્ગનું આરાધન કરવું જોઈએ. હવે આગળ જીવ બીજે કયાં કયાં અટકે છે ? તો હવે આત્માને ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારની કલ્પના વડે વિચારવામાં લોકસંજ્ઞા, ઓધસંજ્ઞા અને અસત્સંગ એ કારણો છે. તો હવે લોકસંજ્ઞા, ઓધસંજ્ઞા અને અસત્સંગ આ ત્રણ વસ્તુ જીવને અટકાવે છે. એટલે લોકસંજ્ઞામાં તો શું છે કે લોકોમાં પોતાનું સારું લાગે, પોતાની કીર્તિ વધે અને ‘વાહ, વાહ’ થાય આવી જીવને ભાવના હોય. એટલે લોકોને ગમે એવું કરવાનું. એવું કાર્ય ન કરે કે જેમાં પોતાની કીર્તિ ઘટવાની હોય કે ‘વાહ, વાહ’ ન થવાની હોય. આમ લોકસંજ્ઞાથી એનું જીવન ચાલતું હોય. એટલું જ નહીં પણ પોતાનું માન અને મોટાઈ જે કાર્યથી વધે ને એવું જ કાર્ય એ કરે. ધર્મનું આરાધન પણ જીવ પોતાનું માન અને મોટાઈ વધારવા જ કરતા હોય. હવે ઓધસંજ્ઞા, ઓધે ઓધે - બધાં કાર્યો કરે. અત્યારે તો સાચો મોક્ષમાર્ગ જીવને ખ્યાલ નથી. એ માર્ગ તો લુપ્ત થઈ ગયા જેવો થઈ ગયો છે અને બધા

જીવો જે ધર્મનું આરાધન કરે છે એ કઈ રીતે કરે છે ? તો કહે ઓધે ઓધે. અમારા બાપ-દાદા આમ કરતા હતા, જૈન ધર્મ પાળતા હતા, એટલે ધર્મ એ કરતા હતા એમ જ કરાય અને એ જ સાચું. અને ધર્મનો બોધ આપનાર કે જે પણ ઓધે ઓધે જીવને ધર્મ કરાવરાવે, કેમ કે આત્મજ્ઞાન લુપ્ત જેવું થઈ ગયું અને આત્મજ્ઞાની પુરુષનો બોધ જીવને પ્રાપ્ત થવો મુશ્કેલ થઈ ગયો. એટલે આ ઓધે ઓધે જે ધર્મ છેને તે જ સતત ચાલુ રહ્યો છે અને અસત્સંગ, તો જે વાત કરી કે જીવને પોતાને આત્મજ્ઞાન નથી અને છતાં પણ એ જીવને બોધ આપે છે. જો એ ખરેખર એમ કહીને બોધ આપે કે ભાઈ, અમને આત્મજ્ઞાન નથી. પણ આ જે શાસ્ત્રમાં કીધું છે તે અમે કહી રહ્યા છીએ. જેમાં ખરેખર આત્મા કેવો હોય તેની મને ઓળખાણ નથી. તો આખી વાત જુદી છે. પણ પોતે જ્ઞાની છે એમ લોકો માને એ રીતે બોધ આપવાનો પ્રયત્ન કરે તે તો અસત્સંગ છે. આ બધાં કારણો જીવને અટકાવનારાં છે. જે કારણોમાં ઉદાસીન થયા વિના, નિઃસત્ત્વ એવી લોકસંબંધી જ્યતપાદિ કિયામાં સાક્ષાત્ મોક્ષ નથી, અને આમ પોતે જ્ય કરે, તપ કરે, કિયાઓ કરે, તપશ્ચયાઓ કરે, સામાયિક, પ્રતિકમણ વગેરે ખૂબ ખૂબ કરે, એ બધી કિયાઓ એકાંતે કરે અને એમ માને કે પોતાનો મોક્ષ થશે. તો એમાં મોક્ષ નથી. પરંપરા મોક્ષ નથી, એમ માન્યા વિના, નિઃસત્ત્વ એવા અસત્શાસ્ત્ર અને અસદ્ગુરુ જે આત્મસ્વરૂપને આવરણનાં મુખ્ય કારણો છે, બસ અનાદિકાળથી જીવને ખરેખર અસત્શાસ્ત્રની અને અસદ્ગુરુની જ પ્રાપ્તિ થઈ છે. એટલે એ જે અસત્ત્ર છે એમાં જીવને સત્તની માન્યતા થઈ ગઈ છે અને એ જ આત્મસ્વરૂપને

આવરણ કરનારાં મુખ્ય કારણો કીધાં. કૃપાળુદેવ હવે કૃષ્ણદાસને શું કહે છે ? તેને સાક્ષાત્ આત્મધાતી જ્ઞાયા વિના જીવને જીવના સ્વરૂપનો નિશ્ચય થવો બહુ દુર્લભ છે, અત્યંત દુર્લભ છે. તો જ્યાં અસત્સંગ છે, અસદ્ગુરુ છે ત્યાં જીવ કદી પણ પોતાના આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરી શકે નહીં. આગળ કહે છે જ્ઞાનીપુરુષના પ્રગટ આત્મસ્વરૂપને કહેતાં એવાં વચનો પણ તે કારણોને લીધે જીવને સ્વરૂપનો વિચાર કરવાને બળવાન થતાં નથી. હવે ઓલા અસત્સંગના સંસ્કાર એટલા બધા મગજની અંદર દઢ થઈ ગયા હોય કે ખરેખર આત્મજ્ઞાની પુરુષનાં જે વચન છે ને તે જીવને સત્ત્વ લાગે પણ નહીં. જીવ કદાચ સત્ત્વપુરુષનાં જે વચન છે તેને અસત્ત્ર માનવા લાગે અને અસત્ત્વપુરુષનાં વચન છે તેને સત્ત્વ માનવા લાગે. આવી માન્યતા થઈ જાય. હવે એવો નિશ્ચય કરવો ઘટે છે, હવે આ કૃષ્ણદાસને તો આત્મકલ્યાણની તીવ્ર ભાવના હતી એટલું જ નહીં પણ એને તો કૃપાળુદેવ પણ મળેલા હતા. પણ જે વાત કરી કે જ્ઞાનીપુરુષ મખ્યા પહેલાં જીવના અંતઃકરણની અંદર અનેક પ્રકારની વિપરીત ગાંઠો જે બેસી ગઈ હોય, એનાથી સાચી વસ્તુ જીવ સમજ શકતો ન હોય તો કૃપાળુદેવ તો જ્ઞાની હતા કે કોની અંદર કેવી ગાંઠ છે અને એ ગાંઠ કાઢવાનો જ તેઓ પ્રયત્ન અને પુરુષાર્થ કરે. એટલે બહુ જ ખુલ્લા હૃદયથી કૃપાળુદેવે કૃષ્ણદાસને આ વાત વ્યક્ત કરી. જ્યારે જ્ઞાનીપુરુષ આટલા ખુલ્લા હૃદયથી જેને પોતાની વાત વ્યક્ત કરે એ એમ દર્શાવે છે કે જ્ઞાનીપુરુષને એ જીવ પ્રત્યે એક વિશ્વાસ છે, કે આ મારાં બધાં વચન બરાબર સમજી શકશે અને તેની બધી ગાંઠો, વિપરીત માન્યતાઓ દૂર કરી શકશે

અને એનું આત્મકલ્યાણ કરી શકશે અને એટલે જ આટલી ખુલ્લી વાત લખી શકે અને કહી શકે કે આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત છે, પ્રગટ છે તે પુરુષ વિના બીજો કોઈ તે આત્મસ્વરૂપ યથાર્થ કહેવા યોગ્ય નથી; અને તે પુરુષથી આત્મા જાણ્યા વિના બીજો કોઈ કલ્યાણનો ઉપાય નથી. જીવને ખોટી ભાંતિ થઈ ગઈ હોય કે મને આત્માની પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ છે તો એ ભાંતિને એણે કાઢી નાખવી જોઈએ. એ આત્મસ્વરૂપ - પ્રાપ્ત પુરુષના સત્સંગની નિરંતર કામના રાખી અને જીવે શું કરવું ? કે મને ક્યારે એ જ્ઞાનીપુરુષનો જોગ થાય ? અને હું એનો સત્સંગ કરું. આવી કામના રાખી અને તે આત્મારૂપ પુરુષના સત્સંગની નિરંતર કામના રાખી ઉદાસીનપણે લોકધર્મસંબંધી અને કર્મસંબંધી પરિણામે છૂટી શકાય એવી રીતે વ્યવહાર કરવો; જે વ્યવહાર કર્યામાં જીવને પોતાની મહત્ત્વાદિની ઈચ્છા હોય તે વ્યવહાર કરવો યથાયોગ્ય નથી. ઉદાસીનપણે છૂટી શકાય એવી રીતે વ્યવહાર કરવો. તો અને પોતાને સંસારની પ્રવૃત્તિ કે પછી જે કાંઈ પ્રવૃત્તિ કરવી પડે કે પછી ભલે અને સમાજનું કામ પણ કરવું પડતું હોય. એની ઈચ્છા ન હોય છતાં કરવું પડતું હોય પણ તે ઉદાસીનભાવે કરવું. એટલું જ નહીં પણ એ આ કામ કરી રહ્યો છે એમાં એની મોટાઈ વધશે. એની વાહ વાહ થશે. એનું માહાત્મ્ય વધશે. એનું મહત્વ સ્થપાનો એવી ભાવનાથી નહીં પણ એ કર્મનો ઉદ્ય છે અને એ ઉદ્ય પૂરો કરવો છે. એ લક્ષે એણે આ બધાં કાર્યો કરવાં. અમારા સમાગમનો હાલ અંતરાય જાણી નિરાશતાને પ્રાપ્ત થવું ઘટે છે, તથાપિ તેમ કરવા વિષે ‘ઈશ્વરેચ્છા’ જાણી સમાગમની કામના રાખી જેટલો કરવો, જેટલું બને તેટલું પ્રવૃત્તિમાંથી વીરકતપણું રાખવું, સત્પુરુષનાં ચરિત્રો અને માર્ગાનુસારી (સુંદરદાસ, પ્રીતમ, અખા, કબીર આદિ) જીવોનાં વચ્ચેનો અને જેનો ઉદેશ આત્માને મુખ્ય કહેવા વિષે છે, એવા (વિચારસાગર, સુંદરદાસના ગ્રંથ, આનંદઘનજી, બનારસીદાસ, કબીર, અખા વગેરેનાં પદ) ગ્રંથનો પરિચય રાખવો અને એ સૌ સાધનમાં મુખ્ય સાધન એવો શ્રી સત્પુરુષનો સમાગમ ગણવો. આમ કૃ. દેવે બીજાં બધાં ઘણાં સાધનો બતાવ્યાં. પણ એ સાધનો બતાવ્યા પછી કહે છે કે એ સૌ સાધનમાં મુખ્ય સાધન એવો શ્રી સત્પુરુષનો સમાગમ ગણવો. અમારા સમાગમનો અંતરાય જાણી ચિત્તને પ્રમાણનો અવકાશ આપવો યોગ્ય નહીં, પરસ્પર મુમુક્ષુ-ભાઈઓનો સમાગમ અવ્યવસ્થિત થવા દેવો યોગ્ય નહીં; નિવૃત્તિનાં ક્ષેત્રનો પ્રસંગ ન્યૂન થવા દેવો યોગ્ય નહીં; કામનાપૂર્વક પ્રવૃત્તિ યોગ્ય નહીં; એમ વિચારી જેમ બને તેમ અપ્રમત્તાને, પરસ્પરના સમાગમને, નિવૃત્તિનાં ક્ષેત્રને અને પ્રવૃત્તિનાં ઉદાસીનપણાને આરાધવાં. હવે એણે શું શું કરવું ? અને એ કઈ રીતે કરવું ? એ બધું આમાં બતાવ્યું છે. હવે પ.કૃ. દેવ પોતાના માટે કહે છે કે જે પ્રવૃત્તિ અત્ર ઉદ્યમાં છે, તે બીજે દ્વારેથી ચાલ્યા જતાં પણ ન છોડી શકાય એવી છે, વેદવા યોગ્ય છે માટે તેને અનુસરીએ છીએ, તથાપિ અવ્યાબાધ સ્થિતિને વિષે જેવું ને તેવું સ્વાસ્થ્ય છે. તો હવે કૂપાળુદેવ એમ કહે છે કે પોતાના કર્મના ઉદ્યની અંદર સંસાર અને વેપાર છે તે બધું બીજે દ્વારેથી છોડીને ભાગી જવા ઈચ્છાએ તો પણ બની શકે તેમ નથી. કેમકે એ કર્મનો ઉદ્ય છે. એટલે એ વેદવો જ જોઈએ. એટલે કહે છે કે તેને અનુસરીએ

છીએ. પણ આવી રીતે તે સંસારી પ્રવૃત્તિ કરતાં હોવા છતાં એની અવ્યાબાધ સ્થિતિ છે તે તો એવી ને એવી જ છે. એની જે દશા છે તે તો અદ્ભુત દશા છે. તો હવે કૃપાળુદેવે કૃષ્ણાદાસને જવાબ લખવો હતો તો આજે આ આઠમું પતું લખીએ છીએ. તે સૌ તમ સર્વ જિજ્ઞાસુ ભાઈઓને વારંવાર વિચારવાને અર્થે લખાયાં છે. ચિત્ત એવા ઉદ્યવાણું ક્યારેક વર્તે છે. આજે તેવો અનુકૂમે ઉદ્ય થવાથી તે ઉદ્ય પ્રમાણે લખ્યું છે. અમે સત્સંગની તથા નિવૃત્તિની કામના રાખીએ છીએ, તો પછી તમ સર્વને એ રાખવી ઘટે એમાં કંઈ આશ્રય નથી. અમે અલ્પારંભને, અલ્યપરિગ્રહને વ્યવહારમાં બેઠાં પ્રારબ્ધ નિવૃત્તિરૂપે ઈચ્છીએ છીએ, મહત્વ આરંભ અને મહત્વ પરિગ્રહમાં પડતા નથી. તો પછી તમારે તેમ વર્તવું ઘટે એમાં કંઈ સંશય કર્તવ્ય નથી. અત્યારે સમાગમ થવાના જોગનો નિયમિત વખત લખી શકાય એમ સૂઝું નથી. એ જ વિનંતી. તો જે પોસ્ટકાર્ડ હોયને એ એક લખવાની શરૂઆત કરી. એને એમ કે આટલામાં પતી જશે. પણ એનો કર્મનો ઉદ્ય છેને તે તો અનુકૂળ થતો ગયો. એની વિચારધારા ખૂલતી ગઈ. એટલે પછી બીજું પતુ લીધું. ત્રીજુ પતુ લીધું અને લખાણ ચાલુ રાખ્યું અને કહે છે કે આજે આ આઠમું પતુ લખીએ છીએ. આઠ પતાં લીધાં તે બધાં લખતાં ગયાં. ચિત્તનો અનુકૂમે એવો ઉદ્ય થવાથી તે ઉદ્ય પ્રમાણે લખ્યું છે. કૃપાળુદેવ સત્સંગની અને નિવૃત્તિની કામના રાખે છે અને સર્વને એ રાખવા ભલામણ કરે છે. આમ પોતે ધારેલું હોય તેના કરતાં પણ વિશેષ એટલે આઠગણું લખી શકાય અને છેલ્લે હજુ પાછો ક્યારે સમાગમ થશે એ કંઈ જણાવી શકાય એમ નથી. આમ કહી પ.કૃ. દેવે આ પત્ર પૂરો કર્યો. □ □ □

૫. પૂ. બાપુજીના જન્મદિન પ્રસંગે

ફાગણ સુદની બીજ છે આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે; (૨)
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારી પૂર્વની પ્રીતિ કાજે. (૨)
હરિબાના લાડકવાયા, માણેકભાઈના દુલારા (૨)
સૌ મુમુક્ષુના પાલનહારા; (૨)
વંદન સ્વીકારો અમારાં;
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે (૨)
ચોરવિરા ગામની ધરતી પાવન,
પગલાં પડ્યાં તમારાં (૨)
ભાગ્ય જગ્યાં બાપુજી અમારાં (૨)
દુટ્યા અનંત સંસારા,
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે (૨)
ગરવા ગુરુ તારા ગુણલા ગાઉં,
નિશાદિન શાંતિ પાઉં (૨)
તારી જ પ્રીતિ, તારી જ ભક્તિ (૨)
ખીલવે આતમ શક્તિ,
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે (૨)
સમતાના ભંડાર પ્રભુ તમે,
આતમમાં રમનારા (૨)
અમ, અજ્ઞાન તિમિર હરનારા (૨)
જ્ઞાનસુધા દેનારા,
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે (૨)
ભાઈશ્રી ને ગુરુમાને સોંઘ્યં,
જીવન અમારું તમામ (૨)
ત્રણે ગુરુવર્યોના ચરણે (૨)
કોટી કોટી પ્રણામ.
બાપુજી જન્મયા આજે,
મારાં તનમન ભક્તિથી નાચે (૨)

- પ્ર.નિ. મિનળબહેન

પ.પૂ.ભાઈશ્રીના જન્મદિનની ઉજવણી

પરમાત્મપદ શાશ્વત અને નિત્ય છે. જન્મ-મરણ રહિત છે. દેહભાવમાં રહેલું ‘હું’ પરનું અભિમાન જેનું સંપૂર્ણપણે ઓગળીને પોતાનાં સ્થિર, અચળ પરમ આનંદમય આત્મસ્વરૂપમાં સ્થિત થયું છે, તે મનુષ્ય સાધારણ દેહધારી હોવા છતાં ઈશ્વરસ્વરૂપ-પરમાત્મસ્વરૂપ બની જાય છે. તેમના માટે આસ્વખવત્ત સંસારનાં જડ પર્યાયોના સંયોગ-વિયોગ એક સાધારણ પ્રક્રિયા બની જાય છે. એ વિરલ વિભૂતિ માટે પોતાના પર્યાયરૂપી દેવળના અવતરણનો પ્રસંગ કદાચ સામાન્ય કહેવાય પણ સાધક જીવો માટે તેવા યુગપુરુષનો જન્મ મોક્ષપદ પામવા જેની અનિવાર્યતા છે એવી ‘આશ્રયભક્તિ’ જગાડનાર પરમ સાધન બની જાય છે. એક એવા અચિંત્ય ચિંતામણિ તુલ્ય રત્નની પ્રાપ્તિ થાય છે કે જેની કૃપાથી માંજ્યા વગર પણ સહજતાથી બધું જ મળી જાય. એવી નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ અને કરુણાની ધારામાં ભીજાવાનો અવસર મળે છે કે જેમાં જગતના સર્વજીવોને સમાવી અને ખમાવી દેવાની ઉચ્ચતમ ભાવના હોય. એક એવા સૌભ્ય, નિર્દોષ, નિર્મળ અને આધ્યાત્મિકતાની પરાકાણાએ પહોંચેલા જીવનને નજીકીની નિહાળવાનો, માણવાનો અવસર મળે છે કે જેના આશ્રયની મહુરતા સહજતાએ આપણા જીવનમાં વ્યાપ્ત કષાયો અને વિભાવો રૂપી કડવાશને દૂર કરી અમૃતમય બનાવી દે. એક એવું સામર્થ્યવાન શરણ પ્રાપ્ત થાય છે કે જેના પ્રત્યેની નિષ્ઠામ ભક્તિથી આપણું સમગ્ર અસ્તિત્વ તેઓના વિશ્વવાત્સલ્ય સ્વરૂપમાં વિલીન થઈ જાય.

પરમાર્થપ્રેમી જીવો માટે પ્રત્યક્ષ સજીવન મૂર્તિ ગુરુદેવની તેમના જીવનમાં ઉપસ્થિતિ એ પોતાના જન્મને સાર્થક કરવા માટેની મહત્વની કરી બની જાય છે અને એટલે જ પોતાના જીવનને ઊજાળનાર બળવાન નિમિત્તનો મંગળમય યોગ સંપ્રાપ્ત કરાવનાર પ.પૂ. ગુરુદેવનો જન્મદિન મુમુક્ષુઓનાં હદ્યને હર્ષોત્ત્વાસમાં ભાવવિભોર કરી ભક્તિમય બનાવી દે છે.

સૌ મુમુક્ષુઓ અત્યંત આનંદ અને ઉમંગ સાથે પ્રાચાર્ય બી.એન. વૈઘ હોલ, દાદરમાં સાંજે ચારેક વાગ્યાથી ભેગા થયા હતા. હદ્યના ઊંડાણમાંથી પૂ. ગુરુદેવ માટે ઊભરી આવતા શુદ્ધ આધ્યાત્મિક ઉચ્ચ ભાવો અને ચહેરા પર આલેખાયેલા પ્રસંગતા અને ધન્યતાના ભાવો સાથે તેમજ શ્રી વિકમભાઈ તથા હિરેનની સાથે સમૂહમાં ‘જોગી રે, ક્યા જાદુ હે તેરે ઘ્યાર મે...’ ગવાઈ રહેલ ધૂનોની વચ્ચે પ.પૂ. ભાઈશ્રીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું.

શ્રી મિનળબેન અને હિમાંશુભાઈ જૈન, જેઓએ સમગ્ર કાર્યક્રમની આર્થિક જવાબદારી સ્વીકારી હતી; તેઓએ અત્યંત હર્ષ અને ભાવથી પૂ. ભાઈશ્રીનું સ્વાગત કર્યું. શ્રી મિનળબેન પોતાની લાક્ષણિકતાથી સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન શરૂ કર્યું. તેઓમાં સ્થિર થયેલ આધ્યાત્મિકતા અને મુખ પર સંદેહ રમતાં પ્રસંગતાના ભાવોથી આખો હોલ જાણે ચેતનવંત બની ગયો. કાર્યક્રમની શરૂઆતમાં જ તેમણે આ અત્યંત શુભ પ્રસંગે સૌને આશીર્વાદ, પ્રેરણા અને માર્ગદર્શન આપવા; ભગવાન મહાવીર, પરમ કૃપાળુદેવ, પ.પૂ. બાપુજી, પ.પૂ. ગુરુમા, પૂ. શાંતિદાદા, પૂ. અનંતરાય કોઈારી (ભાઈશ્રીના પિતાશ્રી) અને પૂ. કાંતાબા (ભાઈશ્રીના માતૃશ્રી) તેઓને પ્રસંગમાં જોડાવા આખ્વાન કર્યું.

આ પ્રસંગની જે ‘Theme’ હતી એ ‘No.7’ ને અનુરૂપ સરગમના ‘સાત’ સૂરો દ્વારા પૂ. ભાઈશ્રીના આત્મિક ગુણો તરફ તેઓએ સૌનું ધ્યાન દોર્યું તેમજ મેધધનુષના ‘સાત’ રંગો દ્વારા તેમણે સાધકો અને પરમાર્થપ્રેમી જીવોનાં લક્ષણો તરફ ધ્યાન દોર્યું. શ્રી મિનળબેન અને હિમાંશુભાઈના કુટુંબે પોતાનો પૂ. ભાઈશ્રી પ્રત્યેનો આદરભાવ અને પ્રેમ વ્યક્ત કરતાં સમૂહગાન અને નૃત્ય પ્રદર્શિત કર્યું. પ.પૂ. ભાઈશ્રી અમર રહે, જ્યવંત રહે, નિરામય રહે, આનંદમય રહે, દીર્ઘયુ રહે, સ્વરૂપસ્થ રહે. ‘પ.પૂ. ભાઈશ્રીની જય હો, જય હો’ના ભાવમય વચ્ચેનો સાથે તેઓશ્રીને સ્ટેજ પર આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા.

બ્ર. વિકમભાઈની સાથે યુવા મુમુક્ષુઓએ ‘મુજે રાજઆ ગયા છે’ કવ્યાલી સમૂહમાં પ્રસ્તુત કરી સૌ હાજર મુમુક્ષુઓના ભાવોમાં વધારો કર્યો. ત્યાર બાદ જેની સૌ આતુરતાથી રાહ જોઈ રહ્યાં હતાં એ પ.પૂ.ભાઈશ્રીના મુખેથી સ્વાધ્યાયરૂપી અમીવર્ણની શરૂઆત થઈ.

આપણા સાચા આંતરિક સુખથી આપણાને જે દૂર રાખે છે એવી ‘ચિંતા’ની વાત કરતાં તેમણે કહ્યું કે ‘ચિંતા’ થવી એ આપણે નભળા થઈ રહ્યા છીએ તેની નિશાની છે. તેને દૂર કરવાનો ઉપાય બતાવતાં તેમણે કહ્યું કે દરેક ક્ષણને જીવી લેવાની છે. દરેક ક્ષણનો સદૃપ્યોગ કરવાનો છે. સમયની ધારા જે ધોખમાર વરસી રહી છે તેના તરફ કોઈનું ધ્યાન જતું નથી. ગાગરમાં સાગરને ભરવાનો છે અને પ્રત્યેક ક્ષણમાં સોનાના કણ છે.’ ગયેલો સમય પાછો આવતો નથી. જે રાહ જોઈને બેઠાં છે તેને સુખ નથી મળતું પણ પ્રત્યેક સમય, ક્ષણને પોતાની બનાવી સાચું સુખ પુરુષાર્થી મેળવવાનું છે. ભૂત અને ભવિષ્યના વિચારોમાં પોતાનું વર્તમાન ખોવા કરતાં વર્તમાનમાં જ જીવતાં શીખી જવું. ભૂતકાળ ક્યારેય પાછો આવતો નથી અને ભવિષ્ય આવે છે ત્યારે વર્તમાન બનીને જ આવે છે. વર્તમાનમાં જીવવાથી જ આપણા સાચા સુખ તરફ દાણિ થશે અને આ જીવનને સાર્થક કરી શકીશું. અત્યારે આ જ ક્ષણથી વર્તમાનમાં જીવવાની શરૂઆત કરી શકાય. ફક્ત તે પુરુષાર્થ આદરવાનો ઉત્સાહ અને મહેનતની જરૂર છે. પોતાના જીવનની પળેપળની મહત્તમાંસ અને એને સંપૂર્ણપણે માણીને હળવાશપૂર્વક જીવન જીવી રહેલા પ.પૂ. ભાઈશ્રીએ ઘણી જ સહજતાપૂર્વક ધર્મમય જીવન જીવવાનો બોધ આપ્યો. આવું જીવન આપણે સૌ જીવી શકીએ એવું દઢ મનોબળ સંપ્રાપ્ત થાય એવા આશીર્વદ આપી સ્વાધ્યાયની પૂર્ણહૃતિ કરી.

આ શુભ મંગળકારી હિને સાધકોને અત્યંત ઉપકારી એવી ‘આજ્ઞાભક્તિ’ની C.D. કે જે શ્રી મિનળબેન અને

રૂપાબેનના મધુર અવાજમાં ‘રેકોર્ડ’ થયેલી છે અને ‘ક્ષમાપના’ શ્રી વિકમભાઈના અવાજમાં સ્વરબદ્ધ થઈ છે. તેનું અનાવરણ પ.પૂ.ભાઈશ્રીના હસ્તે કરવામાં આવ્યું અને મુમુક્ષુઓને પ્રભાવના કરવામાં આવી.

ત્યાર બાદ ‘તુમ જ્યો હજારો સાલ, સાલ કે દિન હો પચાસ હજાર’ના સમૂહગીતની વચ્ચે પૂ.ભાઈશ્રીએ તેમના અને પૂ. ગુરુમાના જન્મદિન નિમિત્તે બે કેક ‘કટ’ કરી. શ્રી મિનળબેન પૂ. શુરુમાની યાદમાં સુંદર પદ ગાયું. સૌ મુમુક્ષુઓએ પોતાના અહમ્મ અને દોષો પૂ. ગુરુદેવના ચરણોમાં ઝુકાવતાં પ્રણામ કર્યો અને તેઓની આંખોમાંથી વહી રહેલી નિઃસ્વાર્થ પ્રેમની અવિરત ધારામાં પાવન થઈ, આવતા એક વર્ષ દરમ્યાન કોઈ પણ એક આધ્યાત્મિક ક્રમનો અભિગમ ધારી પોતાનો નિશ્ચય ‘Resolution Box’ માં સમર્પિત કર્યો.

શ્રી મિનળબેન આવતા વર્ષે પૂ.ભાઈશ્રીના ૭૦મા જન્મદિનની ઉજવણીની જાહેરાત કરી અને સૌના હદ્યના ભાવોને વ્યક્ત કરતાં સાયલાના સાત ગુરુવર્યો (પૂ. સોભાગભાઈ, પૂ. શામળદાસભાઈ, પૂ. કાળિદાસભાઈ, પૂ. મણિબેન, પૂ. વજાભાઈ, પૂ. છોટા બાપુજી અને પૂ. બાપુજી)ને પ્રાર્થના કરતાં જણાવ્યું કે તેઓના શુભ આશિષ સદાય પૂ.ભાઈશ્રી પર વરસતાં રહે અને આ ભવમાં, આ કાળમાં, આ ક્ષેત્રેથી વિશેષમાં વિશેષ પુરુષાર્થ કરી ‘સાતમે ગુણસ્થાનકે’ પહોંચી શકાય છે તે અગ્રમાતદશા પૂ.ભાઈશ્રીને પણ માપ્ત થાય.

સાંજના ભોજન બાદ કાર્યક્રમના બીજા દોરમાં મનોજ જોશી દિગદર્શિત આનંદધનજી મહારાજના જીવન પર આધારિત ‘એક અપૂરવ ખેલા’ નાટ્ય રચનાની પ્રસ્તુતિ કરવામાં આવી. પૂ. આનંદધનજી મહારાજની ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક દશા ને મસ્તીનો નજારો જોવા મળ્યો.

સૌનાં હદ્યમાં પૂ. ગુરુદેવનાં આશિષ અને આશીર્વયનો સંપ્રાપ્ત થયાનો આનંદ અને સંતોષ હતાં.

આલાવાડના ભામાશાહ, સમાજ વડલો,

શેઠ શ્રી સી. યુ. શાહ

સાધારણ માનવીના જીવન માટે એમ કહેવાય કે ‘મારી હસ્તી મારી પાછળ એ રીતે વિસરાઈ ગઈ તે આંગળી પાણીમાંથી નીકળી અને જગ્યા પુરાઈ ગઈ,’ પણ જેમનું જીવન અનેકનો આધાર બન્યું એવા અસાધારણ માનવી માટે તો એમ જ કહેવાય કે ‘હિમનો હિમાલય તમે ઓગળ્યા અને નદી સ્વરૂપે વહી અનેકને જીવતદાન આપતા ગયા. ભલે શેઠ શ્રી સી. યુ. શાહ આજે નથી રહ્યા પણ તેમણે સ્થાપેલી સંસ્થાઓ સરિતા સ્વરૂપે વહેતી રહેશે અને અગણિત મનુષ્યનાં જીવન સ્મૃત્ય કરતી રહેશે.’

મરે તો બધા જ છે પણ સાચા અર્થમાં જીવે છે કોઈક જ. આપણે પોતા માટે જે કંઈ કરીએ છીએ તે આપણી સાથે જ વિલય પામે છે પણ અન્ય માટે, જગત માટે જે કંઈ કરીએ છીએ તે દ્વારા આપણે જીવંત રહીએ છીએ. સાધારણ માનવી જન્મે છે, જીવે છે અને મૃત્યુ પામે છે. જ્યારે શેઠ શ્રી સી. યુ. શાહસાહેબ જેવા અસાધારણ માનવી કાર્યોમાં વર્ષોને ભરી ચિરંજીવ બની જતા હોય છે.

અનેક ભવમાં ન થઈ શકે તેટલાં સત્કાર્યા જેણે એક ભવમાં કર્યા, એવા શ્રી સી. યુ. શાહ (ચીમનલાલ ઉજમશી શાહ) સાહેબે, ગુરુવાર, તા. ૩૧મી જાન્યુઆરી ૨૦૧૩ના બપોરના ૧૨.૩૮ મિનિટે, નશ્યર દેહનો ત્યાગ કરી ઉધ્વર્ગમન કર્યું. મૃત્યુ એ શબ્દ સાંભળતાં જ ભય ઉપજે અને અંદરથી જીવ વિચલિત થઈ જાય પણ જેમણે આપ્યું જીવન પરોપકાર ભાવે સમાજના હિતાર્થ ગાળ્યું હોય તેવા આત્મા માટે મૃત્યુ એ મોક્ષની નિસરણી બની જાય છે.

શ્રી સી. યુ. શાહસાહેબનું જીવન અંજલિ બની પ્રભુના ચરણે સમર્પિત થયું.

૧૪ મે, ૧૯૯૮ના જન્મેલા શ્રી સી. યુ. શાહસાહેબે ૧૦૫ સંસ્થાઓની સ્થાપના કરી હતી. સંવેદનશીલ તેમનું હદ્દ્ય દુઃખી, દરિદ્ર, પીડિત અને અશિક્ષિત સમાજની દુવિધાઓને બરાબર સમજ શક્યું હતું. મા ને જેમ પોતાનાં બાળકોની ફિકર રહે તેમ શાહસાહેબને ફિકર સતત રહેતી અને તેથે પોતાની મોટા ભાગની સંપત્તિનો સદૃપ્યોગ કરીને

જન-કલ્યાણનાં વિવિધ આયોજનો છેલ્લા શાસ સુધી ચાલુ રાખ્યાં હતાં. મૃત્યુના દ દિવસ પહેલાં સરકારે સી. યુ. શાહ યુનિવર્સિટી સ્થાપવાની મંજૂરી આપી હતી, જે સમાચાર સાંભળી તેઓ અત્યંત રાજી થયા હતા. શિક્ષણ અને આરોગ્ય, આ બે તેમનાં મનગમતાં ક્ષેત્રો હતાં. એને માટે તેના અંતર્ગત કોઈ પણ સેવા પ્રવૃત્તિ કરવાની હોય તો તેઓ સદા તત્પર રહેતા. તેઓ માણસ પારખુ હતા. સત્યનિષ્ઠ, સેવાભાવી અને મહેનત કરનાર સમાજસેવકોને પોતાની લક્ષ્મી આપતા અને કાળજીપૂર્વક તે સંસ્થાઓનો અહેવાલ મેળવતા. શૂરવીર અને હિંમતવાન શ્રી સી. યુ. શાહ, જે કંઈ પણ કરે તે મોટા સ્વરૂપે કરતા. દુરંદેશી અને ઉત્તમ વ્યવસ્થાપક શાહસાહેબે વડીલાતનું ભણતર પૂરું કર્યા બાદ, પ્રભ્યાત મેઘજી પેથરાજની પેઢીમાં કામ કર્યું હતું. ભાગેલા ગણેલા અને ઘડાયેલા શાહસાહેબને તે પેઢીમાંથી સુંદર તાલીમ અને ઉત્તમ વ્યાવસાયિક અનુભવ પ્રાપ્ત થયો અને થોડાં વર્ષો બાદ તેઓ સ્વયં એક કુશળ વ્યાપારી બન્યા. આ ભવની મહેનત અને પૂર્વનું ભાગ્ય, તે બંનેનો યોગ્ય સમન્વય થતાં તેઓ ઘણું કમાવા લાગ્યા. જે સંપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ તે, સમાજસેવાનાં કાર્યો માટે ઉદારદીલે વાપરવાની

શરૂઆત થઈ. પુષ્ટળ કમાવું અને ખૂબ સમાજસેવા કરવી આ હતું તેમનું કર્મયોગીપણું. વૃદ્ધ, અપંગ, નિરાધાર કે અબળા જેનું કોઈ નથી તેનો હું થઈશ, આ હતી તેમની ધર્મભાવના. મારે માનવતાનાં મંદિરો સ્થાપવાં છે. ‘કમનસીબ માનવી મારો ઈશ્વર છે’, ગાંધીજીનું આ વચન તેમણે જીવનભર પાણ્યું. તેમની લક્ષ્મી ખરેખર બહુ પુષ્યવંતી હતી. જે સંસ્થાઓ સાથે તે જોડતી તે ફૂલી ફાલી વિશાળ બની જતી અને કેટલાંએ મનુષ્યોને તેમાં આશરો મળતો. વઢવાણ એમનું વતન અને માટે સુરેન્દ્રનગર પ્રત્યે તેમનું કેન્દ્રિત લક્ષ રહ્યું અને તેથી મોટા ભાગની સેવાકીય પ્રવૃત્તિ તેમણે ત્યાં આરંભી. સુરેન્દ્રનગર સ્થિત અનેક સંસ્થાઓમાં સૌથી પ્રધાન ગણાય તે શ્રી સી. યુ. શાહ મેડિકલ તેમ જ એન્જિનિયરિંગ કોલેજ છે. ચેમઈમાં શંકર નેત્રાલય, મુંબઈમાં ગ્રીનલોન્સ હાઇસ્ક્વલ તેમજ માનવ સેવા સંધ, અમદાવાદમાં આશ્રમ રોડ પર ભવ્ય સભાગૃહ - આમ સંસ્થાઓની યાદી ઘણી લાંબી છે.

શાંત અને સૌભ્ય ડૉ. સદ્ગુણાબેન સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં. ધાર્મિક વૃત્તિ ધરાવતાં સદ્ગુણાબેન સરકારી દવાખાનામાં સેવા આપતાં. ધર્મગ્રંથો અને શાસ્ત્રો વાંચવાનો કમ પિયરથી જ તેમને હતો. પરમ કૃપાળુ દેવ શ્રીમદ્ભ્રગુજના પત્રસાહિત્યને વાંચતાં ખૂબ આનંદ આવતો. તેવામાં મહત્વ પુષ્યોદયે સાયલા આશ્રમના સંત પરમ પૂજય બાપુજી શ્રી લાલકંદ માણેકંદ વોરાનો ભેટો થયો. ગૃહસ્થ ધર્મ નિભાવતાં તેઓ શાહસાહેબના પડછાયા બનીને રહ્યાં છતાં બાપુજીને સમર્પિત થઈ બાપુજીની આજ્ઞાઓનું અક્ષરસહ પાલન કર્યું. બાપુજીની નિશ્ચામાં ઉત્તમ જ્ઞાન આરાધના કરી, આત્મસાક્ષાત્કાર પામી સદ્ગુણાબેન જીવન ધન્ય કર્યું. બાપુજીએ પોતાનો અધ્યાત્મ વારસો સદ્ગુણાબેન તેમજ ભાઈશ્રી

નલિનભાઈ કોઠારીને આપતાં, તેઓ બંને મુમુક્ષુઓનાં ગુરુમા અને ભાઈશ્રી બની ગયા. શ્રી સી. યુ. શાહ ખૂબ ભાગ્યશાળી હતા કે સદ્ગુણાબેન જેવાં પવિત્ર જીવનસંગિની તેમને મળ્યાં હતા.

શાહસાહેબે પોતાની દીકરી મીનળબેનને, એક પુત્રની જેમ ઉછેરી હતી. ભણી-ગણી મોટી થઈ અને શાહસાહેબની ઓફિસમાં તેમની સાથે જ વર્ષો સુધી તેમનાં બધાં જ કાર્યોમાં સહભાગી થઈ. ચીવટપૂર્વક અને ચોકસાઈ સાથે કામ કરતા શાહસાહેબની સાથે રહેતાં મીનળબેન પણ તેવાં જ હોશિયાર થઈ ગયાં. પ્રમાદ વગર કોઈ પણ કામને મુલતવી ન રાખતાં, તુરત પૂરું કરી લેતાં. શાહસાહેબની જૈફ વયને લીધે છેલ્લાં ૫ વર્ષ તો શારીરિક રીતે ઘણાં નાદુરસ્ત રહ્યા અને ત્યારે કર્તવ્યપરાયણ મીનળબેન સતત સેવામાં હાજરાહજૂર હતા. બાપુજીનાં લાલીલાં મીનળબેને સાસરા અને પિયર પક્ષની જવાબદારીઓ વ્યવસ્થિત નિભાવી અને સાથોસાથ અધ્યાત્મિક સાધના સુંદર રીતે ચાલુ રાખી અને ખૂબ ઉંચી આત્મિક અવસ્થાને પ્રાપ્ત કરી લીધી.

ગુરુમા અને મીનળબેનના કારણે શાહસાહેબને પ.પૂ. બાપુજી સાથે અંગત સંબંધ બંધાયો હતો. જ્યારે જ્યારે બાપુજી મુંબઈ પદ્ધારે ત્યારે શાહસાહેબ તેમને મળવા તો આવે જ. અને પછી છેલ્લે દિવસે શાહસાહેબ પોતાની વિલાયતી ગાડીમાં બાપુજીને આદરપૂર્વક મુંબઈ સેન્ટ્રલ સ્ટેશન સુધી મૂકવા આવતા. બાપુજી જીવ્યા ત્યાં સુધી તે કમ ચાલુ રહ્યો.

શાહસાહેબ કોઈ કોઈ વાર સાયલા પધારતા. માત્ર થોડા કલાકો આશ્રમમાં રહેતા પણ તે દરમિયાન તેમની સૂક્ષ્મ દર્શિ ઘણું જોઈ જાણી શકતી. આશ્રમના વિકાસ અર્થે તેઓ યોગ્ય સલાહ-સૂચન કરતા. બાપુજી તે સૂચનોને ગંભીરતાથી સાંભળતા અને તેનો અમલ

પણ કરાવતા. જ્યારે ગામ બહાર મોટો આશ્રમ સ્થપાયો ત્યારે શાહસાહેબે મોટી રકમ આશ્રમને દાનમાં આપી હતી. થોડાં વર્ષો પછી તેઓ બાપુજીને સમર્પિત થયા પણ માનવ સેવાનો ધર્મ હમેશાં તેમના માટે મુખ્ય રહ્યો હતો. આવા સમાજ ઉદ્ઘારક શિષ્યને બાપુજીએ જુદી જ રીતે જૈન ધર્મના પંથે આગળ વધારવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. આશ્રમ દ્વારા લોકસેવાનાં કાર્યો જે બાપુજીએ શરૂ કરાવડાવ્યાં તેમાં પણ શાહસાહેબ સાથે જોડાયા હતા.

શાહસાહેબ સાથે આપણો વ્યક્તિગત સંબંધ હોય કે ન પણ હોય છતાંથે સમાજના આવા વ્યાપક વ્યક્તિત્વ સાથે આપણનું જીવન બહુ નજીકથી જોડાયેલું રહે છે. તેઓ ચાલ્યા ગયા ત્યારે આપણનું કોઈ અંગત ચાલ્યું ગયું એવો સહજ અનુભવ થાય છે અને ખાલીપો વેદાય છે.

આવા આ યુગના ભામાશાહ સમા દાનવીર શેઠ શ્રી સી. યુ. શાહને શ્રદ્ધાંજલિ અર્પતી દિવ્ય પ્રાર્થના-સભા મુંબઈના વાય. બી. ચવાણ ઓડિયોરિયમ ખાતે રવિવારે ત ફેબ્રુઆરીના રોજ સવારે ૧૦થી ૧૨માં યોજાઈ હતી. દિવંગજ આત્માને શોભે એવી આ શુષ્ણાનુવાદ પ્રાર્થનાસભાની આખી વ્યવસ્થા તેમની શુણિયલ દીકરી મીનળબેને સંભાળી હતી. શ્રી રાજસોભાગ આશ્રમ, સાયલાના આત્મઉદ્ઘારક સંત શ્રી ભાઈશ્રી નલિનભાઈ કોઠારીની શુભ નિશ્ચા અને જાલાવાડ સમાજના અગ્રગણ્ય વ્યક્તિ-વિશેષોની હાજરીથી સમાજ-પિતાને છાજે એવી અંજલિ અપાઈ હતી. સુરેન્દ્રનગરનાં ધારાસભ્ય શ્રીમતી વર્ષાબેન તેમજ કલેક્ટર શ્રી પ્રદીપભાઈ શાહની પણ ઉપસ્થિત હતી. દેશ તેમજ પરદેશથી પણ ખાસ ભાવાંજલિ આપવા અનેક મહાનુભાવો પદ્ધાર્ય હતા.

સુપ્રસિદ્ધ ગીતકાર શ્રી આશિતભાઈ તેમજ

હેમાબેન દેસાઈના સુમધુર કંઠે ગવાયેલાં ભજનોથી સભામાં ઉત્તમ પ્રકારની આધ્યાત્મિકતા પ્રસરી હતી. સદ્ગુરુદેવ પ. પૂ. શ્રી ભાઈશ્રીએ સંસારની અનિત્યતાનો બોધ આપી આ ભવ, પરભવ અને ભવોભવનો વિચાર કરતા એવા ત્રણ પ્રકારના મનુષ્યોની વાત કરીને કહ્યું હતું કે શ્રી સી. યુ. શાહ ભવોભવના મોક્ષલક્ષી પુરુષાર્થમાં ખૂબ મદદરૂપ થાય તેવું પુણ્યાનુંબંધી પુણ્યનું જબરજસ્ત ભાતું બાંધીને આ મનુષ્યભવ સાર્થક કરી ગયા.

તેમની સુપુત્રી મીનળબેને પોતાના પિતાના દેહનો જ વિલય થયો છે, પણ કરેલાં કાર્યો દ્વારા તેઓ કાયમ જીવશે એમ કહી પરમ આદરણીય શાહસાહેબ સાથે જોડાયેલા તમામ સંસ્થાઓના મુખ્ય કાર્યકરો, તેમની પેઢીમાં વર્ષોથી સેવા આપી રહેલા કર્મચારીઓ, અંગત કુટુંબીજનો, સ્નેહી સ્વજનો અને ખાસ કરીને તે અનુચરો કે જેમણે વર્ષોથી શાહસાહેબના દેહની સેવા કરી હતી, આમ સર્વેનો ઋણ સ્વીકાર કરી સાચા અંતકરણપૂર્વક ભાવુકપણે આભાર માન્યો હતો.

તેમણે વિશેષ જાહેરાત કરી કે મારા પિતાની ગેરહાજરીમાં પણ તેમની સમસ્ત સંપત્તિ સમાજ કલ્યાણ માટે જ વપરાશે. તેઓ ભલે નથી રહ્યા પણ આપ સર્વેના સહકારથી આપણે તે સેવાકીય પ્રવૃત્તિને માત્ર જાળવશું જ નહિ પણ તેને હજ ઘણી વધારશું. પિતાની સ્મૃતિમાં લખેલી સ્વરચિત ઉત્તમ કવિતાને ઉચ્ચારી એક સાત્ત્વિક સદાચારી દીકરીએ પોતાના પિતાને દિવ્ય શ્રદ્ધાંજલિ આપતા સહુને ભાવવિભોર કરી દીધા હતા. અંતમાં મીનળબેને સ્વરચિત કવિતા દ્વારા જે નિષ્કામ કર્મયોગનો બોધ, જે પિતા પાસેથી પ્રામ થયો હતો તે સમાજ સુધી પહોંચાડતા કહ્યું :

આજે એક પિતા મટી ભાઈ (સી.યુ.શાહ)
આભનો સિતારો બની ગયા.

ગઈ કાલે રાત્રે તેઓ મારા કાનમાં કહી ગયા કે...

હું નથી એ વિચારથી આંખો આંસુ સારે
તો કોઈનાં આંસુ લૂધીશ ત્યારે તને સંભળાશે
હું અહીં જ છું, હું અહીં જ છું.

મારી યાદમાં હદ્ય દુઃખની લાગણી અનુભવે
ને કોઈ દુઃખનું દુઃખ દૂર કરીશ ત્યારે તને સંભળાશે
હું અહીં જ છું, હું અહીં જ છું.

મારા વિના જ્યારે સૂનું સૂનું લાગે ત્યારે
કોઈનું ઘર ખુશીથી ભરી દઈશ ત્યારે તને સંભળાશે
હું અહીં જ છું, હું અહીં જ છું.

મારી હયાતી નથી એમ કદ્દી ન માનજે
જ્યાં સુધી સમાજમાં સત્કાર્યો થયાં કરશે
ત્યાં સુધી તને સંભળાશે
હું અહીં જ છું, હું અહીં જ છું.

મને શ્રદ્ધાંજલિ આપવા આવે તે સર્વને કહેજે
એકાદ સત્કાર્યની પ્રતિજ્ઞા લેશો તો તમને પણ સંભળાશે
હું અહીં જ છું, હું અહીં જ છું.

મારી સમસ્ત શક્તિ તારામાં ઠલવી દઉં છું
મારી મુન્ની,
હું તારી આસપાસ અહીં જ છું, અહીં જ છું.

શાહસાહેબને અશ્વુભરી અંજલિ આપી ભોજન
તથા ઉત્તમ ભક્તિ પદોની સીડીની પ્રભાવના લઈ
સહુ સંતોષ સાથે ઘરે ગયા કે શાહસાહેબના હદ્યમાંથી
વહેતી આ દાનની ગંગા એવી જ વહેતી રહેશે અને
દુઃખી દરિદ્ર સમાજનું દુઃખ દૂર કરતી રહેશે. ॥ ॥

સાયલા આશ્રમની વિકલાંગ સેવા પ્રવૃત્તિઓનો

વિશેષ આધાર શ્રી ડૉ. ભૂષણ પુનાની

તેમજ શ્રી રામભાઈ જાદવ

ભક્તિ, જ્ઞાન અને નિજામ કર્મયોગના પુરુષાર્થ
થકી જીવ અધ્યાત્મ માર્ગ વિકાસ સાધતો હોય છે.
પરમ પૂજ્ય ભાઈશ્રીની નિશ્ચામાં મુમુક્ષુઓને આ ત્રણે
ધર્મ પુરુષાર્થ ઉત્તમ રીતે ગ્રાપ્ત થયેલ છે.

આશ્રમ દ્વારા વિવિધ ક્ષેત્રોમાં સેવાકીય
પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ છે. દરેક સેવાકીય પ્રવૃત્તિની
શરૂઆતથી જ આશ્રમને એક અનુભવી સંસ્થા કે
વ્યક્તિવિશેષના આધાર અથવા પીઠબળ મળેલ છે.
મુમુક્ષુઓને આ વિશિષ્ટ સંસ્થા તથા તેનું નેતૃત્વ કરનાર
વ્યક્તિનો પરિચય થાય એ હેતુથી આશ્રમના ત્રિમાસિક
સામાયિક ‘શ્રી રાજ-સોભાગ સદ્ગુરુ પ્રસાદ’ માં તેની
વિગત આપીએ છીએ. આ અંકમાં આપણે પરમ
આદરણીય શ્રી ડૉ. ભૂષણ પુનાનીને ઓળખવાનો
પ્રયત્ન કરીશું તેમજ તેમના સાત્ત્વિક જીવનમાંથી
સદાચારી જીવનની પ્રેરણા લઈશું.

આશ્રમની વિકલાંગોને સેવા પ્રવૃત્તિ ક્ષેત્રે
અમદાવાદ અંધજન મંડળનો સતત સહારો ગ્રાપ્ત થયેલ
છે. દરેક સંસ્થાના વિકાસ માટે, એનું નેતૃત્વ કરનાર
વ્યક્તિવિશેષ સૌથી મહત્વનું અંગ બની જાય છે.

આશ્રમની વિકલાંગ સેવાની પ્રવૃત્તિઓનો વિશેષ
આધાર શ્રી ડૉ. ભૂષણ પુનાની તેમજ શ્રી રામભાઈ
જાદવ છે.

શ્રી ભૂષણભાઈ ભગત ચેલારામ પુનાની
હરિયાણાના અત્યંત નાનકડા ગામ હાંસીના વતની
છે. પરંતુ કર્મભૂમિ તરીકે ગુજરાતને પસંદ કરેલ છે.
‘બ્લાઈન્ડ પીપલ્સ એસોસિએશન’ (BPA) એટલે
કે, ‘અંધજન મંડળ’ (અમદાવાદ)ને કારકિર્દી તરીકે
સ્વીકારેલ છે. આ સંસ્થાની ધરીમાં શ્રી પુનાની સાહેબ
છે. સાવ સાઢા, સરળ MBAના સ્નાતક આ સંસ્થામાં

મેનેજમેન્ટ કક્ષાએ જોડાયા હતા. આજે તો એ વાતને એકત્રીસ વર્ષનાં વહાણાં વાઈ ચૂક્યાં છે.

તેઓશ્રીની શૈક્ષણિક કારકિર્દી તેજસ્વી વિદ્યાર્થી તરીકેની હતી. કરનાલમાં પશુપાલન કોર્સમાં ડેરી ટેવલપમેન્ટનું શિક્ષણ આપવામાં આવતું. બે ગોલ્ડ મેડલ મેળવીને ગ્રેજ્યુએટ થયેલ હતા. ત્યારબાદ IIMમાં પ્રવેશ મેળવી MBAની ડિશ્રી પ્રાપ્ત કરી. અભ્યાસ દરમાન જ મનમાં ગાંઠ વાળેલી હતી કે, ગ્રામ્ય વિસ્તાર ક્ષેત્રે જ કામ કરવું. બેન્ક કે કન્સટિટ્યુટ કંપનીની તગડા પગારવાળી રુટિન નોકરી મળતી હોવા છતાં ‘અનકન્વેશનલ જોબ’ કરવા વિચારેલ. દફ સંકલ્પ હતો કે એક સામાન્ય માનવી તરીકે નહીં પણ અસામાન્ય માનવી તરીકે જીવનું છે. અર્થ ઉપાર્જનના મોહપાસમાં જકડાય ન જવાય તેમ છતાં અર્થ ઉપાર્જન સાથે લોકોને વધુમાં વધુ મદદરૂપ થવાય તેવી જંદગી જવવાની તમજા હતી.

૨૪મી ઓક્ટોબર, ૧૯૭૮ને દિવસો મેનેજરના હોદા પર સંસ્થામાં કામ શરૂ કરેલ. કેટલો પગાર મળશે એ પણ તેઓને ખબર નહોતી. અંધજન મંડળમાં ૮૦થી ૮૦નો સ્ટાફ હતો. પહેલા ધોરણથી હાયર સેકન્ડરી સુધીની શાળા, નાનકું સ્વરોજગાર તાલીમ કેન્દ્ર અને ૨૦૦થી ૩૦૦ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા હતી. નાણાંનો ઝોત મુખ્યત્વે સરકારી ગ્રાન્ટ તથા દરિયાદિલ દાતાઓ. એક નાની વર્કશોપ પણ હતી. સંસ્થા ૨૫ વર્ષ જૂની હતી.

શ્રી પુનાની સાહેબના કહેવા મુજબ BPA ના પ્રમુખ શ્રી અરવિંદભાઈ લાલભાઈને કરણે સંસ્થામાં પહેલેથી જ પ્રોફેશનલ વાતાવરણ હતું. ગુજરાતના લોકો દાન આપી જાણે છે. ઓમાંય જૈનો તરફથી તો સતત દાનની સરવાળી વધ્યાં જ કરતી. આ સંસ્થાની પ્રગતિનું સૌથી મહત્વનું કારણ એની પારદર્શિતા અને પ્રામાણિકતા. ટ્રસ્ટીશ્રીઓ તો સંસ્થામાંથી રૂપિયો પણ

લેતા ન હતા.

શ્રી પુનાની સાહેબે જોયું કે, સંસ્થાએ પ્રગતિ કરવા માટે બે રસ્તાઓ છે. (૧) સંસ્થાની પ્રવૃત્તિઓ અને વ્યાપ વધારવો. વધુ લોકોને સમાવાય તેવી શાળા-હોસ્પિટ વરે જનાવવાં. (૨) જ્યાં અંધો અને અપંગો વધુ છે તે વિસ્તારોમાં પહોંચવું. આ બીજા ઉપાયને આધારે ‘પ્રોજેક્ટ’ શરૂ કર્યા. આ કાર્ય માટે વફાદાર અને નિષાશીલ માણસોની જરૂર પડે. આવી વ્યક્તિના રૂપમાં નંદિનીબહેન રાવલ મળી ગયાં. નંદિનીબહેનનું પણ એક ઉમદા વ્યક્તિત્વ, મુખ્યતાએ સેવાની ભાવનાથી સતત કાર્યરત. પરિણામે ફક્ત અંધજનોના જ નહિ, અપંગ-મૂક-બધિર તથા અનેકવિધ પ્રકારે અપંગ લોકોના પ્રોજેક્ટ પણ હાથ ધરવામાં આવ્યા. આ બધા પ્રોજેક્ટમાં ‘કોમ્પ્યુનિટી બેઇઝુડ રિહેબિલિટેશન’ પર ભાર મૂકવામાં આવતો. અંધ કે અપંગ વ્યક્તિ પોતાની રીતે તો પગભર થાય જ પરંતુ સમાજમાં સ્વીકૃતિ પામે તે બાબત પર ખાસ કાળજ રાખતા. આવા પ્રોજેક્ટો ગુજરાતથી માંડીને મેઘાલય અને ઓરિસસા સુધી ચાલે છે. પ્રોજેક્ટો સારી રીતે ચાલે એ માટે એક સ્થાનિક ગ્રામ્ય સંસ્થાને ભાગીદાર બનાવવામાં આવે છે. જે તે વિસ્તારનું કામ એ સંસ્થા સંભાળે. પ્રોજેક્ટ માટે નાણાં-ચીજ-વસ્તુઓ—પ્રથમ ત્રણ વર્ષ માટે ફંડ પણ આપવામાં આવે છે. સારામાં સારા તાલીમ આપનારા શિક્ષકો તૈયાર કરવામાં આવે છે.

શ્રી પુનાની સાહેબે ‘બ્લાઇન્ડ પીપલ્સ એસોસિયેશન’ BPA જોઈન કર્યા પણી સંસ્થા વટવૃક્ષ સમાન બની ગયેલ છે. આજે ગુજરાતમાં આઠ કેન્દ્રો ચાલે છે. શરૂઆતમાં દશ લાખનું બજેટ હતું, જ્યારે આજે વાર્ષિક વીસ કરોડે પહોંચ્યુ છે. ભારતમાં લગભગ ૧૨૫ વિસ્તારોમાં, ગુજરાતના ૨૨૫ તાલુકામાં તથા ચીન, દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા અને

આફિકમાં અસંખ્ય ફિલ્ડ સ્ટાફ સાથે સેંકડો પ્રોજેક્ટ કર્યા છે. આ બધું જોતાં અને ઘણી જગ્યાએ તો સાથે રહીને અનુભવું છે કે શ્રી પુનાની સાહેબ થકી કુદરત જાતે જ પાસે રહીને બધાં કાર્યો કરતી હોય તેવું લાગે. આટલું બધું કાર્ય કરવાં છતાં જરા પણ માન-મોભો નહીં. સાવ સરળ વ્યક્તિત્વ - સ્વાર્થની કે અંગત કોઈ લાલસા નહીં. તેઓ હંમેશા તેઓના Staff પરિવારને જ આગળ કરે. તેઓ ક્યારેય પણ મેં કર્યું તેવો ભાવ લાવે જ નહીં. નાનાથી લઈને દરેક Staffની દિલથી કદર કરે અને તેને જ આગળ રાખે.

આજે એક મુખ્ય ટ્રસ્ટ અને ચાર સંલગ્ન ટ્રસ્ટ છે. દરેક ટ્રસ્ટનું સ્વતંત્ર બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટર છે. દર વર્ષે સંસ્થા આઠ કરોડનું ફર્નિચર બનાવી વેચે છે. આંખની હોસ્પિટલ બહુ સારી રીતે ચાલે છે. ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી, બ્યુટિશિયન ટ્રેઇનિંગ, ફિઝિયોથેરાપી, માલીસ, સંગીત જેવાં અનેક ક્ષેત્રે વિદ્યાર્થીઓ સરસ કામ કરે છે.

દરેક પુરુષની સફળતા પાછળ ખીનો હાથ હોય છે એ રીતે જોતાં શ્રી પુનાનીનાં ગુજરાતી પત્ની હંસા વકીલ શક્તિનો અખૂટ સ્લોટ બની ગયેલ છે. એકની એક દીકરી શચિ હમણાં જ વકીલ બનેલ છે. તેઓએ તેમની દીકરીનું ઘડતર પણ ખૂબ જ ઉમદા રીતે કરેલ છે. આજે દીકરી માટે તેઓ ગર્વ લઈ શકે તેવું તેનું પણ વ્યક્તિત્વ છે.

શ્રી પુનાની સાહેબનું જીવન ઘણું સાહું છે. તેઓ માટે આ સંસ્થા અને તેનું કાર્ય એક મિશન સમાન છે. તેઓશ્રી માને છે કે, પૈસાનું જીવનમાં ખરેખર મર્યાદિત પ્રમાણમાં જ મહત્વ છે. સાચી મૂડી છે : સંતોષ, સ્વાર્પણ અને સદ્ગુણવના. અન્ય માટે કાંઈક કરી છૂટવાની વૃત્તિ.

તેઓશ્રીએ સશક્તિકરણની દિશામાં સારું કાર્ય કરેલ છે. સમાજને ચરણે જ્ઞાન અને સંચારની ભેટ

ધરી છે. મેનેજમેન્ટની ડિગ્રીઓ ફક્ત પોથીમાંનાં રીંગણાં નથી. વિકાસ અને સામાજિક ઉત્થાનકોટે આ નિયમો ચોક્કસ લાગુ પાડી શકાય છે. અનેકના જીવનમાં પ્રાણ પૂરીને તેઓએ સાબિત કરેલ છે. એક અંધ કે અપંગ વ્યક્તિ સામાન્ય જીવન વ્યતીત કરી શકે તેથી મોટી ભેટ સમાજને શી હોઈ શકે ?

ખરેખર, ભૂષણ ! તમે તો જીવનને જીવી જાણ્યું. અન્ય માટે, અન્ય સાથે, જ્યારે અંતરાત્મા જાગૃત થાય છે ત્યારે બીજું બધું ગૌણ થઈ જાય છે.

શ્રી પુનાનીસાહેબ આપને કોટિ કોટિ ધન્યવાદ. આપ આગળ ને આગળ વધો, અનેક - અગણિત લોકો સુધી પહોંચો અને તેઓની જરૂરિયાતોને સંતોષી તેઓમાં નવજીવનનો સંચાર કરો એ જ પ્રભુપ્રાર્થના. આપનું તથા આપની સાથે આ સેવાયજ્ઞમાં જોડાયેલ દરેકનું લાંબું, તંદુરસ્ત અને સ્વાસ્થ્યપૂર્ણ આયુષ્ય બની રહે અને અનેક રીતે સેવાના માધ્યમથી સ્વ અને પરનું કલ્યાણ પામો એ જ અભ્યર્થના.

શ્રી રામભાઈ જાદવ : આશીર્વાદ તે કેર સેન્ટર, સાયલા, જી. સુરેન્દ્રનગરનો સંપૂર્ણ વહિવટી કારભાર આદરણીય શ્રી રામભાઈ જાદવ સંભાળી રહ્યા છે. શ્રી રામભાઈ જાદવ ડૉ. પુનાની સાહેબ તેમજ તેની સંસ્થામાં રહી કેળવાયેલ છે. જે નિષા

અને વફાદારીથી સેવાના ભાવ સાથે શ્રી જાદવ કામ કરી રહ્યા છે, તેનું પરિણામ એવું આવ્યું કે, આશીર્વાદ તે કેર સેન્ટર ઉપરાંત ક્ષમતા કેન્દ્ર, લીબડી અને ઉપાસના બહુવિકલાંગ પુનઃસ્થાપન કેન્દ્ર, સુરેન્દ્રનગરની સ્થાપના થઈ. વિકલાંગ સહાયની પ્રવૃત્તિનો વ્યાપ વધતો ગયો. ધીરજ અને પ્રેમ આ બે ગુણો દ્વારા આ ત્રણે કેન્દ્રના તમામ કર્મચારીઓ એટલી સુંદર કામગીરી કરે છે કે, આપણા હૃદયમાં તેઓ પ્રત્યે ઉત્તમ પ્રકારનું બહુમાન અનુભવાય છે. આવા શ્રી રામભાઈ જાદવનો પણ પરિચય કરીશું.

આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્ર - સાયલા

શ્રી રામભાઈ જાદવ (શ્રી જાદવભાઈ)નો સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના પાટડી તાલુકાના માલણપુર ગામના સામાન્ય ખેડૂત પરિવારમાં ઉછેર થયેલ છે.

૧૯૮૫માં અંધજન મંડળ (અમદાવાદ) દ્વારા લાયન્સ કલબે વીરમગામ તાલુકા માટે નેત્રહીનો માટે કામ કરવાની યોજના ચાલુ કરી. નેત્રહીનો માટેના પુનઃવસન યોજનામાં ફિલ્ડવર્કર તરીકે શ્રી જાદવને જોડાવાની તક મળતાં અંધજન મંડળમાં તાલીમ મેળવીને પુનઃવસન કાર્ય કરવાનું શરૂ કર્યું, તારે ૪ તેઓએ મનોમન નક્કી કર્યું કે, ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિકલાંગો માટે ૪ કામ કરીશ.

અંધજન મંડળમાં શ્રી ડૉ. પુનાની સાહેબ અને શ્રી નલિનીબહેન રાવલના પરિયમાં આવતાં તેઓની શક્તિને પિછાડી જુદાં જુદાં ગામડાંની પ્રાથમિક શાળામાં અત્યાસ કરતાં નેત્રહીન બાળકોને ભણાવવા શ્રી જાદવને શિક્ષક તરીકે પસંદ કર્યો. આ કાર્ય ઉમદા રીતે કરવા બદલ લોકસેવા ટ્રસ્ટ દ્વારા શ્રેષ્ઠ શિક્ષક માટેનો એવોઈ પ્રાપ્ત કર્યો. થોડા સમય બાદ ગ્રામ્ય વિસ્તારના વિકલાંગોના પુનઃવસન પ્રોજેક્ટમાં સુપરવાઇઝર તરીકે ફરજ બજાવી. ગુજરાત રાજ્ય તેમજ અન્ય રાજ્યમાં પુનઃવસન પ્રોજેક્ટ માટે જવાનો અવસર પ્રાપ્ત થતાં કાર્ય કાર્યકરોને તાલીમ અને માર્ગદર્શન આપવાનું કામ કરેલ.

ઈ.સ. ૧૯૯૪માં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં પુનઃવસનના સેવાકાર્ય દરમ્યાન ૧૯૯૭માં પરમ પૂજ્ય સદ્ગુરુદેવ શ્રી બાપુજી તથા પૂ. શ્રી તુલસીદાસ બાપુના સાંનિધ્યમાં વિકલાંગોને સાધન વિતરણ કરવાનો અવસર મળેલ. ત્યાં મુમુક્ષુ શ્રી જ્યસુખભાઈ મહેતા સાથે પરિચય થયો. ઈ.સ. ૨૦૦૨માં શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળમાં મુમુક્ષુ શ્રી અરુણભાઈ દોશીને કારણે પ્રવેશ કર્યો. પરમ પૂજ્ય શ્રી ભાઈશ્રીના આશીર્વાદથી કામ કરવાનું સદ્ગુરુય સાંપડ્યું. નાના એવા રૂમમાં બે બાળકોથી અંધજન મંડળ દ્વારા નેશનલ ટ્રસ્ટ, દિલ્હી અંતર્ગત ૩ કેર સેન્ટરની શરૂઆત કરી. આજે તો આ સંસ્થા વટવૃક્ષ બની રહેલ છે. ૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૨ના રોજ ઇરલ ડેવલપમેન્ટ ઇન્સ્ટિટ્યુટ મેનેજમેન્ટ દ્વારા ગુજરાતની શ્રેષ્ઠ સંસ્થાનો એવોઈ મળેલ છે. અંધજન મંડળ, વખાપુર, શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ તેમજ પ.પૂ.ભાઈશ્રીની આધ્યાત્મિક હૂંફી અંદાજે આશ્રમના વિકલાંગ કેન્દ્ર મારફતે જુદા જુદા દાતાઓના માધ્યમથી ૨૫,૦૦૦ વિકલાંગોને સાધનો અપાયેલ છે તો ૩૦,૦૦૦ વ્યક્તિઓને વૈદકીય-શૈક્ષણિક-સામાજિક-આર્થિક સહાય અપાયેલ છે. દાતાઓ પણ આ પ્રવૃત્તિ અને કાર્ય પદ્ધતિથ આકષ્યાને પ.પૂ. ભાઈશ્રી પાસે પોતાની ઉમદા ભાવનાઓ રજુ કરતાં હોય છે. દરેકને ધ્યાવાદ.

અંધજન મંડળ, અમદાવાદના પ્રોજેક્ટ કો-ઓર્ડિનેટર, આશીર્વાદ વિકલાંગ ટ્રસ્ટ, સાયલામાં માનદ મેનેજર, લોકલ લેવલ કમિટી સભ્ય, સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા વિકલાંગ દ્વારા કમિટી સભ્ય, ગુજરાત રાજ્ય વિકલાંગ સેવા સંઘના કારોબારી સભ્ય તરીકે કાર્યરત શ્રી જાદવભાઈનું પણ ખૂબ જ સરળ વ્યક્તિત્વ, બધા Staff મિત્રોને જ આગળ રાખે અને દરેકને ગ્રેમથી પ્રોત્સાહન આપે અને તેઓના કાર્યને બિરદાવે. શ્રી જાદવભાઈ ખૂબ ખૂબ ગ્રંથિત સાથે એવી શુભ કામના. ॥ ૧ ॥ ૨ ॥ ૩ ॥ ૪ ॥ ૫ ॥ ૬ ॥ ૭ ॥ ૮ ॥ ૯ ॥

એકાંત મૌન આરાધના શિબિર અને આરાધના શિબિર

“જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા છે તે, ભવમાં જવાને આડા પ્રતિબંધ જેવી છે.”

પ.પુ. ભાઈશ્રીની નિશ્ચામાં દર મહિને એકાંત મૌન આરાધના શિબિર અને આરાધના શિબિર યોજવામાં આવે છે. આ શિબિરથી સાધકના જીવનમાં આમૂલ પરિવર્તન સર્જતું હોય છે અને સાથે સાથે સાધનામાં પણ ખૂબ જ પ્રગતિકારક પરિણામ જોવા મળે છે.

જાન્યુઆરી-૨૦૧૩ની એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : ૫૭

જાન્યુઆરી માસમાં તા. ૨૩/૦૧/૨૦૧૩ થી તા. ૨૭/૦૧/૨૦૧૩ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર તથા આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ. એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં કુલ ૬૨ સાધકોએ ભાગ લીધો. આરાધના શિબિરમાં ઉર સાધકો હતા.

એકાંત મૌન શિબિરના પ્રશિક્ષણમાં પ.પુ.ભાઈશ્રીનો વિષય ‘સમાધિતંત્ર’ શ્રીમદ્ દેવનન્દી અપરનામ પૂજ્યપાદ સ્વામી વિરચિત ‘સમાધિતંત્ર’ હતો. પ.પુ.ભાઈશ્રીએ વિષયનો મુખ્ય સુર બહિરાત્માથી અંતરાત્મામાં જવાનું અને પછી અંતરાત્મામાંથી પરમાત્મા થવાની ભેદજ્ઞાનની સુંદર અને સૂક્ષ્મતાપૂર્વક રીતે ખૂબ જ સરળ ભાષામાં સમજાવેલ જેથી સર્વ સાધકો આનંદવિભોર થઈ ગયેલ અને ભેદજ્ઞાન કરતાં થઈ જવાશે તેવી લાગણી અનુભવવા લાગેલ. આરાધના શિબિરનાં મુમુક્ષુઓને પ.પુ. ભાઈશ્રીનો આ વિષય લાઈવ ટેલીકાસ્ટ દ્વારા સંભળાવેલ.

આરાધના શિબિરમાં બીજા પ્રશિક્ષણમાં બ્રહ્મનિષ શ્રી રસિકભાઈએ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતમાંથી ‘આભ્યંતરપરિણામઅવલોકન’ હાથનોંધ પૂરું કરેલ તથા પૂ. શ્રી કાળિદાસભાઈના પત્રો ૧ થી ઉ અને પદ ૧થી ૮ સમજાવેલ.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : જાન્યુઆરી-૨૦૧૩ના સાધકોની ફળશુદ્ધિ

- ★ આ શિબિરથી મને ખૂબ જ લાભ થયો છે. ગાથા-૭મી ચાલતી હતી ત્યારે ધન્ય પણે અંદરથી ખૂબ જ આનંદ આનંદ થયો જાણે કે ધણા વખતથી કાંઈ ખોવાઈ ગયું હોય અને અચાનક આવી મળી જાય.
— ઉચ્ચય શ્રેષ્ઠી
- ★ આ શિબિરમાં મારાં ધ્યાન વધારેમાં વધારે ઉંડાણવાળાં હતાં વળી સુવિચારણા પણ બહુ ઊંડી થઈ. સ્વઅવલોકન પણ વધારે ઉંઠું થતું ગયું અને દોષો દેખાવા માંડ્યા અને તેને હટાવવાનો પુરુષાર્થ વધાર્યો. ધ્યાનમાં ચિંતન ગાઢું થતું ગયું. જાગૃતિ વધતી ગઈ. પછી તો દિવસ દરમ્યાન પડા ચિંતન અંદરથી ચાલુ થઈ જતું.
— ઉચ્ચય શ્રેષ્ઠી
- ★ આ શિબિરના એક ધ્યાનમાં ચિંતન ગાઢું, જાગૃતિ સાથે થતાં અંદર ઊતરી જતાં ચિંતન અટકી ગયું. તે વખતે પોતાનો આત્મા અને શરીર બન્ને ભિન્ન પણે જણાયાં.
— ઉચ્ચય શ્રેષ્ઠી

-
- ★ સમાધિતંત્રના સ્વાધ્યાયના કારણે ભેદજ્ઞાનની ધારા જુદી પડતાં પડતાં પોતાનામાં સરકી ગઈ જણાઈ અને અત્યંત આનંદ-ઉલ્લાસનો અનુભવ થયો. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
  - ★ આ શિબિરનાં બધાં ધ્યાનોમાં એકાગ્રતા પૂર્વકના ચિંતન સાથે બહારના અવાજો પણ ન સંભળાય તેવી એકાગ્રતાપૂર્વક થયેલ. તેમાં ધ્યાન ધ્યાનમાં ધણીવાર ચિંતન બંધ થઈ જતું ત્યારે ઉપયોગ સાધન ઉપર એવો ચોંટી ગયેલ હોય ત્યારે આનંદ આનંદ જ અનુભવાતો- ખૂબ ખૂબ હર્ષિત થઈ જવાતું જેને જણાવી શકતું નથી.આ શિબિરથી આ જીવ ઊંચી ને ઊંચી દશા પ્રાપ્ત કરતો હોય તેવું સ્પષ્ટ અનુભવાય છે. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
  - ★ આ શિબિરમાં ધ્યાન સારાં થયાં છે. એકતા રહે છે. ચિંતન અંતર્મુખતાથી તેમજ મૌનથી ધણો જ ફાયદો થાય છે, એકાંતમાં રહેવું ગમે છે. મારા નાનામાં નાના દોષો જણાય છે. વૃત્તિ જ્યાં જ્યાં જાય તરત જ બબર પડે છે, પાણા વળાય છે. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
  - ★ દિવસ દરમ્યાન પાંચ પાંચ ધ્યાન કરવાનાં હતાં કે જે મારાથી અહીં એકાંતમાં અસંગપણે ધણાં સરસ થતાં હતાં. વિચારો આવી જતા પણ જાગૃતિ રાખીને દ્રષ્ટાભાવ રાખવાથી પસાર થઈ જતા હતા. શાંતિ અને આનંદ અનુભવાતો હતો. સાધન તો બરાબર એકાગ્રતાપૂર્વક રહેતું હતું. — પૂર્ણ પ્રાપ્તિ
  - ★ આ શિબિરમાં મારાં ધ્યાન ખૂબ જ શાંતિવાળાં, એકાગ્રતા, સ્થિરતાથી જ્ઞાતાદ્રષ્ટા રહીને થયાં છે. જો મેં આ શિબિર ન ભરી હોત તો મારા જીવનની મોટામાં મોટી ખોટ હોત. એટલું મને આત્મબળ મળેલ છે. આપશ્રીની કરુણા સભર વાણીએ મારા મનમાં એક દંડ છાપ બેસાડી દીધી છે કે શરીર જડ છે અને હું ચેતન આત્મા છું, વળી આપશ્રીમાં મૂર્તિમય આપના બોધનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન થતાં હતાં. તેથી અંતઃકરણમાં આ ભેદજ્ઞાનની સમજણ ધણી જ મજબૂત રીતે બેસી ગઈ છે અને એનો મોટો ફાયદો મારા ધ્યાનમાં મને દેખાયો. ધ્યાનની એકાગ્રતા રોજ વધતી જણાઈ. એકાગ્રતાને લીધે શરીરની તકલીફનું વેદન પણ ધણીવાર થતું નહોતું. થાક પણ નહોતો લાગતો, શાંતિ અને નિરાંત લાગતી હતી. — પૂર્ણ પ્રાપ્તિ
  - ★ This is my first Ekant Maun Shibir. It was an Excellent experience. Too much of peace and shanti. I really felt something good from inside. — અર્ધ પ્રાપ્તિ
  - ★ My best ever Dhyana have been during this shibir. I finally feel like I have got the grip of it. Most of my dhyans have been similar and getting progressively better. — અર્ધ પ્રાપ્તિ
  - ★ I feel my Sambhav ability has increased and that I am doing less Rag-Dvesh but I need to become more Saksham and do Sva-avlokan deeply which I am finding hard. — અર્ધ પ્રાપ્તિ

ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૩ની એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : ૫૮

ફેબ્રુઆરી માસમાં તા. ૧૭/૦૨/૨૦૧૩ થી તા. ૨૧/૦૨/૧૩ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર તથા આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં કુલ ૬૫ સાધકોએ ભાગ લીધો. આરાધના શિબિરમાં ૩૪ સાધકો હતા.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરના પ્રશિક્ષણમાં પ.પૂ. ભાઈશ્રીનો વિષય ‘સાભ્ય શતક’ શ્રી વિજયસિંહસૂરિ કૃત પુસ્તક ‘સાભ્ય શતક’ માંથી હતો. પ.પૂ.ભાઈશ્રીના આ વિષયનો મુખ્ય સુર સાધક જીવે સમભાવમાં રહેવા માટે શું કરવું જોઈએ તે સુંદર અને સૂક્ષ્મતાપૂર્વક ખૂબ જ સરળ ભાષામાં સમજાવેલ જેથી સર્વ સાધકો આનંદ વિભોર થઈ ગયેલ અને સમભાવમાં રહેવાનું બની શકશે તેવી લાગણી અનુભવવા લાગેલ. આરાધના શિબિરના મુમુક્ષુઓને પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો આ જ વિષય લાઈવ ટેલીકાસ્ટ દ્વારા સંભળાવેલ.

આરાધના શિબિરમાં બીજા પ્રશિક્ષણમાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મિનળબેને વીરરાજ પથદર્શિનીમાંથી પ.પૂ.બાપુજી અને શ્રી ગુરુમૈયા બ્ર. સદ્ગુરુજાબેન વચ્ચેનો આધ્યાત્મિક પત્રવ્યવહારના પત્ર નં. ૧૧ અને ૧૨ સમજાવેલ.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૩ના સાધકોની ફળશ્રુતિ

- ★ ધ્યાનમાં ચિંતન-મનન ગાઢું થાય છે. ક્યારેક ચિંતન અટકી જાય છે, ત્યારે અપૂર્વ આનંદ અનુભવાય છે. પણ દિવ્ય આત્માના દર્શન થતાં નથી. ફક્ત ગાઢ અંધકાર દેખાય છે. તેને જોનારના પ્રત્યક્ષ દર્શન થતાં નથી. ફક્ત પરોક્ષ તેનો આનંદ અનુભવું છું. તો પણ અપૂર્વ શાંતિ રહે છે. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ★ સ્વઅવલોકન દિવસ દરમ્યાન દોષ જોવા પ્રયત્ન કરું છું. સુવિચારણા પણ સાંજે નિયમાનુસાર જ કરું તે પણ આત્મ લક્ષે ભાવ સાથે કરું છું અને તે ડાયરીમાં લખી લઉં છું. રાત્રે ક્ષમાપના બોલ્યા બાદ ફરી દોષો ન થાય તેવી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના પણ કરું છું. આમ કરવાથી દોષો મોળા પડ્યા હોય તેવું જણાય છે. જીવનમાં દિનપ્રતિદિન શાંતિ વધતી હોય તેવું જ લાગ્યા કરે છે. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ★ આ શિબિરમાં એવો અનુભવ થયેલ કે ચિંતન છૂટી જતાં ચિંતન ચિંતનની જગ્યાએ, દેહ દેહની જગ્યાએ રહી જતો અને હું મારામાં તહ્લીન થઈ મારું પોતાનું જ વેદન કરતી હતી. બીજું કંઈ પણ નહિ આવી સ્થિતિ રહેતી જે સતત રહ્યા કરતી હોય તો કેવું સારું એમ થઈ આવે છે. આ દશા માટે પ.પૂ.શ્રી સદ્ગુરુદેવની જ કૃપાને માનું છું અને હજુ વધુ કૃપા વરસતી રહે તેમ પણ ઈચ્છાંથું છું. — ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી

- ★ During one dhyan (ધ્યાન), I had kept my laksh (લક્ષ), properly on laksh bindu (લક્ષબિંદુ). After some time I felt very very very peaceful. મારું શરીર હતું કે નહિ તેનો મને જ્યાલ પણ ન હતો. મને ત્યારે આનંદની અનુભૂતિ થઈ. ખૂબ ખૂબ શીતળતા લાગી. આ શીતળતા અને ધ્યાન પછી પણ ઘણા ઘણા સમય સુધી શીતળતા લાગી. મન ખૂબજ શાંત થઈ ગયું હતું અને

કાંઈ જ ન હતું. મને આ અનુભવ ખૂબ ગમ્યો. મને તે પાછો થાય તેના માટે ખૂબ વાટ જોઈ પણ ન થયો.

— પૂર્ણ પ્રાપ્તિ

- ★ સ્વઅવલોકન કરવાની પ્રણાલીથી દોષો જોવાની દણ્ઠ વધુને વધુ ખીલતી જાય છે, જાગૃતિ રહે છે. હવે તો જીજા જીજા દોષો જણાય છે. નજીવી બાબતમાં પણ આ જીવ કેવા કેવા દોષો કરી બેસે છે જેનો વધારે ને વધારે જ્યાલ આવતો જાય છે. આત્માની પરિણતી તરફ લક્ષ રહે છે અને જાગૃતિ રહે છે કે વધારે દોષો કરીને ચીકણાં કર્મનો બંધ ન થાય.

— પૂર્ણ પ્રાપ્તિ

- ★ એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં શાંત વાતાવરણ હોવાથી ધ્યાન સારી રીતે કરી શકતી હતી. શાંત વાતાવરણ અને સદ્ગુરુની નિશ્ચામાં રહી સાધના કરવાથી મન પ્રહૃતિલિત લાગે છે. ધ્યાનનો વધુ ને વધુ પુરુષાર્થ થવાથી મનની સ્થિરતા વધતી જાય છે. શિબિરમાં સ્વઅવલોકન અને સુવિચારણા કરવાની છે. પહેલાં તો ફાવતું ન હતું પણ ધીરે ધીરે મારામાં રહેલ દોષો હું સમજ શકતી હતી. સમભાવ અને ક્ષમા કેળવવાથી ઘણો ફાયદો થયો. શિબિરમાં મને જે ફાયદો થયો તે શિબિર પદ્ધી પણ શ્રદ્ધા અને ઉત્સાહથી આગળ પ્રગતિ કરવા ઈચ્છા હું હતું.

— અર્ધ પ્રાપ્તિ

- ★ Experience during Dhyan : Lots of peace, coldness and constant tingling around sadhan, Energy in forehead Coldness and tingling in eyes, Very light body with all pains gone, a sense of joy, very few thoughts. Compared to normal, increased jagruti, Longer gaps of silence between thoughts, Coldness and energy at top of head, Felt different from body like I had fallen deeper feeling of wanting to continue Dhyan did not wait to get up after Dhyan.

— અર્ધ પ્રાપ્તિ

- ★ આ પાંચ દિવસની શિબિરમાં કુલ ૨૩ ધ્યાન થયાં. તેમાંથી ગ્રાણ ચાર ધ્યાન બાદ કરતાં બધાં સારાં થયાં છે. ધ્યાનમાં વિચારો પહેલા કરતા મંદ પડ્યા છે. બે ગ્રાણ ધ્યાનમાં તો જાણે શરીર નથી એવો અનુભવ થતો હતો. ધ્યાનમાં શાંતિ શાંતિ લાગતી હતી. શરીર એકદમ હલકું લાગતું હતું. મૌન રહેવાથી ઘણો જ ફાયદો થાય છે. દિવસ દરમ્યાન પણ સાધન ઉપર રહેવાય છે.

— અર્ધ પ્રાપ્તિ

માર્ચ-૨૦૧૩ની એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : ૫૮

માર્ચ માસમાં તા. ૧૫/૦૩/૨૦૧૩ થી તા. ૧૬/૦૩/૨૦૧૩ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર તથા આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ. એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં કુલ હર સાધકો હતાં. આરાધના શિબિરમાં ૪૧ સાધકો હતા.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરના પ્રશિક્ષણમાં પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો વિષય પૂ. સુરિપુંગવ શ્રી હરિમદ્રસૂરીશ્રરજ વિરચિત ‘શ્રીયોગશતક’ અનુવાદક : ધીરજલાલ ડાલ્યાલાલ મહેતા પુસ્તકમાંથી હતો. પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો આ વિષય ખૂબ જ અધરો અને સરળતાથી ન સમજાય તેવો હોવા હતાં બધાય સાધકો સમજ

શકે તેવી સરળ ભાષામાં સમજાવેલ જેથી સર્વ સાધકો ઉલ્લાસિત થઈ ગયેલ અને સાધનામાં કેમ આગળ વધી શકાય તે પણ જાણી શક્યા. આરાધના શિબિરનાં મુમુક્ષુઓને પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો આ જ વિષય લાઈવ ટેલીકાસ્ટ દ્વારા સંભળાવેલ.

આરાધના શિબિરમાં બીજા પ્રશિક્ષણમાં બ્રહ્મનિષ શ્રી રસિકભાઈનો વિષય શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશ તથા ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના પરમસખા શ્રી સોભાગભાઈ અને સાયલા’ પુસ્તકમાંથી પ.પૂ.શ્રી કાળિદાસભાઈના પત્રો તથા પદ્ધો પત્ર નં. ૪ થી તથા પદ્ધ નં. ૧૧થી ખૂબ જ સરળ રીતે સમજાવેલ.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિર : માર્ચ-૨૦૧૩ના સાધકોની ફળશુદ્ધિ

- ★ ચાર વર્ષ પહેલાં સાયલા આવી હતી અને તે ચાર વર્ષમાં ઘણા બધાં સાંસારિક કાર્યો કરતાં કરતાં પુરુષાર્થ કરતી હતી અને ગમે તેવા નિમિત્તો સામે આવે ત્યારે સમભાવમાં જ રહેવાનો પુરુષાર્થ કરું છું. મને સૂક્ષ્મ દોષો કેવી રીતે જોવા તેનો જ્યાલ આવ્યો છે. જગૃતિથી જ બધા ભાવો ઉઠે ત્યારે સમભાવથી જ તેને પાતળા પાડી શકાશે તેનો જ્યાલ અને દફનિશ્વય થયો છે. — ઉચ્ચ શ્રેણી
- ★ ધ્યાનમાં ચિંતન કરતાં લીન થઈ જવાતું ત્યારે સ્થિરતા રહેતી સાથે આનંદ અને શાંતિનો અનુભવ થતો. જગૃતિમાં વધારો થતો હોય તેમ જણાય છે અને આવી જગૃતિ મારા ક્ષેત્રે રહે તેવી ખાસ કોણિષ કરીશ. — ઉચ્ચ શ્રેણી
- ★ જ્યારે આત્માના ગુણોનું ચિંતન કરતાં કરતાં ચિંતનનો અભાવ થઈ જતો ત્યારે જે આનંદ-સુખનું-હર્ષનું વેદન થતું તે તો કદ્દી પણ ભુલાય નહિ તેવું આત્માનું સ્વસંવેદન થતું. આવી દશા કાયમી થઈ જાય તો કેવું સરસ તેમ થઈ આવતું. આ શિબિરથી મારી આત્મદશા તો અવશ્ય ઉપર આવી જ છે એમ અનુભવાય છે. — ઉચ્ચ શ્રેણી
- ★ પ.પૂ.ભાઈશ્રીના સ્વાધ્યાય પછી ધ્યાન વધારે સારાં થાય છે. ત્યારે મને realize થાય છે કે પ્રવૃત્તિ ક્ષેત્રે હું ઘણો જ ઓછો પુરુષાર્થ કરું છું. ત્યાં પણ માત્ર મોક્ષ અભિલાષાની વૃત્તિ રાખીને, શરીરનું સુખ-સુખશિલીયાપણું ઓછું કરીને હું મારી સાધનાની પ્રવૃત્તિને ચોક્કસ વેગવાન બનાવી શકીશ. — પૂર્ણ પ્રાપ્તિ
- ★ આ શિબિરમાં ઘણો લાભ થયો છે. ધ્યાનમાં આવતા વિચારોને સમતાભાવથી તે વિચારો પર દ્રષ્ટાભાવ તથા સાક્ષીભાવ વડે નિર્માલ્ય-તુચ્છ અને તેથી આધાર વગરના બની જઈ સરળતાથી આપો આપ દૂર થઈ જતા હતા. બીજું ધ્યાનમાં એકાગ્રતા પણ તરત આવે અને તેથી સ્થિરતાનો ગાળો વધ્યો છે. — પૂર્ણ પ્રાપ્તિ
- ★ શિબિરમાં ખૂબ જ આનંદ થયો હવે દર વર્ષે આવવાનો પ્રયત્ન કરીશ. સ્વઅવલોકન કરતાં ઘણા કષાય અને મોહથી રાગ-દ્રેષ થાય છે તેથી ખૂબ વિચક્ષણ (સજાગ) રહેવાનું છે. શિબિર કરવાથી મન

ખૂબ શાંત થયું અને આગળ વધવા માટે શું કેળવવું જોઈએ તેની ખબર પડી. — અર્ધ પ્રાપ્તિ

- ★ This is my 2nd Ekant Maun Shibir. I am enjoying a lot. I am very happy that I joined Raj Marg Yogarohan. By joining Rajmarg I can really do my sadhana very nicely. By staying alone in the room, we can concentrate a lot. Being in ourself, no disturbance at all.
- અર્ધ પ્રાપ્તિ
- ★ Now I feel like only Ekant Maun Shibir because I feel we can progress very fast. This time my dhyan were much better than before. I was able to concentrate for longer time.
- અર્ધ પ્રાપ્તિ
- ★ શાંત એકાંત વાતાવરણમાં મનના વિચારો શાંત હોવાથી એકાંત શાંત વાતાવરણમાં એકાંતમાં રહી સાધના કરવાનો લાભ મળવાથી આત્મ-પરિષામ વધારે શાંત બને છે. મનને સાધના કરવાનો સારો વેગ મળે છે. ચારે બાજુની અનુકૂળતા પ્રાપ્ત થવાથી સાધનાને વધારે બળ મળે છે. સાધનામાં પ્રાણ પુરાય છે. સાધના વેગવંત બને છે.
- અર્ધ પ્રાપ્તિ

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સાધના કેન્દ્ર - કુકમાની સાયલાની ધર્મયાત્રા

પૂ. ગાંગજીભાઈ મોતાની પ્રેરણાદાયી શુભ બનાવી હતી.

નિશામાં કુકમા આશ્રમના ટ્રસ્ટીગણ, કાર્યકરો તથા મુમુક્ષુઓની શ્રી રાજ-સોભાગ આશ્રમ, સાયલાની ધર્મયાત્રા તા. ૧ તથા ૨ ઓક્ટોબર ૨૦૧૨ના ગોઠવાઈ હતી. કુલ પંચ જાણાં આ યાત્રામાં જોડાયાં હતાં. બે દિવસના પ્રોગ્રામમાં પૂ. ગાંગજીભાઈના બે સ્વાધ્યાય તથા પૂ. ભાઈશ્રીના ત્રણ સ્વાધ્યાયનો લાભ બધાંને મળેલ હતો.

તા. ૧-૧૦-૧૨ સાંજની આરતી-મંગળ દીવો દેવવંદન તથા આત્મસિદ્ધિ શાસ્કના પઠન બાદ રાત્રે ભક્તિની રમજાટ બોલાવવામાં આવી હતી. અને બધા મુમુક્ષુઓ ભક્તિભાવમાં ખૂબ જ નાચ્યાં હતાં.

તા. ૦૨-૧૦-૧૨ના સવારની આજાભક્તિ તથા દર્શન ફેરી બાદ બધાં નવા બંધાતા સ્વાધ્યાય હોલની જગ્યા પર ગયાં હતાં. પૂ. ગાંગજીભાઈએ આ જગ્યા પર વાસકેપ પૂજન કરી, જગ્યાને પવિત્ર

સવારે ૮.૩૦ વાગે તેઓએ પ.કૃ. દેવ ચાલીસાનું પઠન કરી ભાવ પૂજન કરેલ. સંસ્થા તરફથી પૂ. ગાંગજીભાઈનું બહુમાન કરવામાં આવેલ.

કુકમા આશ્રમ તરફથી નૂતન સ્વાધ્યાય હોલ માટે રૂ. ૧,૧૧,૧૧૧/- નું દાન જાહેર કરવામાં આવેલ.

આ ધર્મયાત્રાના ફળરૂપે બંને સંસ્થા વચ્ચેનો સુમેળ વધ્યો અને બધા એકબીજાનો નજીકથી ઓળખતા થયા.

ગોધમજી (ઈડર)થી ૧૧ મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનો પણ અટે સ્વાધ્યાય-ભક્તિનો લાભ લેવા પધારેલ હતાં.

ધાટકોપર સ્થિત પલ્લી આશ્રમ સાથે જોડાયેલ ૧૮ મુમુક્ષુઓ પણ તા. ૧-૧૦-૧૨ના એક દિવસ માટે પદ્ધાર્યો હતાં. □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

મુમુક્ષુઓની વારંવારની વિનંતીથી બ્રહ્મનિષ પુરસિકભાઈએ
આશ્રમમાં દરરોજ થતી પ્રાતઃકાળ અને સાયંકાળની ભક્તિના પદોનો
સહજ અને સરળ અર્થ કરી આપ્યો છે જેથી ભક્તિમાં સમજણ ભળવાથી ભાવોલ્લાસ વધે.

૧૩. પ્રાતઃકાળની સ્તુતિ

મહાદેવાઃ   કુક્ષિરતં,   શબ્દજીતવરાત્મજમૃઃ
રાજચંદ્રમહં   વંદે,   તત્પવલોચનદાયકમ्   ૧

પુરુષેવબાની કુક્ષિથી જન્મેલ રત્નરૂપ શ્રી તથા વચનનો જ્ય કરનારા કે જેના વચનમાં સાક્ષાત્ સરસ્વતી માતાનો વાસ હોય તેમ જણાય છે. તથા શુત જ્ઞાનના પારગામ-પ્રજ્ઞાવંત શ્રીમત્ રાજચંદ્રજી કે જે રવજીભાઈના પુત્ર કે જેણે અનાદિના અજ્ઞાનને દૂર કરવા માટે તત્પરૂપી દિષ્ટિ-દિવ્યદિષ્ટિનો આવિર્ભાવ થવા માટેનો રસ્તો બતાવ્યો છે તેમને પરમ ઉત્કાસિત ભાવથી નમસ્કાર કરું છું. ૧

જ્યગુરુ દેવ ! સહાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વામી, ૨

આત્મજ્ઞાન દશા પ્રાપ્ત કરી છે એવા સદ્ગુરુ, જે પરમાનંદમાં રમણતા કરી રહ્યા છે. તેમનો જ્ય થાઓ. પરમ ગુરુ કેવા છે ? સંપૂર્ણ શુદ્ધ દશાને પામેલા એવા અરિહંત ભગવાન રૂપ છે. સંપૂર્ણપણે મોહ-મમત્વ રહિત સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી છે, તેથી આપ શુદ્ધ- ચૈતન્યસ્વરૂપ - નિજ નિર્ભલ આત્મ-સ્વભાવના સ્વામીપણાને પામ્યા છો. આપ સદા જ્યવંત વર્તો. ૨

ॐકાર બિંદુ સંયુક્તં, નિત્યં ધ્યાયન્તિ યોગિનઃ;
કામદ્ય મોક્ષદ્ય ચૈવ, અંકારાય નમોનમઃ ૩

યોગીઓ - આધ્યાત્મિક માર્ગના સાધકો “ॐકાર”-પ્રાણ મંત્રનું નિત્ય ધ્યાન કરે છે. તે સર્વવાંચિત વસ્તુને એટલે કે મોક્ષમાર્ગને આપનાર છે. તેવા “ॐ-કાર” રૂપ જે પંચ પરમેણિ ભગવંતો છે તેને વારંવાર નમસ્કાર હો, નમસ્કાર હો. ૩

મંગલમય મંગલકરણ,   વીતરાગ વિજ્ઞાન;
નમો તાહિ જાતે ભયે, અરિહંતાદિ મહાન. ૪

સત્સુખની પ્રાપ્તિ કરાવે તેવા મંગલસ્વરૂપ, કલ્યાણના કરનાર એવા વીતરાગ સર્વજ્ઞ પ્રભુના રાગ-દ્વેષ અજ્ઞાન રહિત, શાંતરસ પ્રધાન, વીતરાગ વાણી રૂપ વિજ્ઞાન તે વીતરાગ વિજ્ઞાનને નમસ્કાર હો કે જેના આરાધનથી સાધકો અરિહંત આદિ મહાન પદને પામ્યા છે, પામે છે અને પામશે. ૪

વિશ્વભાવ વ્યાપી તદપિ, એક વિમલ ચિદૂપ;
જ્ઞાનાનંદ મહેશ્વરા,   જ્યવંતા   જિનભૂપ. ૫

એક વિમલ ચિદ્રૂપ એટલે જ્ઞાન સ્વરૂપ કષાય આદિ ભાવોથી રહિત જે શુદ્ધ આત્મદશાને
પામ્યા છે, એવા ભગવાનના જ્ઞાનમાં આખા વિશ્વના ભાવો વ્યાપી રહ્યા છે, જણાઈ રહ્યા
છે. તેઓ જ્ઞાન આનંદમાં જે સ્થિત, સંપૂર્ણ ઐશ્વર્ય યુક્ત, મહાન ઈશ્વર છે, એવા જે
જિનેશ્વર ભગવંત આપ સદા જ્યવંત વર્તો, જ્યવંત વર્તો. ૫

મહત્ત્ત્વ મહનીય મહઃ મહાધામ ગુણધામ;
ચિદાનંદ પરમાત્મા, વંદો રમતા રામ. ૬

પરમાત્મતત્ત્વ એ બધા જ તત્ત્વોમાં સર્વોપરી છે, મહનીય એટલે જેની પૂજા કરી શકાય
એવા, મહઃ એટલે દિવ્ય પ્રકાશ સ્વરૂપ, મહાધામ એટલે ભવ્ય જીવોને અવલંબન રૂપ,
મહાન આધારરૂપ, ગુણોના ભંડાર એવા ચિદાનંદ અનંત જ્ઞાનથી ભરપૂર પરમાત્મ સ્વરૂપમાં
બિરાળ રહ્યા છે; જે સહજપણે પોતાની રમણતાની જ સ્થિતિમાં રમી રહ્યા છે એવા
ભગવાનને વંદન કરું છું. ૬

તીનભુવન ચૂડારતન, સમ શ્રી જિનકે પાય;
નમત પાઈએ આપ પદ, સબવિધિ બંધ નશાય. ૭

ત્રણે ભુવનમાં - લોકમાં ચૂડામણિ રત્ન કે જે ઈન્દ્ર પાસે હોય છે તેની સાથે શ્રી જિનેશ્વરના
ચરણોની સરખામણી કરી છે. જો કે જિનેશ્વરના ચરણોની સરખામણી ન થઈ શકે તેવા અનન્ય
છે છતાં ભૌતિક જગતની ઊંચામાં ઊંચી વસ્તુ સાથે સરખામણી કરીને તેઓનું માહાત્મ્ય પ્રગટ
કરવાનો ભાવ છે. એવા જિનેશ્વરના ચરણોમાં તથા આ અહીં મેળવેલ પદને નમસ્કાર કરીએ
છીએ કારણ કે આપના આશ્રયમાં રહી; આપની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીએ તો આપે જેવી રીતે
બંધનાં બધાં જ કારણોનો નાશ કર્યો છે તે પ્રમાણે હું પણ બધા જ બંધનાં કારણોનો નાશ કરી
શકું એવી શક્તિ આપના આશ્રયભાવમાં રહેલી છે. ૭

નમું ભક્તિભાવે, ઋષભ, જિન શાંતિ અધ હરો,
તથા નેમિ પાર્શ્વ, પ્રભુ મમ સદા મંગલ કરો;
મહાવીર સ્વામી, ભુવનપતિ કાપો કુમતિને,
જિના શેષા જે તે સકલ મુજ આપો સુમતિને. ૮

રાગ-દ્રેષ, અજ્ઞાન આદિ ભાવોને જીતી લેનાર એવા શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતો શ્રી
ऋષભદેવ, શ્રી શાંતિનાથને ભક્તિભાવથી નમસ્કાર કરું છું કે જેથી મારા સર્વે કર્મરૂપ પાપનો
ક્ષય થાય. હે નેમિનાથ ! શ્રી પાર્શ્વપ્રભુ આપ સદા મારું મંગલ - કલ્યાણ થાય તેમ કરો.
ત્રણે ભુવનના નાથ એવા હે મહાવીર સ્વામી ! મારી કુમતિ, મિથ્યાત્ત્વ ભાવનો નાશ કરો
અને બાકીના સર્વ જિનેશ્વર ભગવંતો પણ મને સુમતિ-સભ્યકુદ્ધિ પ્રદાન કરો એવી ભાવના
ભાવું છું. ૮

અહૃતો ભગવંત ઈન્દ્રમહિતા: સિદ્ધાશ સિદ્ધિસ્થિતા:
આચાર્ય જિનશાસનોશતિકરા: પૂજ્યા ઉપાધ્યાયકા:
શ્રીસિદ્ધાંતસુપાઠકા મુનિવરા, રત્નત્રયારાધકા:
પંચૈતે પરમેષ્ઠિનઃ પ્રતિદિનં કુર્વન્તુ વો મંગલમ. ૯

કર્મરૂપી શત્રુને હણનાર અરિહંત, તે દેવો અને ઈન્દ્રાદિના વંદન નમસ્કાર, પૂજા,
સત્કારને યોગ્ય બને છે તેમજ સિદ્ધ પદને યોગ્ય બને તે અહૃત તથા મુક્તિના સ્થાન સિદ્ધ
શિલામાં વિરાજિત સિદ્ધ ભગવાન અનંત સુખ અને અનંત આનંદમાં બિરાજ રહ્યા છે. તથા
જિન શાસનની ઉન્નતિ કરવાની જેણી ફરજ છે એવા આચાર્ય ભગવંતો તેમજ શ્રી સિદ્ધાંતનો યથાર્થ પણે સ્વાધ્યાય
કરનારા મુનિ ભગવંતો જે રત્નત્રયના આરાધક છે, તેમને પ્રતિદિન નમસ્કાર કરું છું કે જેથી
પાંચૈય પરમેષ્ઠી ભગવંતો અમારું પ્રતિદિન મંગળ કરનાર થાય એવી ભાવના અહીંયાં
ભાવવામાં આવી છે. ૯

ભક્તામર	પ્રષાતમૌલિમહિં	પ્રભાષા-
મુદ્યોતકં	દલિતપાપ	તમોવિતાનમ્
સમ્યકુપ્રણાસ્ય	જિનપાદયુગં	યુગાદા-
વાલંબનં	ભવજલે	પતતાં જનાનમ્ ૧૦

હે ભગવંત ! આપના ચરણમાં નમસ્કાર કરતાં એવા દેવોના મુગુટમાં રહેલા જે મહિંઓ
તેની કાંતિને પ્રકાશનારું એવું આપનું રૂપ છે, એવો આપનો પ્રભાવ છે. તેમજ દલિતરૂપ પાપ
તથા અજ્ઞાનરૂપ અંધકારનો જ્ઞાન રૂપી પ્રકાશથી નાશ કર્યો છે. વળી આપના ચરણો જે યુગો
સુધી સંસાર સમુદ્રમાં પરિભ્રમણ કરનારા જીવોને, આ સંસાર સમુદ્રમાં પડતાં જીવોને
અટકાવવા માટે અવલંબન રૂપ એવા તીર્થકર ભગવંતના ચરણયુંમ તેને મન, વચન, કાયાએ
કરી રૂડી રીતે પ્રણામ કરીને, ૧૦

ય: સંસ્તુત:	સકલ	વાઙ્મયતત્ત્વબોધા-
હૃદભૂતભુદ્ધિ	પદુભિ:	સુરલોકનાથૈ:
સ્ત્રોતૈર્જગત્તિય		ચિતહરૈરુદ્ધારૈ:
સ્તોષે કિલાહમપિ	તં પ્રથમં	જિનેન્મ ૧૧

જે ભગવાન સમસ્ત શાસ્ત્રોના રહસ્યને જાણનારી એવી નિપુણ બુદ્ધિવાળા છે. તેના વડે
જે ઈન્દ્રો વગેરેને આશ્ર્ય પમાડે છે તેમજ ત્રણે જગતના પ્રાણીના ચિત્તને હરનાર તેમજ
નિર્દોષ સ્તોત્રો વડે સ્તુતિ કરાયેલી છે એવા ચોવીસ જિનેશ્વરોમાં પ્રથમ ભગવંત શ્રી
ઋષભનાથની હું પણ નિશ્ચયે સ્તુતિ કરું છું. ૧૧

દર્શનં	દેવહેવસ્ય,	દર્શનં	પાપનાશનમૃ;
દર્શનં	સ્વર્ગસોપાનં	દર્શનં	મોક્ષસાધનમૃ.
દર્શનાદ્	હુરિતધ્વંસી,	વંદનાદ્	વાંચ્છિતપ્રદઃ
પૂજનાત્	પૂરકઃ શ્રીણાં,	જિનઃ સાક્ષાત્	સુરદ્રુમઃ. ૧૨

દેવોના દેવ પરમાત્માનું દર્શન એ જ સાચું દર્શન છે. તે દર્શનની આરાધના કરવાથી પાપકર્માનો નાશ થઈ જાય છે. તે જ દર્શન સ્વર્ગમાં જવા માટેની નિસરણી સમાન છે અને આગળ વધતાં વધતાં તે જ દર્શન મોક્ષમાં જવારૂપ સાધન છે. તેવું સમ્યગ્રદર્શન ગ્રાપ્ત થવાથી હુરિત એટલે મુશ્કેલ એવાં પાપકર્માનો પણ નાશ થઈ જાય છે. તેમને વંદન કરવાથી સર્વ વાંચ્છિત વસ્તુની પ્રાપ્તિ થાય છે. ભગવાન જિનેશ્વરની યથાર્થ લક્ષ્મીપૂજા, શ્રીણાં એટલે મોક્ષ આપનારી છે. તેથી જિનેશ્વર ભગવંત સક્ષાત્ કલ્યવૃક્ષ સમાન છે. કલ્યવૃક્ષ એવું છે કે તેની પાસે જે માગો તે મળે. અહીંયાં ભગવાનને પણ કલ્યવૃક્ષ સમાન કહ્યાં છે. ૧૨

પ્રભુદર્શન સુખસંપદા, પ્રભુદર્શન નવનિધિ;
પ્રભુદર્શન સેં પામીએ, સકલ મનોરથ - સિદ્ધિ. ૧૩

પ્રભુએ કહ્યા પ્રમાણે આરાધના કરીને સમ્યગ્રદર્શન ગ્રાપ્ત થાય તો તે આત્માની સંપત્તિનું સુખ આપનાર છે. તે જ સમ્યગ્રદર્શન નવનિધિ પ્રાપ્ત કરવા માટે ઉપયોગી છે. એવા પ્રભુએ પ્રણીત કરેલા સમ્યગ્રદર્શનને પામવાથી-મેળવવાથી આપણા બધા જ પ્રકારના મોક્ષમાં જવા માટેના મનોરથોની સિદ્ધ - પ્રાપ્તિ થાય છે. ૧૩

જીવડા જિનવર પૂજાએ, પૂજનાં ફળ હોય;
રાજ નમે પ્રજા નમે, આણ ન લોપે કોઈ. ૧૪

હે જીવ ! જિનેશ્વરની પૂજા કરો, સેવા કરો, ચિત્ત પ્રસન્નતાથી સેવા પૂજા કરો, તો તે પૂજાનું ફળ પ્રાપ્ત થશે. આ ફળ પ્રાપ્ત થવાથી રાજા પણ નમસ્કાર કરશે, પ્રજા પણ નમસ્કાર કરશે અને તમારી કોઈ આશા ઉથાપી ન શકે તેવી સ્થિતિને પ્રાપ્ત થશે. ૧૪

કુંભે બાંધ્યું જળ રહે, જળ વિણ કુંભ ન હોય;
શાને બાંધ્યું મન રહે, ગુરુ વિણ શાન ન હોય. ૧૫

જેમ જળ ઘડામાં ભરાવાથી તેમાં રહે છે પણ તે ઘડો બનાવવા માટે માટીમાં પ્રથમ પાણી મેળવવું પડે છે. પણી જ ઘડો તૈયાર થઈ પાણી ભરવા લાયક બને છે. તેવી જ રીતે સમ્યગ્જ્ઞાન વડે આપણું મન સ્થિર રહે છે. એકાગ્ર થાય છે, પણ તે શાન સદ્ગુરુની કૃપા વગર પ્રાપ્ત થતું નથી. ૧૫

ગુરુ દીવો, ગુરુ દેવતા, ગુરુ વિણ ઘોર અંધાર;
જે ગુરુવાણી વેગળા, રડવડીઆ સંસાર. ૧૬

સદ્ગુરુ તે અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર દૂર કરવા જ્ઞાનરૂપી દીપક સમાન છે. શુરુ જ આપવા માટે દેવ છે. જો સદ્ગુરુની પ્રામિ ન થઈ તો અજ્ઞાનરૂપી ધોર અંધાર જ દેખાવાનો છે. જે સદ્ગુરુની વાણીથી, કૃપાથી દૂર રહ્યા છે, અર્થાત્ જેને કૃપા પ્રામ થઈ નથી તે આ સંસાર પરિબ્રમણમાં ફરી ફરીને દુઃખોને ભોગવ્યા જ કરે છે. ૧૬

તનકર મનકર, વચનકર, દેત ન કાણુ દુઃખ;
કર્મ રોગ પાતિક ઝરે, નિરખત સદ્ગુરુ મુખ. ૧૭

જો શરીરથી, મનથી કે વચન વડે કોઈ જીવોને દુઃખ આપવામાં ન આવે અને સદ્ગુરુના દર્શનનો લાભ પ્રામ થાય તો કર્મરૂપી રોગ છે, પાપ છે તેનો નાશ થઈ જાય છે. ૧૭

દરખતસેં ફળ જિર પડ્યા, બૂજી ન મનકી ઘાસ;
ગુરુ મેલી ગોવિંદ ભજે, મિટે ન ગર્ભાવાસ. ૧૮

અહીંયાં ઉદાહરણ આપી સદ્ગુરુનું માહાત્મ્ય દર્શાવ્યું છે. જેમ કે કોઈ વૃક્ષ પર ફળ થયેલું હતું. તેને તરસ લાગવાથી તે વૃક્ષથી છૂટું પડીને તળાવમાં જઈ પડ્યું. પણ તેથી તેની તરસ તો ન છિપાણી પણ તેનું અસ્તિત્વ જ કોહવાઈ જવાથી નાશ પામ્યું કારણ ફળને પાણી તો મૂળ દ્વારા જ પ્રામ થાય. આમ સદ્ગુરુ દ્વારા પરમાત્મસ્વરૂપની પ્રામિ થાય છે. પણ જે જીવ સદ્ગુરુનું અવલંબન ત્યાગીને, સ્વચ્છંદતાથી સીધો જ ભગવાનની ભક્તિ કરવા મંડી જાય છે તેને ભગવાન આત્માની પ્રામિ થવાને બદલે તેને જન્મ ભરણ રૂપ સંસારનું પરિબ્રમણ જ પ્રામ થાય છે. ૧૮

ભાવે જિનવર પૂજાએ, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવિયે, ભાવે કેવળ જ્ઞાન. ૧૯

ભાવ સાથે જિનેશ્વરની સેવા પૂજા કરીએ, દાન આપતી વખતે પણ ભાવપૂર્વક આપીએ. આત્મ ભાવનાઓ - વૈરાગ્ય ભાવનાઓ પણ યથાર્થ ભાવ સાથે ભાવીએ-ચિંતવીએ, તો ભાવના બળે જીવ ભાવથી કેવળજ્ઞાનને પણ પામી કૃતકૃત્ય થઈ જાય. આનાથી એટલું નિશ્ચિત થાય છે કે ભાવ જ મુખ્ય વાત છે. જેવી ભાવના તેવું ફળ મળે છે. ધર્મ ચાર ગ્રંથે હોય છે તેમાં ભાવને છેલ્લો મૂકવામાં આવ્યો છે. દાન, શીલ, તપ અને ભાવ એટલે કે દાન, શીલ અને તપ જો યથાર્થ ભાવ સાથે કરવામાં આવે તો તેનું ફળ મોક્ષાર્થી થાય. ૧૯

ત્વં માતા ત્વં પિતા ચૈવ, ત્વં ગુરુસ્ત્વં બાંધવ;
ત્વમેક: શરણં સ્વામિન् જીવિતં જીવિતેશ્વર: ૨૦

હે પરમાત્મા ! હે ભગવાન ! આપ જ મારા માતા, મારા પિતા, મારા ગુરુ છો તેમજ બાંધવ એટલે ભાઈ છો. હે સ્વામી ! આપનું જ મને એક અનન્ય શરણ છે, તમે મારું

જીવન સર્વસ્વ છો, તમે જ મારા જીવનના અધિષ્ઠાત્રા ઈશ્વર છો. ૨૦

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ, ભાતા ચ સખા ત્વમેવ;
ત્વમેવ વિદ્યા દ્રવિષં ત્વમેવ, ત્વમેવ સર્વ મમ દેવ દેવ. ૨૧

હે પ્રભુ ! આપ જ મારા માતા અને પિતા છો, આપ જ મારા ભાઈ અને ભિત્ર છો. આપ જ મને વિદ્યા આપનાર વિદ્યાના દાતા છો. તમે જ મારા આત્માની ધન સંપત્તિ છો, હે દેવાધિદેવ ! આપ જ મારું સર્વસ્વ છો. ૨૧

ભગવાન તીર્થકરના પાંચ કલ્યાણક ઉજવવામાં આવે છે તે પાંચ કલ્યાણ કયા છે તે આ કીમાં જણાવેલ છે.

યત્સ્વર્ગાવિતરોત્સવે	યદભવજજન્માભિષેકોત્સવે;
યદીક્ષા ગ્રહણોત્સવે	યદબિલજ્ઞાનપ્રકાશોત્સવે;
યત્ત્રિવાર્ષાગમોત્સવે	જિનપતે: પૂજાદ્ભૂતં તદ્ભવૈ:;
સંગીતસ્તુતિમંગળૈ:	પ્રસરતાં મે સુપ્રભાતોત્સવ: ૨૨

૧. અચ્ચવન કલ્યાણક - તીર્થકરનો જીવ સ્વર્ગમાંથી અચ્ચીને માતાના ગર્ભમાં આવે ત્યારે ઉજવવામાં આવે છે. તે ઈન્દ્રાદિ દેવો ઉજવે છે.

૨. ભગવાનના જન્મ વખતે જન્મ કલ્યાણક ઈન્દ્રાદિ દેવો ઉજવે છે. મેરુ પર્વત પર લઈ જઈ પાંડુક શિલા પર અભિષેક કરી ઉત્સવ કરે છે.

૩. જ્યારે સંસાર છોડી દીક્ષા ગ્રહણ કરે છે ત્યારે દીક્ષા ગ્રહણનો ઉત્સવ ઈન્દ્રાદિ દેવો કરે છે.

૪. આખા ત્રિલોકને જાણવાવાણું કેવળજ્ઞાન ઉપજે છે ત્યારે જ્ઞાન પ્રકાશરૂપ કલ્યાણકને ઉત્સવ દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે.

૫. જ્યારે ભગવાન શૈલેષીકરણ કરી સિદ્ધ ગતિને પામે છે ત્યારે નિર્વાણ મહોત્સવ ઉજવવામાં આવે છે.

આ પાંચ કલ્યાણક ઉજવતી વખતે સ્તુતિ મંગલ વડે જે અદ્ભુત પૂજા ઉત્સવ થાય છે તે મારા પ્રભાતને સુંદર રીતે ઉત્સવરૂપ બનાવી મને જ્ઞાનરૂપી-સુપ્રભાતરૂપ ઉત્સવ પ્રસારવા કારણભૂત બનો ! એવી ભાવના ભવ્ય જીવ અહીં ભાવે છે. ૨૨

* * *

સાયંકાળની સ્તુતિ તથા દેવવંદનના અર્થ હવે પછીના અંકમાં..

આત્મસિદ્ધિ અવતરણ દિન તથા પૂ. પ્રભુશ્રીનો જન્મદિન

તા. ૩૦-૧૦-૨૦૧૨ : આસો વદ-૧, પૂ. ભાઈશ્રીનો મુકામ મુંબઈ હોવાથી દાદર જ્યવંતભાઈ સંઘવીને ઘેર રાત્રે ૮.૦૦થી ૧૦.૦૦ આત્મસિદ્ધિ શાખનું પઠન તથા સ્વાધ્યાય-ભક્તિનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ હતો.

સ્વાધ્યાયમાં પૂ. ભાઈશ્રીએ આત્મસિદ્ધિની ગાથા ૪૮થી ૪૨ સમજાવી અને સુવિચારણા ઉપર ભાર મૂક્યો હતો.

પ.કૃ. દેવનો જન્મદિન

કારતક સુદ-૧૫, તા. ૨૮-૧૧-૨૦૧૨

પૂ. ભાઈશ્રીનો મુકામ મુંબઈ હોવાથી આ શુભદિને શેત્રનું તીર્થ, માનસ મંદિર, શાહપુરની યાત્રા રાખવામાં આવી હતી.

વહેલી સવારે ૮.૦૦ વાગે બધા શાહપુર પણોંચી ગયા હતા તથા બધાએ નાહીં-ધોઈ જિનાલયમાં પ્રભુજીની સેવા-પૂજા કરી સમૂહ ચૈત્યવંદન કરેલ હતું.

આ પછી માનસ મંદિર તીર્થના બધાં જિનાલયોમાં તથા ક્ષેત્રપાલનાં ભક્તિભાવપૂર્વક દર્શન કર્યો હતાં.

આ પછી શાહપુર ગામના કુમાર ગાઈન હોલમાં પ.કૃ. દેવના ચિત્રપટની સ્થાપના કરી અને આરતી કરવામાં આવી.

આ પછી સ્વાધ્યાયમાં પૂ. ભાઈશ્રીએ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચ્ચનામૃત પત્ર નં. ૮૧૩ સમજાવ્યો હતો.

શ્રી વિક્રમભાઈ તથા કીર્તિભાઈ અને દુલારીબેને સુંદર ભક્તિ કરાવી હતી.

આ આખો પ્રોગ્રામ ભાવનાબેન તથા શ્રી દિપકભાઈ અંબાણીએ સ્પોન્સર કરેલ હતો.

દિપકભાઈ પરિવારે આ પ્રસંગે પૂ. ભાઈશ્રીનું બહુમાન કર્યું તથા સંસ્થાવતી બ્ર. દિપકભાઈ તથા ભાવનાબેનનું બહુમાન કરવામાં આવ્યું.

નોકારશી તથા બપોરનું ભોજન શેત્રનું તીર્થમાં જ રાખવામાં આવેલ.

પૂ. બાપુજીની પુષ્યતિથિ

તા. ૦૯-૧૨-૧૨ના તારીખ પ્રમાણે પૂ. બાપુજીની પુષ્યતિથિ નિમિત્તે પૂ. ભાઈશ્રીની નિશ્ચામાં બપોરે ૪.૩૦થી ૬.૩૦ શ્રી વિનુભાઈને ઘેર પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ. પ્રથમ પૂ. બાપુજીનો વિલિયો સી.ડી.થી સ્વાધ્યાય રાખવામાં આવેલ હતો, જેમાં પૂ. બાપુજીએ પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું દેવચંદ્રજી મહારાજ સાહેબનું સ્તવન સમજાવ્યું છે. સ્વાધ્યાયમાં પૂ. બાપુજી પ્રત્યક્ષ હાજર છે તેમ જ લાગતું હતું. આ પછી પૂ. ભાઈશ્રીનો સ્વાધ્યાય તથા શ્રી વિક્રમભાઈ, હીરેનભાઈ તથા રૂપાબેનની ભક્તિનો સુંદર પ્રોગ્રામ સંપત્ત થયો.

આદરણીય પુષ્યાબેનને ૭૫ વર્ષ પૂરાં થયાં હોવાથી શ્રી વિનુભાઈ તરફથી તેમની અગાસી પર ભોજન રાખવામાં આવેલ.

માગશર સુદ-૧૦, તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૨

તિથિ પ્રમાણે પૂ. બાપુજીના દેહવિલય દિનની

સાયલા આશ્રમમાં ઉજવણી

હમેશના પ્રોગ્રામ મુજબ વહેલી સવારનું ધ્યાન તથા આજ્ઞાભક્તિ પૂ. બાપુજીની સમાધિ પર કરવામાં આવ્યાં. પૂ. ભાઈશ્રીએ સ્કંદપુરાણ અંતર્ગત ‘શ્રી ગુરુ-ગીતા’માંથી શિવ-પાર્વતી સંવાદ લઈ અને પૂ. બાપુજીની આંતરિક દશા અંગેની સમજણ તેમના બે સ્વાધ્યાયમાં આપી. રાત્રે ભક્તિનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ.

ભોયણીજ તીર્થની યાત્રા

તા. ૧૧ તથા ૧૨ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૨

તા. ૧૧ ડિસેમ્બર ૨૦૧૨ પૂ. ભાઈશ્રીનો
અમદાવાદનો પ્રોગ્રામ હોવાથી અમદાવાદના
મુમુક્ષુઓએ આ યાત્રાનું આયોજન કર્યું હતું.

અમદાવાદના મુમુક્ષુઓ સવારથી જ રવાના થઈ
રસ્તામાં આવતા શેરીસા તીર્થનાં દર્શન કરી બપોરના
ભોજન સમયે ભોયણીજ પહોંચી ગયાં હતાં. તેઓએ
એ તીર્થનાં દર્શન કરી ભોજન પછી શ્રી કરસનભાઈ
તથા શ્રી રસિકભાઈના સ્વાધ્યાયનો લાભ લીધો હતો.

પૂ. ભાઈશ્રી તેમનો અમદાવાદનો પ્રોગ્રામ પતાવી
સાંજે પાંચ વાગે ભોયણીજ પહોંચ્યા. મુમુક્ષુઓએ
તેમનું ભવ્ય સામૈયું કર્યું.

સાંજે ૭.૦૦થી ૮.૦૦ વાગ્યાના સ્વાધ્યાયમાં
પૂ. ભાઈશ્રીએ મહ્લીનાથ ભગવાનનું આનંદઘનજીનું
સ્તવન સમજાયું. આ પછી જિનાલયમાં ભાવના તથા
આરતીનો બધાયે લાભ લીધો.

ભોયણીજ જિનાલયમાં ૧૮મા મહ્લીનાથ
ભગવાનની ભવ્ય તથા ચમત્કારિક પ્રતિમાજી
બિરાજમાન છે. કૂવો ખોદતાં આ પ્રતિમાજી તથા સાથે
ઉભા કાઉસગુ મુદ્રાની બે મતિમાજીઓ પ્રામ થયેલ.
આ બાબત એક ભવ્ય ઈતિહાસ રહેલો છે.

તા. ૧૨ના વહેલી સવારે સાધકોએ જિનાલયમાં
ધાન કર્યું અને પછી પ્રભાતિયાં સાંભળ્યાં.

સવારના ૯.૩૦થી ૧૧.૦૦ સેવા-પૂજા, સમૂહ
ચૈત્યવંદન, આરતી તથા મંગળ દીવાનો લાભ લઈ
શાંતિકળશ કરવામાં આવ્યો.

આ પછી આ તીર્થમાં પદ્ધારેલ આ. શ્રી વિજય
મુક્તિદર્શન સૂરિજ મહારાજ સાહેબે બધાને
વ્યાખ્યાનનો લાભ આપી અને માંગલિક સંભળાયું.

આ પછી સ્વાધ્યાયમાં પૂ. ભાઈશ્રીએ ૧૮મા મહ્લીનાથ
ભગવાનનું મોહનવિજયજ મ.સા.નું સ્તવન
સમજાયું.

બપોરના ભોજન પછી અમદાવાદના મુમુક્ષુઓ
અમદાવાદ જવા રવાના થયાં તથા સાયલા જનાર પૂ.
ભાઈશ્રી સાથે સાયલા જવા રવાના થયાં.

કુલ ૬૦ મુમુક્ષુઓએ આ યાત્રાનો લાભ લીધો
હતો.

સાયલા જતાં રસ્તામાં આવતા હરિપુરા ગામમાં
શ્રી કરશનભાઈના સુપુત્ર ચિ. વિતૃતની વાઈટકોલની
ફેક્ટરીની મુલાકાત લીધી તથા ઉધરોજ ગામમાં આવેલ
મણિભડ્ર તીર્થનાં દર્શન કર્યો.

કલ્યાણ હોલના ચિત્રપટોની જુની અન્નપૂર્ણામાં

સ્થાપના તથા પ.કુ.દેવની પ્રતિમાજી તથા

પગલાંની પૂ. બાપુજીની કુટિરમાં સ્થાપના

કલ્યાણ હોલ બનાવ્યાને ૨૭ વર્ષ થઈ ગયાં
હોવાથી તેને રિપેર કરવાની જરૂરત ઊભી થતાં તેનાં
બધાં જ ચિત્રપટો અને પ.કુ.દેવની પ્રતિમાજી તથા
પગલાંની ઉથાપના તા. ૧૭-૧૨-૨૦૧૨ના કરવામાં
આવી અને પછી એક ભવ્ય શોભાયાત્રા કાઢી વાજતે-
ગાજતે બધાં જ ચિત્રપટોને જુની અન્નપૂર્ણામાં લાવવામાં
આવ્યાં. આ પછી કમસર ભગવાન મહાવીરની મૂર્તિ,
પ.કુ.દેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું ચિત્રપટ, પૂ. સોભાગ-
ભાઈનું ચિત્રપટ, પૂ. પ્રભુશ્રીના ચિત્રપટની સ્થાપના
કરવામાં આવી પછી પૂ. શામળાસભાઈ, પૂ.
કાળિદાસભાઈ, પૂ. વજાભાઈ બેલાણી, મણીબા, પૂ.
છોટાભાઈ દેસાઈ, પૂ. બાપુજીના ચિત્રપટોની સ્થાપના
કરવામાં આવી.

આ પછી જુની અન્નપૂર્ણામાં સ્વાધ્યાય ભક્તિની
શુભ શરૂઆત કરવામાં આવી.

ઇહલે આરતી-મંગળ દીવો કરી પ્રજીપાત સ્તુતિ કરવામાં આવી. કલ્યાણ હોલ રિપેર ન થાય ત્યાં સુધી બધા જ અધ્યાત્મિક પ્રોગ્રામ આજથી જૂની અન્નપૂર્ણમાં ચાલશે. ચિત્રપટની સ્થાપના પહેલાં જૂની અન્નપૂર્ણની પણ રિનોવેટ કરવામાં આવેલ.

પ.કુ.દેવની મૂર્તિ તથા પગલાનો પ્રવેશ આ જ દિવસે એટલે તા. ૧૭-૧૨-૧૨ના વહેલી સવારે પૂ. બાપુજીની કુટિરમાં કરવામાં આવ્યો. પ.કુ.દેવનું આસન તૈયાર થતું હોવાથી પ્રથમ પ્રવેશ કરાવ્યો અને તે પછી તા. ૨૪-૧૨-૨૦૧૨ના સવારે ૧૦.૪૫ વાગે તેની સ્થાપના વિધિસર કરવામાં આવી.

સ્થાપનાનો આખો પ્રોગ્રામ ખૂબ હર્ષ-ઉલ્લાસ અને ભક્તિભાવપૂર્વક સંપન્ન થયો.

તા. ૩૧-૧૨-૨૦૧૨ આશ્રમ સ્થાપના દિન

સાંસ્કૃતિક પ્રોગ્રામ

નવા બંધાતા સ્વાધ્યાય હોલના ભૌંયરામાં રાત્રે ૮.૩૦થી ૧૧.૩૦ સાંસ્કૃતિક પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ. નાટક, ડાન્સ, ગીત વિગેરે કુલ ૧૧ આઈટમો, બાળ-યુવા તથા મોટી ઉમરનાં મુમુક્ષુઓએ રજૂ કરી હતી.

ઇહલે પૂ. ભાઈશ્રીએ દીપ પ્રગટાવી નવા વર્ષનો શુભ સંદેશો આપેલ હતો.

સાધક ઈંડુબેન દોશીનો બરોડા મુકામે દેહવિલય

તા. ૨૮-૨-૧૩ : સત્પુરુષ શોધક પૂ. શાંતિ-દાદાની મોટી પુત્રી તથા મુમુક્ષુ ભાઈશ્રી મનહરલાલ મોટીચંદ દોશીનાં ધર્મપત્ની ઈંડુબેન (૩.૧. ૭૫)નો બરોડા મુકામે દેહવિલય થયેલ છે. ઈંડુબેન પૂ. બાપુજીના સમયથી જ ખૂબ સારી સાધના કરતાં હતાં અને તેઓ ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠીનાં સાધક હતાં. ધર્મ તેમના જીવન સાથે વણાયેલ હતો.

ધૂળેટીનો પ્રોગ્રામ

દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ તા. ૨૭-૩-૧૩ના મુંબઈના મુમુક્ષુઓએ હોળીનો પ્રોગ્રામ પૂ. ભાઈશ્રીની સાથે રહીને ઊજવ્યો હતો.

મુંબઈ-નાસિક રોડ પર ભિવંડીથી આગળ જતાં મુંબઈ ખુનિસિપાલિટીનો વોટર ફિલ્ટર પ્લાન્ટ ભાતસાઈ નદી પર આવેલ છે. સવારે ૮.૦૦ વાગે ૮૪ મુમુક્ષુ ભાઈઓ-બહેનો ભેગાં થયાં હતાં.

પ્રથમ ભાઈશ્રીએ ‘સોનેરી સ્વાલંબન’ વિષય પર સુંદર સ્વાધ્યાય કરાવ્યો હતો.

હોળી વિષેનો સંદેશો શ્રી મિનળબેને વાંચ્યો હતો. શ્રી વિકમભાઈ, હિરેન તથા નિમિત્તે સુંદર ભક્તિ કરાવી હતી.

આ પછી હોળીના પ્રોગ્રામમાં મુમુક્ષુઓ પૂ. ભાઈશ્રીનું વાસક્ષેપ પૂજન કરે અને પૂ. ભાઈશ્રી તેમને કેશર-ચંદનનું તિલક કરતાં હતાં. આ સાથે સાથે રાસ-ગરબાનો પ્રોગ્રામ પણ ચાલતો હતો.

અંદાજે દોઢ કલાક સુધી ચાલેલ આ પ્રોગ્રામ પછી બપોરનું ભોજન લઈ બધાં છૂટાં પડ્યાં હતાં.

યુવા મુમુક્ષુઓ સાથે પ્રોગ્રામ

તા. ૦૪-૧૧-૨૦૧૨ના મુંબઈના યુવા મુમુક્ષુઓએ પૂ. ભાઈશ્રી સાથે મુલુંડની ટેકરી પર ટ્રેકિંગ કર્યું હતું. આ પછી મુમુક્ષુ ભાઈશ્રી હિમાંશુ જેનની ઓફિસમાં સ્વાધ્યાય-ભક્તિનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ. સ્વાધ્યાયમાં પૂ. ભાઈશ્રીએ ‘અનંત ઉડ્યન’ વિષય લીધો હતો. ટેકરી પર શ્રી વિકમભાઈએ ભક્તિ કરાવી હતી અને સ્વાધ્યાય વખતે શ્રી મિનળબેન, રૂપાબેન, શ્રી વિકમભાઈ તથા હિરેને ભક્તિ કરાવી હતી. સવારનો નાસ્તો તથા બપોરના ભોજનને ન્યાય આપી બધાં છૂટાં પડ્યાં હતાં.

વેલેન્ટાઈન કે

તા. ૧૪-૦૨-૨૦૧૩ના પૂ. ભાઈશ્રી તથા યુવામુક્ષુઓ આ દિવસ ઉજવવા પ્રથમ હિંકુ જમખાના, મરીન ડ્રાઇવ બેગાં થયાં હતાં. મુમુક્ષુ મનીષભાઈ - નિકીતાબેનની રપમી મેરેજ એનીવર્સરી હોવાથી તેમના તરફથી ભોજનનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ. પ્રથમ એનીવર્સરી કેકને ન્યાય આપી, બધાએ સાથે સાંજનું ભોજન લીધા બાદ બધા મેઘદૂત બિલ્ડિંગમાં સ્વ. સી.યુ.શાહને ઘેર ગયાં. અહીં સ્વાધ્યાય ભક્તિનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ. પૂ. ભાઈશ્રીએ ‘લઘુતા ગ્રંથિ’ વિષય પર સુંદર સ્વાધ્યાય કરાવ્યો હતો. શ્રી વિક્રમ, હીરેન તથા નિમિત્ત ભક્તિ કરાવી હતી.

શ્રી ભિનળબેને C.U. Shah ની પ્રાર્થના વખતે રજૂ કરેલ ‘C.U.Shah નું સાંનિધ્ય’ આ વાત મુમુક્ષુઓની વચ્ચે રજૂ કરી હતી.

યુવા સ્વાધ્યાય

તા. ૦૩-૦૩-૨૦૧૩ના યુવામુક્ષુઓ માટે ધ્યાન તથા સ્વાધ્યાય-ભક્તિનો પ્રોગ્રામ દાદર, મુંબદ્ય ખાતે જ્યવંતભાઈ સંઘવીને ઘેર રાખવામાં આવેલ. આ પ્રસંગે બધા સાધકોએ બપોરે ૪.૦૦થી ૪.૪૫ ધ્યાન કર્યું. પૂ. ભાઈશ્રીએ ‘ભવ્ય ભાવના’ વિષય પર સ્વાધ્યાય કરાવ્યો અને શ્રી વિક્રમભાઈ તથા હીરેને સુંદર ભક્તિ કરાવી.

નિદાન કેમ્પો તથા રાહત કાર્યો

લંડન સ્થિત ડૉ. ભૂપેન્દ્રભાઈ મહેતા તથા તેમનાં ધર્મપત્ની નીતાબેન મહેતા તરફથી ૧. વિકલાંગ કેમ્પ, ૨. નેત્રયજ્ઞ, ૩. દંતયજ્ઞ, ૪. સર્વરોગ નિદાન તથા રાહત દરે ઓપરેશન કેમ્પ, ૫. અનાજ વિતરણ વિ. કાર્યક્રમો રાખવામાં આવેલ. આમાં કોઈક પ્રવૃત્તિમાં તેમનાં સગાં-વહાલાનો સહયોગ પણ પ્રાપ્ત થયેલ છે.

૧. તા. ૧૫-૦૧-૨૦૧૩ના રાખપુરમાં વિકલાંગો માટે સાધન સહાય કેમ્પ રાખવામાં આવેલ. પૂ. ભાઈશ્રીના શુભ હસ્તે આ કેમ્પનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવેલ અને કુલ ૮૮ વિકલાંગોને સાધનો આપવામાં આવેલ.

૨. તા. ૧૬-૦૧-૨૦૧૩ના આંખની હોસ્પિટલમાં સવારે ૮.૩૦ વાગે નેત્રયજ્ઞ તથા દંતયજ્ઞનું ઉદ્ઘાટન પૂ. ભાઈશ્રીના શુભ હસ્તે દીપ પ્રગટાવીને કરવામાં આવેલ. નેત્રયજ્ઞ માટે ડૉ. ભૂપેન્દ્રભાઈ તથા નીતાબેન તરફથી રૂપિયા બે લાખ તથા મંજુલાબેન પોપટ પરિવાર તરફથી રૂપિયા એક લાખ પ્રાપ્ત થયેલ હોવાથી તેમના તરફથી કુલ ૨૦૦ આંખનાં ઓપરેશન કરવામાં આવ્યાં છે. દંતયજ્ઞ તથા સાધનોની ખરીદી માટે ડૉ. ભૂપેન્દ્રભાઈ તથા નીતાબેન મહેતા તરફથી રૂપિયા સાઠ હજારનું દાન મળેલ છે. દંતયજ્ઞમાં કુલ ૧૬૩ દર્દીઓને તપાસવામાં આવ્યા.

૩. તા. ૨૦-૦૧-૨૦૧૩ના કોમ્પ્યુનિટી હેલ્થ સેન્ટરમાં સર્વરોગ નિદાન કેમ્પ તથા રાહત દરે ઓપરેશન કેમ્પ રાખવામાં આવેલ. પૂ. ભાઈશ્રી, મા.શ્રી કિરીટસિંહ રાખા, ભૂતપૂર્વ વન અને પયાવરણ મંત્રી, શ્રી ગોરીયા સાહેબ TDO અમલદાર તથા ગામની પ્રતિજ્ઞિત વ્યક્તિઓ આ પ્રસંગ હજાર હતી. રાજકોટથી અલગ અલગ રોગના દ્વારા નિષ્ણાત ડોક્ટરોએ કુલ ૧૮૮ દર્દીઓને તપાસ્યા અને તેમાંથી ૨૨ દર્દીઓને ઓપરેશનની સલાહ આપી હતી.

૪. દાતા પરિવારના સભ્યોએ અનાજ રાહત માટે પણ સારી એવી રકમ આપી હતી અને તા. ૧૭ અને ૧૮ જાન્યુઆરીના તેઓ અનાજ વિતરણના કાર્યમાં જોડાઈ ગયાં હતાં.

૫. દાતા પરિવારના સભ્યો સંસ્થા દ્વારા ચાલતી બધી જ પ્રવૃત્તિઓ જોવા પણ ગયા હતા. આ ઉપરાંત,

૬. તા. ૨૨-૨-૧ ઉના ડૉ. ભૂપેન્દ્રભાઈ મહેતા તથા નીતાબેન મહેતાએ તેમનાં માતા-પિતાની સ્મૃતિમાં ફરી બીજી વખત દંતયજ્ઞનું આયોજન કરાવેલ, જેમાં કુલ ૧૧૮ દાંતના દર્દીઓને તપાસવામાં આવેલ.

ડૉ. ભૂપેન્દ્રભાઈ મહેતા તથા નીતાબેન મહેતાએ આ સમગ્ર કાર્ય કંચનબેન વનેચંદ તથા વનેચંદ લવજી મહેતા, કસુંબાબેન બલુભાઈ તથા બલુભાઈ નાગજી પોપટ (લંડન)ની સ્મૃતિમાં કરેલ છે.

દાતા પરિવારના દેશ-પરદેશના ૨૦થી ૨૨ સભ્યો આ કાર્યમાં સામેલ થયા હતા. સંસ્થા તેઓને ધન્યવાદ પાઠવે છે.

આશ્રમમાં હાજર બ્રહ્મનિષ્ઠો તથા મુમુક્ષુઓ પણ આ બધાં જ ઉદ્ઘાટન વખતે ઉપસ્થિત રહ્યાં હતાં.

દીપોત્સવી મહોત્સવ - ૨૦૧૨

સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં ઉજવાતો દીપોત્સવી મહોત્સવ જનસામાન્ય માટે આનંદનો મહોત્સવ છે. આ મહોત્સવ દર વર્ષે આશ્રમમાં પણ ઉજવવામાં આવે છે, કારણકે દિવાળીના દિવસે તીર્થકર પ્રભુ મહાવીરસ્વામી નિર્વાણ પામેલ તો નૂતન વર્ષના દિવસે ગુરુ ગૌતમસ્વામી સંપૂર્ણ જ્ઞાન એટલે કે કેવળજ્ઞાનને પ્રામ થયેલ. તારીખ ૧૧ નવેમ્બર, ૨૦૧૨થી ૧૪ નવેમ્બર ૨૦૧૨, રવિવારથી બુધવાર સુધીનો આ મહોત્સવ પ.પુ. ભાઈશ્રીની શુભ નિશ્ચામાં ઉજવવામાં આવેલ. આ મહોત્સવ યાદગાર-અવિસ્મરણીય એટલા માટે બની ગયેલ છે કે, જે દિવસે એટલે કે નૂતન વર્ષના દિવસે ગુરુ ગૌતમસ્વામીએ કેવળજ્ઞાન પ્રામ કરેલ તે દિવસે અને તે નિમિત્તે મહાપૂજનનો કાર્યક્રમ નૂતન સ્વાધ્યાય બંડ કે જેનું બાંધકામ ચાલે છે

તેના બેઝમેન્ટમાં ગોઠવવામાં આવેલ. આવું મહાપૂજન પ્રથમવાર યોજાયેલ હતું. નૂતન સ્વાધ્યાયબંડ પવિત્ર બને તે અર્થે ધનતેરસથી નૂતન વર્ષના ચાર દિવસ માટે તીર્થકર પ્રભુ શ્રી મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમાજી, ગુરુ ગૌતમસ્વામીની પ્રતિમાજી, પરમહૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીની પ્રતિમાજી, પ.પુ. શ્રી બાપુજીનાં ચિત્રપટ તેમજ નવકાર મહામંત્રના ચિત્રપટની સ્થાપનવિધિ બેઝમેન્ટમાં પ.પુ. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસ્તે કરવામાં આવેલ. આ વિધિ પૂર્વે ધનતેરસ, તા. ૧૧-૧૧-૨૦૧૨ના રોજ સવારે ૧૦ કલાકે શોભાયાત્રા પ.પુ. ભાઈશ્રીની શુભ નિશ્ચામાં નીકળેલ. વાજે ગાજે સાફા ધારણ કરેલ ભાઈઓ તેમજ બહેનોએ માથે રાખેલ બેડાંસહ સૂત્રોચ્ચાર કરતાં, પદો ગાતાં, ગરબા લેતાં મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનોને ઉત્ખાસપૂર્વક નાયતાં જોઈ આનંદસભર વાતાવરણ બની ગયેલ જણાતું હતું. આ ચાર દિવસ માટેના કાર્યક્રમ પણ બેઝમેન્ટમાં કરવા નિર્ણય લેવામાં આવેલ. પ્રથમ ત્રણ દિવસ માટે સવારના ૧૦થી ૧૨.૪૫ દરમ્યાન ૧૨ માળા ગણવામાં આવ્યા બાદ પ.પુ. ભાઈશ્રી આચારાંગ સૂત્રમાંથી સ્વાધ્યાય કરાવતા હતા. ચોથે દિવસે બપોરના ૧૨.૩૮થી વિજયમુહૂર્તે મહાપૂજન શરૂ થયેલ. વિધિકાર-સંગીત આપનાર સ્ટાફ અમદાવાદથી પદારેલ. તેઓને કારણે વાતાવરણ દિવ્ય બની ગયેલ.

આ મહાપૂજનનો લાભ પ્રામ કરનાર મુમુક્ષુઓએ એક પાટલા દીઠ રૂ. ૧,૧૦૦/-નો નકરો આપવાનો નિર્ણય કરવામાં આવેલ. એક પાટલા પર બે બ્યક્સિને પૂજન કરવા અનુમતિ આપવામાં આવેલ. ૭૦ પાટલા માટે મુમુક્ષુઓએ નોંધ કરાવેલ. આ બધાં માટે તમામ રીતે સુંદર વ્યવસ્થા ગોઠવવામાં આવેલ. અન્ય મુમુક્ષુઓ પણ પૂજનની અમુક વિધિમાં ભાગ લઈ

શકે એવી ગોઠવણ કરવામાં આવેલ. મહાપૂજન સાંજે પાંચ વાર્ષે પૂર્ણ થયેલ હતું.

બપોરના ૩.૧૫થી ૫.૧૫ દરમ્યાન અને રાત્રે ૮.૦૦થી ૧૦.૦૦ દરમ્યાન માળા-સ્વાધ્યાય-ભક્તિ-દહેરાસરજી માટે બોલી, આત્મસિદ્ધિના કાર્યક્રમ કલ્યાણ હોલમાં રાખવામાં આવેલ.

આ મહોત્સવ દરમ્યાન સ્વાધ્યાયમાં ૫.૫૦. ભાઈશ્રીએ આચારાંગ સૂત્રના છઙ્ગ અધ્યયન ‘ધૂત’ અધ્યયનના ચાર ઉદ્દેશક ૧. પૂર્વગ્રહોનો પરિહાર, ૨. સર્વોદયનો સરળ માર્ગ-સ્વાર્પણ, ૩. દેહદમન અને દિવ્યતા તેમજ ૪. સાધનાની સમ-વિષમ શ્રેણીઓ વિસ્તૃત રીતે ઉદાહરણો સહ સમજાવેલ. ૫. સંતબાલજી મુનિને ભાષાંતર કરેલ છે તે પુસ્તકને આધારે આ સ્વાધ્યાય કરાવેલ. ધૂત એટલે ચિત્ત પરના મલિન સંસ્કારોને ધોર્ધ નાખવા, દૂર કરવા. આ કિયાનું જૈનદર્શનમાં સંવરકરણી તરીકે સ્થાન છે. ગુરુશિષ્યના સંવાદરૂપે એટલે કે, ૫. સુધમસ્વામી, ૫. જંબુસ્વામીને તેઓના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપી રહેલ છે એ શૈલીમાં સરળ સમજ શકાય એવી ભાષામાં સૂત્રાત્મક રીતે લખવામાં આવેલ છે.

મંગળવાર, તા. ૧૩-૧૧-૨૦૧૨ના રોજ દિવાળી હોતાં રાત્રે ૧૦.૪૫થી ૧૧.૧૫ દરમ્યાન વિશિષ્ટ ભક્તિનો કાર્યક્રમ કલ્યાણ હોલમાં બ્ર.નિ. શ્રી વિક્રમભાઈ, શ્રી કીર્તિભાઈ બોરડીયા, શ્રી દુલારીબેન, કુ. યાસિકા દ્વારા ૨જૂ કરવામાં આવ્યા બાદ ‘ॐ ઈં શ્રી મહાવીરસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમः’ની માળા ત્રણ વખત ગણવામાં આવ્યા બાદ બરાબર ૧૨ કલાકે નૂતન વર્ષને આવકારવા ૫.૫૦. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસે દીપ પ્રાગટ્ય કરવામાં આવેલ. ત્યાર બાદ ત્રણ માળા ‘ॐ ઈં શ્રી મહાવીરસ્વામી પારગતાય નમः’ ગણવામાં આવેલ. નૂતન વર્ષ નિમિત્તે આશીર્વાદ

રૂપે ૫.૫૦. ભાઈશ્રીએ પત્રાંક-૪૮૧માંથી સૂચિગડાંગ સૂત્રના અધ્યયન તના બોધ ઉદ્ગારો કે જે પ્રભુ મહાવીર સ્વામીનાં છે તે ઉચ્ચારેલ હતાં. આ વાક્યો આ પ્રમાણે છે : ‘હે જીવો ! તમે બુઝો, સમ્યક્ પ્રકારે બુઝો. મનુષ્યપણું મળવું ઘણું દુર્લભ છે અને ચારે ગતિને વિષે બય છે, એમ જાણો. અજ્ઞાનથી સદ્ગુણેક પામવો દુર્લભ છે, એમ સમજો. આખો લોક એકાંત દુઃખે કરી બળે છે, એમ જાણો અને સર્વ જીવો પોતપોતાના કર્મ કરી વિપર્યાસપણું અનુભવે છે. એનો વિચાર કરો.’ આ અંગે સમજ આપી સૌ મુમુક્ષુઓ પ્રગતિ સાથે એવા શુભાશિષ આપેલ હતાં.

બુધવાર, તા. ૧૪-૧૧-૨૦૧૨ના રોજ સવારે પાંચ કલાકે દહેરાસરજીના દ્વારોદ્ધાટનનો કાર્યક્રમ ૫.૫૦. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસે યોજાયા બાદ, કલ્યાણ હોલમાં ગુરુ ગૌતમસ્વામીને કેવળજ્ઞાન પ્રગટ થયેલ તે નિમિત્તે ત્રણ માળા “ॐ ઈં અહી શ્રી ગૌતમસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમः” ગણવામાં આવેલ હતી. તેમજ આ નિમિત્તે બપોરે ૧૨.૩૦થી ૫.૦૦ દરમ્યાન બોજમેન્ટમાં મહાપૂજન રાખવામાં આવેલ. અમદાવાદથી પદ્મારેલ વિધિકાર-સંગીતકાર દ્વારા સુંદર અને ભવ્ય રીતે મહાપૂજન કરાવવામાં આવેલ.

આ રીતે આ વર્ષે યાદગાર કહી શકાય એ રીતે આ દીપોત્સવી મહોત્સવ ઊજવવામાં આવેલ હતો. બ્ર.નિ. શ્રી વિક્રમભાઈએ સમગ્ર કાર્યક્રમનું બહુ જ સુંદર રીતે સંચાલન કરેલ. ૨૦૦ ઉપરાંત મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનો આ મહોત્સવમાં હાજર રહેલ.

આસો માસની આયંબિલની ઓળીની

થયેલ ઊજવણી

દર વર્ષની માફિક આ વર્ષે પણ આસો માસની આયંબિલની ઓળીની ઊજવણી આનંદ અને ઉલ્લાસના વાતાવરણમાં આસો માસની સાતમથી પૂનમ સુધી

એટલે કે તારીખ ૨૧-૧૦-૨૦૧૨થી ૨૬-૧૦-૨૦૧૨ સુધી કરવામાં આવેલ.

બ્ર.નિ. શ્રી વિનાયકભાઈ શાહ દ્વારા શ્રીપાળરાજાના રાસનું વાંચન સવારના ૧૦થી ૧૨ તેમજ બપોરના ઉથી ૫ દરમ્યાન કરવામાં આવેલ. વાંચન સાથે તેની સાધકને ઉપયોગી થાય એવી સમજ પણ આપવામાં આવેલ, જે આનંદદાયક બનેલ.

દરરોજ જ્ઞાનપૂજા કર્યા બાદ વાંચન શરૂ થતું હતું. સાંજે પ્રતિકમણ-માળા-પૂજાની વિધિ કરવામાં આવતી હતી. તા. ૨૩ના રોજ સવારના નવપદજીની પૂજા અને તા. ૨૪ના સવારના પંચકલ્યાણક પૂજા ભશાવવામાં આવેલ હતી.

નવે નવ દિવસ આયંગિલ કરનાર મુમુક્ષુઓ આઈ હતાં, તે સર્વેને ધન્યવાદ. □

સદા યહોઁ રહના નહીં ।

સાથ મેં કુछ જાના નહીં ।

લौટ કે ફિર આના નહીં ।

ઔર...

સમય કિતના બાકી હૈ,

વો માલૂમ નહીં ।

ફિર ... ? ! ?

શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ પ્રેરિત

'પ્રેમની પરબ' જાન્યુઆરી ૨૦૧૩ થી

માર્ચ ૨૦૧૩ પ્રવૃત્તિ ટૂંક અહેવાલ

દર વર્ષે જાન્યુઆરી-ફેબ્રુઆરી માસ એટલે 'પ્રેમની પરબ'ના ઉત્સવના માસ. આ બન્ને મહિનામાં 'પ્રેમની પરબ'નું હેતુલક્ષી કાર્ય મોટા પાયે અસરકારક રીતે થાય. શાળાઓ ઉમંગભેર ચેતનવંતી બને, વિદ્યાર્થીઓનો થનગનાટ જોવા મળે, આખા વર્ષનું સપનું સાકાર થાય. 'પ્રેમની પરબ'નો વાર્ષિક ઉત્સવ એ પ્રાણરૂપ કાર્યક્રમ છે. માત્ર આ ઉત્સવ જ ઉજવાય તો પણ શાળાઓ ધબકતી થાય. વિદ્યાર્થીઓને પોતાની શક્તિ ખીલવવાનો મોકો મળે અને શિક્ષકેના ઉત્સાહ અને નિષ્ઠામાં વધારો થાય.

તા. ૧-૧-૧ ઉના દિવસે આચાર્યોની ચિંતન બેઠક અને આયોજન સભા રાખવામાં આવી. પૂ. ભાઈશ્રીના પાવન સાંનિધ્યમાં નવા હોલના બેઝખંડમાં સભા યોજાઈ. આગળના દિવસે જ આ ખંડ પૂજાવિધિથી પવિત્ર થયો હતો. પૂ. ભાઈશ્રીએ મંગલ વચનોથી સૌને સંબોધન કર્યું. તાલુકા કેળવણી નિરીક્ષક, બી.આર.સી., આ. જયસુખભાઈ, બ્ર.નિ. રસિકભાઈ વગેરેની ઉપસ્થિતિમાં વાર્ષિક ઉત્સવની ઉજવણીનો કાર્યક્રમ ઘડાયો. ૧૦૫ શાળાના આચાર્યશ્રીઓએ હાજરી આપી. તમામ શાળાઓને ચિત્ર, સુલેખન, નિબંધ વગેરે સ્પર્ધાઓ માટે સ્ટેશનરીનું વિતરણ થયું.

અગાઉ ૧૦૦ શાળાઓને ધો. ૬,૭,૮ના વિજ્ઞાન વિષયના પ્રાયોગિક કાર્ય માટે સાધન ડિસ્પ્લેન આપવામાં આવેલ. આ બેઠકમાં ત્રણેય ધોરણ માટે વિજ્ઞાનશિક્ષણ માર્ગદર્શિકા આપવામાં આવી. ઉપરોક્ત શ્રેષ્ઠ શાળા, શ્રેષ્ઠ શિક્ષક, શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીના ઓવર્ડ માટે નોમિનેશન ફોર્મ આપવામાં આવ્યાં.

વार्षिक ઉત્સવનું નામ ‘નવચેતના પર્વ-૨૦૧૩’ નક્કી કરવામાં આવ્યું અને આ પર્વમાં શાળાઓની સામેલગીરી અંગે માળખું રચવામાં આવ્યું.

તા. ૧૮, ૧૯-૧-૧ ઉના બે દિવસોએ શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીઓ માટે ‘હું વિસ્તરું વ્યોમની જેમ’ નામે અને શ્રેષ્ઠ શિક્ષકો માટે ‘શિક્ષક વ્યક્તિત્વ નિર્માણ’ નામે શિબિરો સંપત્ત થઈ. જેમાં પર શિક્ષકો અને હડુ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો. બે દિવસની સમાંતરે ચાલેલ શિબિરમાં પ્રવૃત્તિમય અને આનંદમય શિક્ષણની અનેક પ્રવૃત્તિઓ અને સર્જનાત્મકતાને પોષક કાર્યક્રમો થયા. ૧૪ તજ્જશ્શ્રીઓએ ઉપસ્થિત રહી જીવનલક્ષી માર્ગદર્શન આપ્યું. તમામ શિક્ષકો-વિદ્યાર્થીઓ માટે આ સમય યાદગાર બની રહ્યો.

તા. ૨૦, ૨૧, ૨૨-૧-૧ ઉના ગ્રાણ દિવસો દરમ્યાન પ્રોજેક્ટની તમામ ૧૨૮ પ્રાથમિક શાળાઓમાં તિથિ ભોજન માટે (૩૦,૦૦૦ બાળકો માટે) બુંદી-ગાંઢીયાનું ભોજન આઠ રૂટમાં વિતરણ કરવામાં આવ્યું.

તા. ૨૨, ૨૩, ૨૪-૧-૧ ઉના ગ્રાણ દિવસોમાં ગ્રાણ જૂથમાં દરેક શાળામાં ‘નવચેતના પર્વ’ની ઉજવણી કરવામાં આવી. પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ અને અન્ય સ્ટાફ હું જેટલી શાળાઓની મુલાકાત લીધી. આ સમય દરમ્યાન બધી જ શાળાઓનાં તમામ બાળકોએ ચિત્ર, સુલેખન, નિબંધ, વક્તૃત્વ, રમત-ગમત જેવી અનેક પ્રવૃત્તિઓ યોજી. ગ્રાણ દિવસના ધમધમતા કાર્યક્રમથી બાળકોમાં અને શિક્ષકોમાં અનેરો ઉત્સાહ જોવા મળ્યો. ગ્રામજનો અને વાલીઓ પણ કાર્યક્રમમાં સામેલ થયાં.

તા. ૩૦-૧-૧ ઉના રોજ શ્રેષ્ઠ શાળા પસંદગી સમિતિએ પાંચવડા, ઈશ્વરિયા, ચિત્રાલાંક,

ચોરવિરા(થાન) અને ગોસળ શાળાઓની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત લીધી.

આ સમિતિમાં ડૉ. મોતીભાઈ પટેલ, ડૉ. પી.જી.પટેલ, શ્રી બિપીનભાઈ રાવલ અને શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ વ્યાસ સામેલ હતા.

તા. ૪, ૫-૨-૧ ઉના બે દિવસોમાં ‘નવચેતન પર્વ-૨૦૧૩’ આશ્રમના પવિત્ર પરિસરમાં ઉજવાયું. એક અઠવાડિયા અગાઉ મંડપ-સ્ટેજ-રસોહું અને અન્ય તૈયારીઓ થઈ. તા. ૪-૨-૧ ઉના રોજ સવારથી રાત સુધી ‘મેઘધનુષી રંગોત્સવ’ ઉજવાયો અને તા. ૫-૨-૧ ઉના રોજ ‘ગૌરવ સમારોહ’ સંપત્ત થયો. સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોથી સભામંડપ ગૂંજું ઉઠ્યો. ૧૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓ, ૨૦૦ શિક્ષકો અને વિશ્વાણ મુમુક્ષુવર્ગ અને આમંત્રિતોથી ભરયક આ ઉત્સવે રંગમંડપમાં વિશીષ્ટ આભા પાથરી અને બે દિવસનું સંભારણું બધા માટે યાદગાર બન્યું.

તા. ૧૨-૨-૧ ઉના રોજ શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ પૂ. લા.મા.વોરા હાઈસ્ક્વુલ, ધાંધલપુરની મુલાકાતે ગયા. આ વર્ષથી આ હાઈસ્ક્વુલનું પ્રત્યક્ષ સંચાલન આશ્રમ દ્વારા થનાર છે.

તા. ૫-૩-૧ ઉના રોજ પૂ. નાનચંદ્રજી સ્મારક શાળા નં. ૧ અને તમાં વાલી સંમેલન યોજાયું. જેમાં શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈએ ‘શિક્ષણમાં વાલીઓની જાગૃતિ અને સહભાગિતા’ વિષયને અનુલક્ષીને વાતો કરી. શિક્ષણ અંગે વાલીઓને સજાગ કર્યા.

શ્રી રાજ-સોભાગ આશ્રમમાં ‘પ્રેમની પરબ’

‘નવચેતના પર્વ - ૨૦૧૩’ – અહેવાલ

‘પ્રેમની પરબ’નો વાર્ષિકોત્સવ એટલે બાળ-આનંદનું પર્વ. નવચેતનાનો થનગનાટ, આનંદ અને પ્રસમતાનો ઉત્સવ.

પ્રોજેક્ટની બધી શાળાઓનું વાતાવરણ જીવંત બને, બાળશક્તિની અભિવ્યક્તિ માટે મોકો મળે, આત્મવિશ્વાસની વૃદ્ધિ થાય, કલા-સાહિત્યની રુચિ વધે અને શિક્ષણ સર્જનાત્મક - મૂલ્યલક્ષી બને એ હેતુસર કાર્યક્રમનું પ્રયોજન થાય છે.

આ વર્ષના ઉત્સવનું નામ ‘નવચેતના પર્વ-૨૦૧૩’ તા. ૨૨, ૨૩, ૨૪-૧-૨૦૧૩ના દિવસોમાં શાળાઓમાં ઉમંગલેર ઉજવણી થયા બાદ આશ્રમના પાવન પરિસરમાં પગલાં માંડવા સૌ ઉત્સુક હતાં. આ ઉમંગસલર અવસરના દિવસો હતાં તા. ૪/૫-૨-૨૦૧૩.

આવો, એ અમૃત્ય ઘરીઓનાં દશ્યોને શબ્દરૂપે માણીએ.

તા. ૪-૨-૨૦૧૩ ‘મેધધનુષી રંગોત્સવ’ : સવારે સૂર્યનાં ફેલાતાં કોમળ કિરણોની સાથે બાળ-સ્યુર્યોની સવારી આવી પહોંચી.

બરાબર ૧૦.૦૦ વાગ્યે પૂર્વ રાજ્યમંત્રી શ્રી કિરીટસિંહ રાણા, શિક્ષણવિદ્ધ ડૉ. મોતીભાઈ પટેલ, ડૉ. પી. જી. પટેલ, તાલુકા પંચાયત પ્રમુખ શ્રી ગોપાલભાઈ મકવાણા - સર્વેની હાજરીમાં પૂ. બાપુજીની કુટિરમાં પૂ. ભાઈશ્રીના હસ્તે ચેતનાજ્યોત પ્રગટાવવામાં આવી. આ જ્યોત (મશાલ)થી સભામંડપમાં સ્થિત બે દિવસ અખંડ રહેનાર જ્યોતનું પ્રાગટ્ય થવાનું હતું. પૂ. ભાઈશ્રી અને મહેમાનો સભાગૃહમાં પહોંચી ગયા. જીવંત જ્યોતનું સંગીતના સૂરો અને તાલીઓના ગડગડાટથી સ્વાગત થયું. સભાસ્થિત જ્યોત પ્રગટી અને દિવ્ય વાતાવરણમાં ભવ્ય કાર્યક્રમનો શુભારંભ થયો.

સંસ્થાના રાહબર અને જાણીતા દાનવીર સદ્ગત

શ્રી સી.યુ. શાહ સાહેબને ૮૫ પ્રજીવલિત દીપ દ્વારા દીપાંજલિ રૂપે બે મિનિટના મૌન દ્વારા શ્રદ્ધાંજલિ અપાઈ. પૂ. એલ. એમ. વોરા ગર્લ્સ હાઈસ્ક્યુલની બાળાઓએ પ્રાર્થના-નૃત્યથી બધાને અભિભૂત કર્યા. મહેમાનોનું શાબ્દિક સ્વાગત બ્ર.નિ. વિકમભાઈએ કર્યું. સ્મૃતિચિહ્ન અને સૂત્રમાલાથી ટ્રસ્ટીશ્રીઓ અને બ્રહ્મનિષ્ઠશ્રીઓએ આવકાર્ય. સ્વામી વિવેકાનંદની ૧૫૦મી જન્મજયંતી ઉજવણીનો સુયોગ હતો. તેમનું માણસ કદનું કટાઉટ સૌને પ્રત્યક્ષ પ્રમોદના આપી રહ્યું. વિવેકાનંદના જીવન-દર્શન, ભારત-દર્શન, આરોગ્ય, વિજ્ઞાન, વ્યસનમુક્તિ, જીવન મૂલ્યોને લગતા ૧૫ જેટલા સ્ટોલ્સમાં ગોડવાયેલ પ્રદર્શનનું ઉદ્ઘાટન પૂ. ભાઈશ્રીના હસ્તે થયું.

સમગ્ર કાર્યક્રમના આયોજક શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વાસે માસંગિક ઉદ્ભોધન કર્યું. મહેમાનોનાં વક્તવ્યો બાદ પૂ. ભાઈશ્રીએ મંગલ શબ્દો દ્વારા, સૌને પ્રેરક વચ્ચનોથી પ્રોત્સાહિત કર્યા.

હવે સ્ટેજ ઉપર બાળકોના કાર્યક્રમો રજૂ થવાના હતા. સૌ પ્રથમ બાળકોએ અને પછી શિક્ષકોએ વિવિધ વિષયો પર છટાદાર શૈલીમાં વક્તૃત્વ રજૂ કર્યા.

બપોરે ૧.૦૦ વાગે સ્નેહભોજન બાદ ફરીથી ૨.૩૦ કલાકે ‘બાળઅભિનયો – બાળનાટિકાઓ’ રજૂ થઈ. ઊંડાણના ગામડામાં રહેતાં બાળકોમાં પણ કેટલી શક્તિ પડેલી છે તેનાં દર્શન થયાં. કોઈની શક્તિ ઓછી નથી, માત્ર તેને તક આપો એવું લાગ્યું.

સાંજના ભોજન બાદ રાત્રી કાર્યક્રમો શરૂ થયા. ‘એકપાત્રીય અભિનય’, ‘ગીતગુંજન’ અને ‘રાસની રમઝાટ’ નજરે નિહાળવી એ લહાવો બની ગયો. દિવસ દરમ્યાન સભા મંડપના પ્રવેશદ્વારે બનાવેલ વિવિધ રંગોળીઓ પણ બધાનું ધ્યાન ખેંચે એવી અદ્ભુત હતી. બાળ-કલાકારોએ આખા દિવસ

દરમ્યાન સાહિત્યિક, સાંસ્કૃતિક અને કલાવિષ્યક પૈ એન્ટ્રીઓ સ્ટેજ પર રજૂ કરી.

જગતા જોયેલ સ્વપ્રરૂપ કાર્યક્રમ પછી રાત્રે સ્વપ્રોની જરૂરિયાત ન હોય તેમ સૌ ગાડ નિદ્રામાં સરી પડ્યા.

તા. ૫-૨-૨૦૧૩ : ‘ગૌરવ સમારોહ – સન્માનોત્સવ’ : આગળના દિવસના કાર્યક્રમોના સ્મરણોથી શાશ્વત સવાર ઉગ્ની. આજના ગૌરવ સમારોહના સાક્ષી બનવા સૌ તલપાપડ હતા. બરાબર ૧૦.૦૦ વાગે પ્રાંસલા વૈદિક મિશન ટ્રસ્ટના સંત સ્વામી ધર્મબંધુજી પધાર્ય. પૂ. ભાઈશ્રી, ડૉ. મોતીભાઈ પટેલ, જિલ્લા પંચાયતના ઉપપ્રમુખશ્રી કલ્યનાબેન મકવાણા, મુમુક્ષુગણ, આમંત્રિતો, કવિશ્રી રમેશભાઈ આચાર્ય અને નિર્ણયિક તરીકે પધારેલ સર્વે વિદ્વાનજનો સભામંડપમાં પધાર્ય.

પૂ. એલ.એમ. વોરા ગાર્સ હાઇસ્કૂલની બાળાઓએ સ્વાગત-નૃત્ય દ્વારા સૌનું સ્વાગત કર્યું. બ્ર.નિ. વિકમભાઈ અને ટ્રસ્ટીશ્રીઓએ આમંત્રિત અતિથિઓ - નિર્ણયિકશ્રીઓનું શબ્દોથી અને સ્મૃતિચિહ્નનોથી સ્વાગત કર્યું.

ડાયરેક્ટર શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ વાસે ‘ગૌરવ સમારોહ’માં જેમનું સન્માન કરવાનું છે તેમનો પરિયય અને વિગતો આપી. પૂ. ભાઈશ્રી અને સ્વામી ધર્મબંધુજી જેવા સંતોના સાંનિધ્યમાં પવિત્ર વાતાવરણમાં મુખ્ય એવોર્જી એનાયત થયા. શ્રેષ્ઠ શાળાનો એવોર્ડ (રૂ. ૨૧,૦૦૦ + મોમેન્ટો + સન્માનપત્ર) શ્રી રાજ-સોભાગ પ્રાથમિક શાળા, ચિત્રાલાંકને, શ્રેષ્ઠ શિક્ષકનો એવોર્ડ (રૂ. ૧૧,૦૦૦ + મોમેન્ટો + સન્માનપત્ર) ચોરવિરા (થાન) પ્રાથમિક શાળાનાં જાની રશ્મિબેન પીનાકીનભાઈને, શ્રેષ્ઠ

વિદ્યાર્થી અને શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીની એવોર્ડ (દરેકને રૂ. ૫,૦૦૦ + મોમેન્ટો + સન્માનપત્ર) નાના હરણિયા પ્રાથમિક શાળાના તેરવાળિયા વનરાજ મલાભાઈ તથા નાનચંદ્રજી સ્મારક પ્રાથમિક શાળા નં. ૩ સાયલાની પ્રજાપતિ દેવાંશી વિષ્ણુભાઈને અર્પણ થયાં.

વિવિધ શાળાઓના પર શ્રેષ્ઠ શિક્ષકોનું મેડલ અર્પણ કરી, શાલ ઓઢાડી મહેમાનો દ્વારા સન્માન થયું. દુટ શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીઓને મેડલ અર્પણ કરી, રોકડ ઇનામ આપી જે તે શાળાના આચાર્યશ્રીઓએ સન્માન્યા.

વિવિધ સ્પર્ધાઓમાં પ્રથમ, દ્વિતીય, તૃતીય કર્મે વિજેતા બનેલ શાળા-વિદ્યાર્થીઓને ઉર શીલ અને પારિતોષિકો મહેમાનોના હસ્તે આપવામાં આવ્યાં.

પ્રોજેક્ટના કાર્યમાં રચનાત્મક સહકાર આપનાર તાલુકા કેળવણી નિરીક્ષક શ્રી ડી.એમ. ચૌહાણ, શ્રી બિપીનભાઈ રાવલ તથા બી.આર.સી. શ્રી મનીષભાઈ પટેલનું શાલ ઓઢાડી સન્માન કરવામાં આવ્યું.

આ પ્રસંગે શ્રી વિકમભાઈ શાહે પ્રોજેક્ટના વાહક શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ વાસ અને તેમના ભગીરથ કાર્યનો પરિયય આપ્યો અને ‘તેઓ ખુદ એક સંસ્થા છે’ એમ જણાયું. પૂ. ભાઈશ્રીએ ભાવવિભોર બની તાળીઓના ગડગડાટ સાથે શાલ ઓઢાડી, સ્મૃતિચિહ્ન અર્પણ કરી ચંદ્રકાન્ત વાસને સન્માન્યા.

સ્વામી પૂ. ધર્મબંધુજીએ પ્રસંગોચિત્ત વક્તવ્યમાં કેળવણી વિશે મનનીય વાતો કરી. શિક્ષકોનો ધર્મ અને નિષા વિશે સંદર્ભાંત પ્રભાવક વક્તવ્ય આપ્યું. ડૉ. મોતીભાઈ પટેલે નવ વર્ષથી આ કાર્ય સાથે હોવાનો સંતોષ વક્ત કર્યો. પૂ. ભાઈશ્રીએ સમાપન વક્તવ્યમાં પ્રેરણાદાયક વાતો કરી. પ્રેમ-મંત્ર સૌથી મોટો મંત્ર છે અને શિક્ષણમાં આ તત્ત્વને સ્થાપિત કરવાના શુભાશિષ આપ્યા.

શાળાઓમાં થયેલ અને મુખ્ય મહોત્સવમાં રજૂ થયેલ વિવિધ સ્પર્ધાઓમાં નિશાયિકશ્રી તરીકે શ્રી રમેશભાઈ આચાર્ય, શ્રી રમેશભાઈ પાઠક, શ્રી ઉર્મિલાબેન દેસાઈ, શ્રી ડૉ. આર.સી. મારુ, ડૉ. નરેન્દ્ર રાવલ, શ્રી રમેશભાઈ વીરમગામી, શ્રી મધુકાંત જોષી, શ્રી આર.એસ. દુધરેજ્યા, શ્રી ભૂપતભાઈ ઠાકર, શ્રી પુનિતભાઈ રાવલ, શ્રી ધીરજભાઈ ગોસાઈ, શ્રી ગીતાબેન ગડા, શ્રી ભાવનાબેન મેઢા તથા શ્રી રાવતભાઈ બડમલીયાએ સુંદર કામગીરી કરી.

સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન સુદામડા હાઈસ્કૂલના આચાર્ય શ્રી છિતેશ ઠાકરે તેમજ તૃપ્તિબા જાલા અને રામચંદ્ર ઠાકરે કર્યું. સંગીત સંયોજન વિશાળભાઈ, નાસીરભાઈ અને હરેશ દવેની ત્રિપુરીએ કર્યું. સ્વયંસેવક તરીકે પૂ. એલ. એમ. વોરા ગરલ્સ હાઈસ્કૂલ, પૂ. એલ. એમ. વોરા કોલેજ ઓફ આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સનો સ્ટાફ અને વિદ્યાર્થીનોઓએ જવાબદારી સંભાળી. આશ્રમના શ્રી છિતેશભાઈ, હરિવદનભાઈ, જ્યેશભાઈ, શરદભાઈ અને કર્મચારીઓણે સમગ્ર કાર્યક્રમમાં રચનાત્મક સહકાર આપ્યો.

આ તમામનો આભાર માની કાર્યક્રમ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો. બપોરે ભોજન બાદ સૌ મધુર સુરણો સાથે છૂટા પડ્યા ત્યારે અમૂલા અવસરની મંગલ છાપ સૌના મોં પર હતી.

પ્રેષક : ચંદ્રકાન્ત વ્યાસ, ડાયરેક્ટર,
‘પ્રેમની પરબ’, સાયલા

શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ સંચાલિત

આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્ર - સાયલા

ક્ષમતા કેન્દ્ર - લીંબડી

ઉપાસના ટે કેર સેન્ટર - જોરાવરનગર

જાન્યુઆરીથી માર્ચ - ૨૦૧૩ કાર્ય અહેવાલ

આશીર્વાદ, ક્ષમતા અને ઉપાસના કેન્દ્રમાં જુદી જુદી વિકલાંગતા ધરાવતા ૮૮ બાળકો તાલીમ તથા તબીબી અને ફિલ્મિયોથેરાપીની સેવાઓ મેળવી રહ્યા છે. ગ્રાંડ સેન્ટરમાં બાળકોને જાન્યુઆરી માસમાં ઉત્તરાયણનો ઉત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો જેમાં બાળકોને દાતાશ્રી દ્વારા પતંગ, દોરા આપી પ્રોત્સાહિત કર્યા તથા સાયલા ગામના સ્કાઉટ ચુપના બાળકોએ ગામમાંથી પસ્તી (જૂના છાપા) ઘર ઘેર જઈ ભેગી કરી અને તેને વેચીને તેમાંથી બાળકોને નોટબુક, પેન્સિલ વગેરે આપીને સહભાગીતા દાખવી અને માર્ચ મહિનામાં ધુળેટી પર્વની ઉજવણી તિલક હોળીથી કરી દાતાશ્રી દ્વારા બાળકોને પીચકારી, ખજુર, ધાણી અને દાળીયા આપી પ્રોત્સાહિત કર્યું.

પુનઃવર્સન

વિકલાંગ કેન્દ્ર દ્વારા ૮૮ જેટલા વિકલાંગોને અપંગ ઓળખકાઈ, સાધન સહાય, સંત સુરદાસ યોજના અને સ્વરોજગારીના ફોર્મ ભરી જિલ્લા સમાજ સુરક્ષા કચેરીમાં આપ્યા અને તેમને આ લાભ દુંક સમયમાં મળશે.

સાયલા તાલુકામાં બહેનોના ૭ સ્વ-સહાય જુથ ચાલે છે. તેમાં બહેનો સ્વરોજગારી મેળવી તેમાંથી માસિક બચત કરે છે અને જરૂરિયાતમંદ બહેનોને વ્યવસાય માટે લોન પેટે રકમ આપી અને પગભર કરે છે.

સર્વ શિક્ષા અભિયાન મિશન, અંતર્ગત હરિયાણા રાજ્યના જિલ્લા આઈ.ઇ.ડી. કો-ઓર્ડિનેટર તથા રીસોર્સ શિક્ષકો આવ્યા તેમને સાયલામાં ગ્રાથમિક શાળા, સંસ્થા,

વડીયા ગામના વિકલાંગ વ્યક્તિઓની મુલાકાત તેમજ ક્ષમતા કેન્દ્ર, લીંબડી અને બી.આર.સી. ભવનની મુલાકાત લીધી અને ગ્રામ્ય કક્ષાએ ચાલતી પ્રવૃત્તિઓની તાલીમ આપી તેમજ હિવ્યચેતના કોલેજ ઓફ એમ. એસ. ઉલ્યું ભેરાલી ઈડરથી ૨ M.S.W. ના વિદ્યાર્થીઓએ જાન્યુઆરી માસ દરમિયાન પ્લેસમેન્ટ તાલીમ મેળવી.

રમત-ગમત

ગુજરાત રાજ્ય સ્પે. ખેલ મહાકુંભ-૨૦૧૨નું જિલ્લા કક્ષાના ખેલ મહાકુંભનું આયોજન સાયલા ખાતે કરવામાં આવ્યું, જેને પ.પૂ. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસ્તે ખુલ્લો મુકવામાં આવ્યો. જેમાં શ્રી મામલતદાર સાહેબ, તાલુકા વિકાસ અધિકારીશ્રી અને મુમુક્ષોએ હાજરી આપી.

આ ખેલ મહાકુંભમાં વિકલાંગો માટે ૩૦૦થી વધારે વિકલાંગોએ ભાગ લીધો જેમાં ૬૬ વિકલાંગો પ્રથમ નંબર મેળવી રાજ્યકક્ષાએ ભાગ લીધો જેમાંથી ૧૮ વિકલાંગોએ ૧થી ૩ નંબર મેળવી જિલ્લાનું નામ રોશન કર્યું તેમજ મંદભુદ્ધિ બાળકોનો સ્પે-ઓલાભિક સુરેન્દ્રનગર ખાતે યોજાયો જેમાં ઉત્ત બાળકોએ ભાગ લઈ ૧૦ બાળકો પ્રથમ નંબરે આવી રાજ્ય કક્ષાએ રમવા માટે ગયા. જેમાંથી ૩ બાળકોએ મેડલ મેળવ્યાં.

સાધન સહાય વિતરણ કેમ્પ

આ ગ્રાણ માસમાં વિકલાંગો માટે ચાર વિતરણ કાર્યક્રમો થયા. જેમાં પ્રથમ સાધન સહાય વિતરણ કાર્યક્રમ અમદાવાદ જિલ્લાના રાણપુર મુકામે પ.પૂ. ભાઈશ્રીને હસ્તે ખુલ્લો મુકવામાં આવ્યો. દાતાશ્રીઓ શ્રી વનેયંદ લવજ્જભાઈ મહેતા, શ્રી કંચનબેન વનેયંદ મહેતા તથા શ્રી બાલુભાઈ નાગજ્જભાઈ પોપટ, શ્રી કસુંબાબેન બાલુભાઈ સર્વેએ આર્થિક સહયોગ આપ્યો. આ કેમ્પમાં ૮૮ વિકલાંગોને પ.પૂ. ભાઈશ્રી અને દાતાશ્રીઓ અને મુમુક્ષોના હસ્તે સાધનોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું.

બીજી કેમ્પનું આયોજન દક્ષિણ ગુજરાતનાં નવસારી જિલ્લાના વાંસદા મુકામે કર્યું. આ કેમ્પના

દાતાશ્રી વિજયાગૌરી ધીરજલાલ પારેખ તથા શ્રી ધીરજલાલ રૂપચંદ્રભાઈ પારેખ પરિવારનું આર્થિક યોગદાન મળ્યું. આ સાધના સેવાયજ્ઞને પ.પૂ. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસ્તે ખુલ્લો મુકાયો. કેમ્પમાં બ્રહ્મનિષ શ્રી વિકમભાઈ, દાતાશ્રીનો પરિવાર, મુમુક્ષુગણો અને વાંસદાના મહારાજા શ્રી દિંગીરેન્દ્રસિહજ અને ગામના અગ્રણી, સંસ્થાના આગેવાનોએ હાજરી આપી અને ડાંગા, આહવા, વાંસદા, બીલીમોરા અને મહુવાના પછાત વિસ્તારના ૯૩૪ વિકલાંગોને પ.પૂ. ભાઈશ્રી અને દાતાશ્રીના પરિવાર અને મુમુક્ષોના હસ્તે સાધનોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું.

ત્રીજો કેમ્પ દાતાશ્રી જ્યસુખભાઈ નંદલાલભાઈ શાહ (ચોટીલાવાળા) તથા શ્રી દમયંતીબેન જ્યસુખભાઈ શાહના આર્થિક સહયોગથી ચોટીલા મુકામે સાધન સહાય સેવાયજ્ઞ યોજાયો. દાતાશ્રી તથા તેમનો પરિવાર અને શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ, સાયલાના મુમુક્ષુઓના હસ્તે ૧૫૫ વિકલાંગોને સાધનોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું.

ચોથો કેમ્પ દાતાશ્રી હેમીબેન મનુભાઈ ધનાણી તથા સમસ્ત પરિવારજનોએ પોતાના માતૃશ્રી સ્વ. શ્રી હિરુબેન જેઠાલાલ નાનચંદ ધનાણી તેમજ હાલી દીકરી રૂપલના સ્મરણાર્થે તેમજ કુટુંબ પરિવારના સંપૂર્ણ આર્થિક સહયોગથી જુનાગઢ મુકામે સાધન સહાય સેવાયજ્ઞ યોજાયો. આ વિકલાંગ સાધન સેવાયજ્ઞનું ઉદ્ઘાટન પ.પૂ. ભાઈશ્રીના હસ્તે થયું. આ કેમ્પમાં શ્રી મહારાજ સાહેબ, પ.પૂ. સર્વોદય મહારાજ તથા ગુરુવલ્લાભ મહારાજ, બ્રહ્માનંદધામ - ચાપરડાના સંતશ્રી પ.પૂ. શ્રી મુક્તાનંદજ બાપુ તેમજ અંતરયાગા આશ્રમ તળેટીના સંતશ્રી પ્રેમચૈતન્યજ સ્વામીએ હાજરી આપી. પ.પૂ. ભાઈશ્રી, શ્રી વિકમભાઈ અને સંતો, મહંતો અને દાતાશ્રી અને પરિવારના હસ્તે હર્દ જેટલા વિકલાંગોને ટ્રાયસિકલ, વ્હીલચેર, ધોડી, કેલીપર્સ, શ્રવણયંત્ર, ફૂટ્રિમ હથ-પગ અને મંદભુદ્ધિના બાળકોને શૈક્ષણિક કીટ અને સ્વાદિષ્ટ ભોજન જમાડી પગભર થવાની કેડી કંડારી. ॥૦૦૦॥

‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિરના નિયમો

૧. એકાંત મૌન આરાધના શિબિર શરૂ થવાની હોય તે તારીખથી એક મહિના પહેલાં દેશ-પરદેશના મુમુક્ષુઓ અરજી પહોંચાડવાની રહેશે.
૨. શિબિરને આગાલે દિવસે મુમુક્ષુઓએ આશ્રમમાં હાજર થઈ જવાનું રહેશે અને શિબિર પૂર્ણ થાય પછી જ આશ્રમ છોડીને જઈ શકશે.
૩. રૂમમાં નાસ્તો કરવો નહીં.
૪. આખો દિવસ આત્માનું અનુસંધાન રહે તે રીતે દરેક કમ ઉપરાંત સતત ચિંતન-મનન અને સુવિચારણા કરવી.
૫. મૌનપણે એકાંતમાં રહેતા સાધકને વૈરાગ્ય-ઉપશમભાવ વધે તે પ્રમાણોની ચર્ચા ખૂબ જ ઉપયોગી થશે.
૬. શિબિર સંચાલક તરફથી જે કંઈ સુચના આપવામાં આવે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું.
૭. સ્વાધ્યાય, ભક્તિ, ધ્યાન અને સત્તસંગના સમયે પાંચ મિનિટ પહેલાં સ્થાન ગ્રહણ કરી લેવું.
૮. મોબાઇલ ફોન, ધારું કે પત્રવ્યવહાર શિબિર દરમ્યાન સંપૂર્ણ બંધ રાખવા.
૯. આશ્રમની બહાર જઈ શકાશે નહીં.
૧૦. ઉપરોક્ત નિયમોનો ભંગ કરનાર સાધકને શિબિર સંચાલક શિક્ષા રૂપે જે કંઈ પ્રાયશ્ચિત આપે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવાનું રહેશે.

મે - ૨૦૧૩ થી ડિસેમ્બર - ૨૦૧૩ સુધી રાખવામાં આવેલ શિબિર

મહિનો	એકાંત મૌન આરાધના શિબિર	આરાધના શિબિર
મે-૨૦૧૩	એકસઠમી શિબિર તા. ૨૫ શનિવાર થી તા. ૨૮ બુધવાર સુધી	તા. ૨૫ શનિવારથી તા. ૨૮ બુધવાર સુધી
જૂન-૨૦૧૩	બાસઠમી શિબિર તા. ૨૨ શનિવારથી તા. ૨૬ બુધવાર સુધી	આરાધના શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
જુલાઈ ૨૦૧૩	ત્રેસઠમી શિબિર તા. ૧૬ મંગળવારથી તા. ૨૦ શનિવાર સુધી	તા. ૧૬ મંગળથી તા. ૨૦ શનિવાર સુધી
ઓગસ્ટ ૨૦૧૩	ચોસઠમી શિબિર તા. ૧૫ ગુરુવારથી તા. ૧૮ સોમવાર સુધી	તા. ૧૫ ગુરુવારથી તા. ૧૮ સોમવાર સુધી
સપ્ટેમ્બર-૧ ત	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
ઓક્ટોબર ૨૦૧૩	પાંસઠમી શિબિર તા. ૨ બુધવારથી તા. ૬ રવિવાર સુધી	તા. ૨ બુધવારથી તા. ૬ રવિવાર સુધી
નવેમ્બર-૧ ત	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
ડિસેમ્બર-૧ ત	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી	આરાધના શિબિર તથા યુવા શિબિર તા. ૨૫ બુધવારથી તા. ૩૧ મંગળવાર સુધી

પૂ. લાડકંદ માણેકંદ વોરા ગલ્વર્સ હાઈસ્કૂલ, સાયલા તથા
પૂ. લાડકંદ માણેકંદ વોરા કોલેજ ઓફ આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ, સાયલા
(સંક્ષિપ્ત રિપોર્ટ)

પ.પૂ. બાપુજીની આંતર કરુણાથી ઉદ્ભવેલી ઈચ્છા મુજબ શ્રી સાયલા ગામે પૂ. લા. મા. વોરા ગલ્વર્સ હાઈસ્કૂલ ઈ.સ. ૨૦૦૦થી પ.પૂ. ભાઈશ્રીના માર્ગદર્શન હેઠળ ચાલે છે. ૪૦ બાળાઓથી શરૂ થયેલી શાળામાં આજે ઉરુ બાળાઓ અભ્યાસ કરી રહેલ છે.

ઉપરોક્ત બાળાઓને વધુ ઉચ્ચ શિક્ષણ મળે એ હેતુથી પ.પૂ. ભાઈશ્રીએ પરમ કરુણા કરી ઈ.સ. ૨૦૦૮થી સાયલા ખાતે પૂ. લા. મા. વોરા આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજની સ્થાપના કરેલ છે. ફક્ત ૧૨ કન્યાઓથી શરૂ થયેલ આ કોલેજમાં આજે ૧૪૫ કન્યાઓ તેમની કારકિર્દી ઘરી રહી છે.

શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ સંચાલિત પૂ. લા. મા. વોરા ગલ્વર્સ હાઈસ્કૂલ, સાયલાની બાળાઓને દંતક લેવાની યોજનામાં ડિસેમ્બર ૨૦૧૨ સુધીમાં શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૨-૧૩ માટે કુલ ૧૨૭ મહાભાગ્યવંત દાતાશ્રીઓએ ઉરુ બાળાઓને દંતક લઈ શિક્ષણ રૂપી ઉત્તમ દાનનું ઉદાહરણીય કાર્ય કરેલ છે અને જાન્યુઆરી ૨૦૧૩થી નવા શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે બાળાઓને દંતક લેવાની યોજના ચાલુ કરતાં માર્ય ૨૦૧૩ સુધી ૧૨ દાતાશ્રીઓએ ૨૫ બાળાઓને દંતક લીધેલ છે.

તેવી જ રીતે પૂ. લા. મા. વોરા આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, સાયલાની કન્યાઓને દંતક લેવાની યોજનામાં ડિસેમ્બર ૨૦૧૨ સુધીમાં શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૨-૨૦૧૩ માટે કુલ ઉપ મહાભાગ્યવંત દાતાશ્રીઓએ ૧૧૬ કન્યાઓને દંતક લઈ ઉત્તમ દાનનું ઉદાહરણ પૂરું પાડેલ છે અને જાન્યુઆરી ૨૦૧૩થી નવા શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે બાળાઓને દંતક લેવાની યોજના ચાલુ કરતાં માર્ય ૨૦૧૩ સુધી ઉર દાતાશ્રીઓએ ૭૮ બાળાઓને દંતક લીધેલ છે. આમ આગામી સત્ર શરૂ થવાને હજુ ત્રણ માસની વાર હોવા છતાં કોલેજની અડધા કરતાં વધુ કન્યાઓ દંતક લેવાઈ ચૂકી છે.

આ બાબતે વધુ માહિતી માટે :

શ્રી જયસુખભાઈ મહેતા, લંડન - +૪૪૭૮૩૦૨૮૪૦૬૦ E-mail : jaysukhmehta@googlemail.com
શ્રી પ્રદીપભાઈ પારેખ, વડોદરા - +૯૧૮૪૨૭૩૩૦૮૭૮ E-mail : pradipbgb5555@gmail.com

હવે પણીના સંસ્થાના કાર્યક્રમોની સૂચિ

૧. આયંબીલની ઓળી	— ચૈત્ર સુદ ૭ થી ૧૫, તા. ૧૭થી ૨૫ એપ્રિલ ૨૦૧૩ બુધવારથી શુરુવાર
૨. મહાવીર જયંતી	— ચૈત્ર સુદ ૧૨, તા. ૨૩ એપ્રિલ ૨૦૧૩, મંગળવાર
૩. પ. કૃપાળુટેવનો દેહવિલય દિન	— ચૈત્ર વદ ૫, તા. ૩૦ એપ્રિલ ૨૦૧૩, મંગળવાર
૪. પૂ. સોલાગમાઈ દેહવિલય દિન	— જેઠ વદ ૧૦, તા. ૨ જુલાઈ ૨૦૧૩, મંગળવાર
૫. ગુરુપૂર્ણિમા	— અષાઢ સુદ ૧૫, તા. ૨૨ જુલાઈ ૨૦૧૩, સોમવાર
૬. પર્યુષષ મહાપર્વ	— શ્રાવણ વદ ૧૨થી ભાદરવા સુદ ૪ તા. ૨થી ૮ સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૩, સોમવારથી સોમવાર
૭. આસો માસની આયંબીલની ઓળી	— આસો સુદ ૭ થી ૧૫, તા. ૧૦ થી ૧૮ ઓક્ટોબર ૨૦૧૩ ગુરુવાર થી શુક્રવાર
૮. આત્મસિદ્ધિ અવતરણદિન તથા પ્રભુશ્રીનો જન્મદિન	— આસો વદ ૧, તા. ૧૮ ઓક્ટોબર ૨૦૧૩, શનિવાર
૯. દિવાળી મહોત્સવ તથા નૂતન વર્ષ	— આસો વદ ૧૩ થી કારતક સુદ ૧, તા. ૧ થી તા. ૪ નવેમ્બર ૨૦૧૩, સોમવારથી શુક્રવાર
૧૦. જ્ઞાન પંચમી	— કારતક સુદ ૫, તા. ૭ નવેમ્બર ૨૦૧૩, ગુરુવાર
૧૧. પરમ કૃપાળુટેવનો જન્મદિન	— કારતક સુદ ૧૫ તા. ૧૭ નવેમ્બર ૨૦૧૩, રવિવાર
૧૨. પૂ.ભાઈશ્રી અને પૂ.શુરુમાનો જન્મદિન	— તા. ૨૪, ૨૫ નવેમ્બર ૨૦૧૩, રવિવાર, સોમવાર

BOOK-POST
PRINTED MATTER

To,

From :
SHREE RAJ-SOBHAG SATSANG MANDAL
SHREE RAJ-SOBHAG ASHRAM
On National Highway No. 8-A,
Sobhag para, SAYLA - 363430
Gujarat, INDIA
Tel : 02755-280533
Fax : 02755-280791

“સત્પુરુષોનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.”